

Punem țara înainte de orice, datoria înainte de propria persoană, suntem mândri știind că tot ceea ce facem este pentru România!

(Deviza Serviciului de Informații Externe)

PERISCOP

Anul XIV, nr. 1/53, ianuarie - martie 2021

**Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare
în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe**

CONSULTANȚI:

Prof. dr. Ilie BĂDESCU – membru corespondent al Academiei Române

Conf. dr. Mihai MILCA – membru al conducerii Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

Jurnalist - Dan ANDRONIC

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: I. Popa

Redactor-șef adjunct: A. Botez

Membri: C. Biriș, I. Constantin,
N. Gălățeanu, I. Gatea,
D. Ionescu, M. Manea, I. Pavel

Grafica: D. Roșu

SUMAR

EDITORIAL

- **Patrie, onoare, demnitate! pag. 7**
Foști lucrători din intelligence folosesc pozițiile anterioare deținute în serviciile secrete ca paravan pentru agende private, care nu au nimic în comun cu patriotismul și devotamentul pentru interesul general, în spiritul cărora se presupune că au acționat cândva. (Al. Omeag)

SERVICII SECRETE

- **Spionaj și contraspionaj pe mapamond pag. 9**
 ● Turbulențele de la Capitoliu și agenturile străine ● Ungaria: gafă diplomatică, promisiune sau avertisment? ● Spioni iranieni în armata germană ● Serviciile secrete chineze mai performante decât cele americane? ● Spionajul canadian recrutează filori ● Poliția britanică reînvie practicile KGB ● Belgia: petrol ieftin, securitate plătită scump! ● Vladimir Putin – omagiu adus spionilor ruși ● Schimbări la vârful CIA și Mossad ● Spionajul francez, din nou în fața justiției ● Secret Intelligence Service și noile criterii de recrutare. (Al. Omeag)
- **Anglia – țintă de top a serviciilor secrete ruse pag. 21**
Puterea structurilor de forță loiale Kremlinului, fuziunea guvern - mediul de afaceri și anemia reacțiilor societății civile ruse pot genera riscuri majore pentru securitatea internațională. (A. Isac)
- **Demistificarea lumii spionajului pag. 25**
Nu există nimic fascinant în spionaj, ci doar multă muncă și imaginație, dar și derizoriu atunci când eșuează. (I. Românu)
- **Saga defectorilor (III) pag. 28**
Transfugi de doi bani și spioni de milioane. (M. Milca)
- **Operațiunea Fantasia..... pag. 32**
Edgar Salinger a mai încercat, pentru ultima oară, să facă totuși ceva cu blestemata aceea de vulpe, care îl bântuia mai mult pe el decât pe japonezi. (I. Gatea)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- **România postbelică în arhivele CIA (1946 - 1947) pag. 36**
Din informările prezentate președintelui Harry Truman în perioada februarie 1946 – decembrie 1947, peste 100 conțin și referiri exprese la România, venite „din surse demne de încredere”. (Al. Omeag)
- **Kamala Harris – marea necunoscută a noii administrații de la Washington? pag. 46**
Moștenirea cu care se va confrunta Joe Biden este o societate americană profund scindată. Rămâne de văzut în ce măsură noua administrație de la Washington va reuși să transpună în realitate tema discursului său politic, subordonat ideii „America unită”. (A. Botez)
- **Spionul care a grăbit destrămarea Imperiului Austro-Ungar pag. 49**
Monarhia austro-ungară nu cultiva sentimentele naționale în rândurile armatei. În afacerea Redl, inexistența acestui spirit patriotic s-a răzbunat. Soldații austrieci și maghiari nu aveau patrie, ci doar un comandant militar. (A. Fărău)
- **John Le Carré – scriitorul care a schimbat imaginea despre serviciile secrete pag. 52**
David Cornwell, care și-a semnat romanele sub pseudonimul John Le Carré, a făcut parte dintre scriitorii britanici proveniți din rândurile spionilor. Spre deosebire de aceștia, cărțile sale transcend însă domeniul romanelor de spionaj. (A. Botez)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

- **Uniunea Europeană între speranțe și anxietăți pag. 55**
Un răspuns coerent la întrebarea Care va fi viitorul Uniunii Europene? se înscrie în marile provocări intelectuale ale secolului XXI. (E. Constantinescu)
- **Gazoductul Nord Stream 2 reamintește polonezilor de Pactul Ribbentrop - Molotov pag. 65**
Noul președinte american, Joe Biden, crede că „proiectul Nord Stream 2 este o afacere proastă pentru Europa”, în timp ce Polonia cere Germaniei „să facă pasul înapoi.” (Al. Omeag)
- **Aspecte relevante ale relațiilor economice dintre Germania și China pag. 70**
Germania reprezintă pentru China principalul partener comercial și cea mai importantă piață pentru investiții din Europa, la fel cum China este pentru economia germană principalul partener comercial și cea mai importantă piață pentru investiții din regiunea de creștere economică Asia. (N. Gălățeanu)

- **Perspective ale relațiilor dintre Statele Unite, Germania și Rusia în perioada post-Trump pag. 77**
Epoca marilor proiecte din domeniul relațiilor internaționale pare că va lua o pauză. La nivel diplomatic, cel mai probabil, vom asista la o reducere semnificativă a contactelor oficiale și este posibilă suspendarea dialogului la cel mai înalt nivel. (A. Botez)
- **America Latină sub efectul pandemiilor de coronavirus, corupție și crimă organizată pag. 86**
Pandemia de coronavirus, corupția la eşaloane superioare și crima organizată marchează profund evoluțiile din țările latino-americane. (V. Faur)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMĂRI, DEZBATERI

- **Când am fost angajat în DIE, nu știam că România face spionaj pag. 90**
Interviu cu domnul general de brigadă (rtg.) Ioan C. Popa, redactor-șef al revistei „Periscop”, cu activitate îndelungată în domeniul analizei și sintezei informative. (P. Neghiu)
- **Nu te voi uita, Ierusalime! pag. 114**
Arhitectura, clima, vegetația, îmbulzeala și aromele de la magazinele de mirodenii, de la tonetele cu kebab sau porumb fiert, contribuiau din plin la imaginea oriental arăbească a Ierusalimului. (I. Ioniță-Colentina)

MOZAIC CULTURAL

- **Din ziare adunate pag. 118**
 ● Trump - unealtă a KGB ● Povestea porcului ● Războiul dintre SUA și China ● Statul Islamic nu este mort ● Planul lui Bill Gates ● Marea resetare ● Milionarii care l-au sponsorizat pe Joe Biden ● Tricolorul găurit, copiat după unul maghiar? ● Secrete din dosarele lui Pacepa ● Boboteaza de altădată ● Talantul scris. (P. Neghiu)
- **Noi apariții editoriale 125**
 ● Analize incomode ● Geopolitică și pandemie ● O istorie ilustrată a românilor de la Est de Prut ● Mesager bucovinean.
 (I. C. Popa & I. Constantin)
- **Cârmacii pag. 135**
Poezia lui Alexandru Vlahuță, cu accente critice severe la adresa politicienilor veroși, lipsiți de patriotism, nu este singulară în peisajul literaturii române. (Redacția)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

- **2021 – Anul omagial al pastorației românilor din afara României și Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor pag. 137**
 (Daniel - Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române)

-
- **CAZANIA - Tâlcuirea Evangheliei duminicii a șaisprezecea după Pogorârea Duhului pag. 140**
(M. Vîrtejanu)

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEIpag. 144

Activitatea Asociației noastre a fost centrată pe sprijinirea membrilor acesteia în asigurarea cu medicamentele prescrise și înscrierea pe listele de programare pentru vaccinarea anti-Covid 19.

(Biroul executiv al ACMRR)

IN MEMORIAM: General Constantin Rotaru pag. 145

EDITORIAL

PATRIE, ONOARE, DEMNITATE!

Alexandru Omeag

● *Asociații ale rezerviștilor din serviciile secrete de peste ocean, dar și din unele state vest-europene sunt revoltate de atitudinea unor foști directori sau generali care, după trecerea în viața civilă, au acaparat principalele canale de știri ale unor posturi private de televiziune.*

Unii dintre aceștia folosesc deseori informații acumulate în decursul carierei, pentru a crește ratingul emisiunilor la care sunt invitați să participe și pentru care primesc stimulente financiare consistente. Alții dintre „foști” sunt aproape nelipsiți de pe micul ecran, chiar dacă emisiunile în cauză nu au nicio tangență cu securitatea națională sau activitatea de intelligence.

Regretabil și degradant este faptul că *pozițiile anterioare deținute în serviciile de informații sunt folosite uneori ca paravan pentru agende private*, care nu au nimic în comun cu patriotismul, altruismul sau devotamentul pentru interesul general, în spiritul cărora se presupune că au acționat cândva.

Asociația Foștilor Ofițeri de Intelligence din SUA, de exemplu, *încurajează participarea rezerviștilor din serviciile secrete americane la activități civice* (simpozioane, conferințe, întâlniri cu studenții, dezbateri etc.) având ca tematici: rolul structurilor de informații în angrenajul de securitate națională; prezentarea unor evenimente mai puțin cunoscute din istoria recentă a SUA; promovarea valorilor culturii de securitate; îndrumarea tinerilor studenți spre o carieră în intelligence ș.a.

● La începutul acestui an, *Sheetal T. Patel, adjunct al Directorului pentru contrainformații al CIA*, a cerut rezerviștilor Agenției „să se abțină de a lucra pentru guverne străine, direct sau indirect”. Avertismentul structurii de contraspionaj este urmare a „trendului periculos”, prin care *guverne străine angajează foste cadre ale CIA, cu scopul de „a-și spori capacitățile de spionaj”, ceea ce „poate submina misiunile specifice ale Agenției, în beneficiul adversarilor externi.”*

Totodată, *Sheetal Patel* îndeamnă *rezerviștii CIA să-și limiteze intervențiile din mass-media*, inclusiv participările la emisiuni televizate sau la dezbateri pe platformele de socializare, considerând că *„există riscul dezvăluirii involuntare a unor informații confidențiale, sau al confirmării unor date clasificate (...) Acest risc crește cu fiecare expunere în afara canalelor guvernamentale americane stabilite”.*

● În ceea ce privește **rezerviștii proveniți din Serviciul de Informații Externe**, asemenea aspecte sunt reglementate fără echivoc în Statutul ACMRR, care la art.27 (obligații) impune membrilor săi „**să nu acorde interviuri ori să facă declarații în mass-media sau oricare altă formă, în numele Asociației**” (alin. j).

Eventualele abateri sunt de competența **Comisiei de etică** (Art.19), care „**verifică și analizează sesizările cu privire la încălcarea prevederilor statutare, sau la alte fapte incompatibile cu obiectivele Asociației de către membrii acesteia și face propuneri de sancționare a lor.**” Ca în orice asociație care se respectă, membrii ACMRR aflați, întâmplător sau nu, într-o asemenea situație neplăcută, au dreptul „**să conteste la organele ierarhic superioare sancțiunile ce le-au fost acordate**”.

Asemenea incidente, regretabile de altfel, sunt tot mai rare, izolate și fără niciun fel de rezonanță în rândul membrilor asociației noastre, pentru care **apărarea demnității și onoarei militare rămâne la loc de cinste, alături de susținerea valorilor democratice și credința nestrămutată în Țară și Dumnezeu cel atotputernic!**

SERVICII SECRETE

SPIONAJ ȘI CONTRASPIONAJ PE MAPAMOND

Alexandru Omeag**TURBULENȚELE DE LA CAPITOLIU
ȘI AGENTURILE STRĂINE**

Comentând *evenimentele din 6 ianuarie a.c. din clădirea Capitoliului, David Gewirtz*, membru al InfraGard (*n.n.: un parteneriat public între FBI și sectorul privat, pentru protejarea infrastructurii critice*) a exprimat următoarele opinii pe o rețea de socializare:

→ Cei mai mulți dintre intruși erau cetățeni americani patrioți sau nemulțumiți, dar **nimeni nu exclude posibilitatea** ca asemenea etichetări să fie, în realitate, o acoperire pentru **activități de spionaj ale unor actori statali ostili**. Atacul asupra clădirii Capitoliului s-a bazat pe furie și supărare. Cunoscut fiind faptul că **folosirea oportunităților oferite de tulburările sociale este o practică mai veche a spionilor ruși**, este de la sine înțeles că aceștia erau conștienți de semnificația datei de 6 ianuarie și pregătiți să nu rateze o astfel de ocazie.

→ Camerele de supraveghere au înregistrat imagini cu o mare parte dintre sutele de indivizi care au pătruns în clădire, **însă nimeni nu poate ști exact, secundă cu secundă, ce a făcut fiecare**. Putem deci presupune că echipamentele digitale au fost cele mai atractive și că parole de acces, documente sau informații secrete puteau fi sustrate. Dar și că unele computere puteau fi virusate, oferind astfel acces diversilor actori la întregul sistem informatic al Capitoliului.

→ Dacă sistemul IT al Congresului ar fi fost accesat și virusat prin Internet, gestionarea situației ar fi fost mai puțin costisitoare și rezolvabilă într-un orizont de timp acceptabil (scanarea antivirus, ștergerea hardurilor sau înlocuirea lor etc.).

→ **Accesul fizic presupune ceva mult mai periculos decât furtul unui laptop**, mai ales dacă printre persoanele neautorizate care au pătruns în birourile Capitoliului s-au infiltrat și agenți străini ce nu puteau rata o astfel de oportunitate. Putea avea loc o nenorocire, pentru remedierea căreia experții IT ai congresului trebuiau să aplice tactica „pământului pârjolit”: un virus odată instalat nu „se arată” imediat, ci după o anumită perioadă, astfel că un computer care pare „curat” la prima vedere este în realitate „calul troian” ce va infecta întreaga rețea.

→ Este posibilă copierea datelor cu un simplu stick, sau cu altă unitate de memorie externă, dar și plasarea în interiorul computerelor a unui mini stick

USB, care ar fi mult mai greu de detectat. Așa s-a întâmplat când virusul Stuxnet a destabilizat programul iranian de fabricare a centrifugelor de la Natanz. De asemenea, putea fi lansat și un altfel de atac fizic: plantarea unui USB încărcat cu un program spion (*keylogger sau Pwn*) wireless.

→ **Rețeaua internă IT a Capitoliului este microsegmentată**, pentru a preveni pătrunderea eventualilor viruși dintr-o zonă în alta, însă aceasta nu poate rezista unui atac fizic de genul celor descrise anterior. Este nevoie de curățirea completă a rețelei: orice calculator care nu este sigilat trebuie redeschis și verificat de experți, iar sloturile pentru USB blocate. Orice PC, laptop, tabletă etc. trebuie considerate suspecte.

Ca măsură suplimentară de securitate, se sugerează **scanarea repetată, cameră cu cameră, etaj cu etaj, cu radiații infraroșii, dar și reinstruirea personalului auxiliar** la ceea ce ar trebui să observe și cum să reacționeze în eventualitatea nedorită a repetării unor astfel de incidente.

UNGARIA: GAFĂ DIPLOMATICĂ, PROMISIUNE SAU AVERTISMENT?

„Obiectivul este ca serviciile de informații civile ungare să devină cele mai puternice din Europa Centrală, statut pe care Agenția Maghiară de Promovare a Investițiilor l-a dobândit deja, fiind cea mai de succes din toată regiunea”, **a afirmat recent Péter Szijjártó**, ministrul Afacerilor Externe și Comerțului Exterior, care anterior participase la ședința Comisiei pentru Siguranță Națională din cadrul Parlamentului de la Budapesta, întrunire care s-a desfășurat chiar la sediul Oficiului de Informații.

*

În prezent, **Comunitatea ungară de informații are cinci componente**: Oficiul pentru Protecția Constituției (*Alkotmányvédelmi Hivatal* -AH, civil), Oficiul de Informații (*Információs Hivatal* – IH, civil), Serviciul de Informații pentru Securitate Națională (*Nemzetbiztonsági Szakszolgálat* – NBSZ, civil), Serviciul Militar de Securitate Națională (*Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat*–KNBSZ) și Centrul de Combatere a Criminalității Organizate și Terorismului (*Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ* - TIBEK).

*

„Vom proteja interesele economice ale Ungariei, îndeosebi ale investitorilor, în cadrul unei concurențe tot mai acerbe impusă de noua ordine mondială, evoluție accentuată de actuala criză a pandemiei de Covid-19. În actualul context, rolul serviciilor secrete s-a dovedit crucial pentru un anumit număr de actori statali”, a adăugat Péter Szijjártó

Explozia atacurilor cibernetice – îndeosebi împotriva spitalelor – confruntările dure de la începutul anului 2020 pentru procurarea de echipamente medicale în defavoarea altor state, sau chiar spionajul industrial și tehnologic în cursa pentru omologarea vaccinurilor sunt tot atâtea domenii în care folosirea serviciilor specializate ale statului este vitală.

Este o competiție la care Ungaria înțelege să participe mult mai activ.,,Eforturile din domeniul investițiilor și al comerțului extern al Ungariei–concluziona Szijjártó, sunt favorizate și de faptul că avem un aparat administrativ suficient de mare și integrat, din care face parte și Oficiul de Informații”.

Din 2018, Oficiul de Informații, aflat sub tutela Ministerului Afacerilor Externe și Comerțului Exterior, este condus de **József Czukor**, fost consilier de politică externă al premierului Viktor Orbán, cel care l-a și propulsat la șefia spionajului ungar. Potrivit portalurilor maghiare *Index.hu* și *Zoom.hu.*, **József Czukor este considerat un apropiat al Rusiei**, care ar fi colaborat intens cu serviciile secrete sovietice în perioada comunismului, ceea ce ar explica, în parte, reticența structurilor de intelligence ale celorlalte state NATO privind schimburile bilaterale de informații.

SPIONI IRANIENI ÎN ARMATA GERMANĂ

La finele lunii ianuarie 2021, la Tribunalul de Înalță Instanță din Koblenz au început audierile în cazul **cetățeanului german de etnie afgană**, identificat ca **Abdul S.**, în vârstă de 51 ani, translator în cadrul unei unități militare, acuzat de „**trădare gravă și violarea secretelor profesionale în 18 cazuri, prin transmiterea unor secrete de stat cu caracter militar către serviciul de informații iranian**”. Pentru furnizarea unor asemenea documente sensibile, Abdul S. ar fi primit peste 60.000 de euro. Procesul se judecă cu ușile închise, „din rațiuni de securitate națională”, motiv pentru care nici actul de acuzare nu a fost dat publicității în integralitate.

Abdul S. lucra de mai mulți ani, ca angajat civil, în calitate de translator și consilier cultural în cazarma **Heinrich Hertz** din **Daun** (în apropiere de Koblenz), care adăpostește o **unitate militară specializată în războiul electronic**, în cadrul căreia traducea înregistrările convorbirilor telefonice și ale mesajelor radio ale talibanilor din Afghanistan.

Încarcerat de peste un an, inculpatul riscă o condamnare de cel puțin 15 ani închisoare, într-un proces în care este citată și **Asia S. – 40 de ani, soția acestuia**, acuzată de „**complicitate la trădare**”, care ar putea primi 11 ani de detenție. Aceasta se află sub control judiciar, urmând a fi judecată pentru sprijinirea soțului în „**transmiterea de e-mailuri cu codurile cartelelor SIM ale telefoanelor destinate legăturilor iraniene sau cu adresele unor hoteluri**”.

*

Total ar fi început în 2017, când **Serviciul de Contrainformații al Armatei** (Amtfür den MilitärischenAbschirmdienst – MAD) ar fi fost **avertizat de către „un serviciu secret aliat”** cu privire la unele scurgeri de informații sensibile, de natură militară. După multe investigații discrete, ofițerii MAD au restrâns cercul posibililor suspecți și, în final, au ajuns la Abdul S.

S-a remarcat faptul că deplasările acestuia în străinătate coincideau cu cele ale unor responsabili ai serviciilor iraniene de intelligence, însă asemenea

date nu constituiau probe directe evidente. Ca urmare, **experții în contraspionaj ai Armatei au recurs la un joc operativ**: i-au oferit lui Abdul S. acces la mai multe documente confidențiale, „fabricate” de analiștii MAD, pentru a-l atrage într-o cursă, care să-i conducă spre contactele cu spionajul iranian.

*

Comentând cazul, surse din MAD care au dorit să-și păstreze anonimatul susțin că **„Iran este una dintre cele mai ofensive țări care spionează în Germania** (după Rusia și China)” și că **„serviciile secrete iraniene acționează permanent pentru recrutarea de noi surse, apte să satisfacă nevoile de informații ale autorităților laice și religioase de la Teheran.”**

SERVICIILE SECRETE CHINEZE MAI PERFORMANTE DECÂT CELE AMERICANE?

Un raport recent declassificat al Comitetului pentru informații din Congresul SUA, preluat de mass-media de peste ocean, susține că **„serviciile americane de intelligence sunt complet devansate de către structurile chineze similare, în plan strategic, politic și militar”**, avertizând că:

→ avansul serviciilor secrete ale Chinei este rezultatul unei erori strategice majore a SUA care, după atentatele din 11 septembrie 2001, au dirijat majoritatea mijloacelor financiare și a tehnologiilor de vârf către combaterea terorismului internațional și susținerea intervențiilor militare în Orientul Mijlociu. De această paradigmă a profitat R.P.Chineză, care s-a lansat într-o puternică ofensivă de intelligence pe plan internațional, cu resurse umane și financiare fără precedent, evitând însă cantonarea într-o anumită zonă sau pe o problematică anume. Ca urmare, ofițerii **Guoanbu** (Ministerul Securității Statului) au devenit experți în spionaj industrial și cibernetic, inițiind atacuri masive asupra unor componente ale infrastructurii critice americane;

→ influența politico-economică a SUA în diverse regiuni, îndeosebi în Asia este amenințată, fiind necesare măsuri urgente vizând formarea de analiști și spioni specializați în problematica reprezentată de amenințarea chineză, care să ajute decidenții politici americani să nu piardă controlul eșichierului mondial. **„Miza este enormă! În prezent, nu suntem capabili să înțelegem și să deslușim intențiile autorităților comuniste de la Beijing, situație ce va avea consecințe grave pentru Statele Unite. Încă mai avem timp pentru a ne adapta și demara un set de reforme care să regândească strategia serviciilor noastre de informații”**;

→ Agenția Centrală de Informații-CIA ar trebui să adopte o atitudine mai agresivă în raport cu China, pentru a proteja eficient companiile americane de spionajul industrial și a contracara influența Beijingului asupra unor politicieni de rang înalt. Raportul sugerează agențiilor americane de informații și securitate „să intensifice propaganda externă împotriva președintelui Xi Jinping – considerat prea agresiv în planul diplomației internaționale – pentru a diminua influența imperialismului chinez din Taiwan, Hong-Kong și Marea Chinei meridionale”.

*

Aprecierile formulate în raportul Comitetului pentru informații din Congresul SUA sunt, pe alocuri, similare cu cele ale jurnalistului francez Roger Faligot care, în cartea sa, „Spionii chinezi – de la președintele Mao la Xi Jinping”, avertizează: „Serviciile de informații chineze sunt cele mai mari din lume. Sunt competente și eficiente. Sunt implicate în sifonarea masivă a informațiilor economice, științifice și tehnologice din alte țări. Președintele Xi a acumulat mai multă putere individuală decât orice lider chinez de după Mao și se angajează să folosească serviciile de spionaj și toți ceilalți piloni ai puterii chineze pentru a promova interesele economice și geopolitice globale ale Chinei.

*

Avril Haines, noul Director al Informațiilor Naționale, declara recent că pentru a răspunde eficient noilor provocări, venite inclusiv din partea Chinei, Comunitatea de Informații are nevoie de recâștigarea încrederii necesare apărării intereselor americane, transparență decizională, focalizarea resurselor umane și financiare spre anihilarea principalelor amenințări de securitate, consolidarea parteneriatelor cu alte instituții ale Administrației centrale și locale, cu mediile academice și sectorul privat.

SPIONAJUL CANADIAN RECRUTEAZĂ FILORI

Serviciul canadian de Informații și Securitate –SCRS pare preocupat de asigurarea unei perfuzii de sânge proaspăt în propria structură de filaj/investigații, sens în care a lansat o ofertă pe pagina sa de web, valabilă până la 09.06.2021. De la bun început, solicitanții sunt rugați să nu discute cu nimeni despre intențiile lor, cu excepția membrilor de familie, care să fie, la rândul lor, avertizați să păstreze discreția.

După precizarea faptului că *SCRS este un angajator special, care nu se supune prevederilor Legii funcționarului public*, se dau următoarele detalii privind specificul muncii și criteriile de admitere la concurs:

→ candidații care doresc să activeze în secțiile de filaj regionale trebuie să fie puternic motivați, cu spirit de inițiativă dezvoltat, să manifeste discreție și să accepte un program de lucru variabil. De asemenea, să dispună de o bună condiție fizică, să se adapteze rapid la evenimente neprevăzute și să poată gestiona situații dificile, în condiții de stress;

→ sub conducerea unui șef de echipă, să efectueze operațiuni discrete de filaj, să obțină și să analizeze informații despre obiectivul monitorizat, să redacteze rapoarte detaliate privind activitatea țintei și a legăturilor contactate. Este foarte important să poată îndeplini mai multe sarcini în timpul unei misiuni de filaj (conducerea autoturismului, înregistrări audio-video, comunicarea cu membrii echipei ș.a.);

→ doritorii trebuie să posede permis de conducere și să dispună de o serie de abilități, printre care: obișnuința de a învăța tot timpul, adaptabilitate și

flexibilitate, spirit de echipă, rezistență la eforturi fizice și intelectuale prelungite, ușurință în comunicare și relaționare socială etc.;

→ cei admiși vor lucra în ture, fără un program prestabilit, cu etape de școlarizare/perfecționare în afara zonei de domiciliu, care necesită sacrificii ce pot afecta viața personală și familială;

→ **probele examenului de securitate pentru nivelul „strict secret” sunt eliminatorii**, ceea ce presupune o anchetă amănunțită asupra activităților anterioare ale candidatului, verificări privind situația financiară, prezentarea cazierului judiciar și, în final, trecerea testului cu poligrafalul.

POLIȚIA BRITANICĂ REÎNVIE PRACTICILE KGB

Un bebeluș decedat la naștere, un băiețel de 5 ani mort într-un accident de avion, un copil handicapat care a încetat din viață vârsta de 6 ani...sunt doar câteva dintre identitățile folosite de **Metropolitan Police** pentru a ascunde adevăratele nume ale agenților infiltrați în diferite grupări politice.

Conform dezvăluirilor cotidianului *The Guardian*, metoda preluată de la fostul KGB este o practică curentă pe malurile Tamisei unde, în ultimii ani, cel puțin 42 de agenți sub acoperire și-au creat identități și biografii false, pornind de la datele de stare civilă ale unor persoane decedate prematur. Mai mult, pentru a-și putea construi și, ulterior, susține autobiografia legendă, „fantomele” de la Metropolitan Police s-au interesat despre scurta viață a defuncților și au obținut date referitoare la rudele acestora.

Procedura a fost catalogată ca inacceptabilă de către familiile victimelor, decise acum să cheme în instanță reprezentanții Metropolitan Police, invocând faptul că nu au fost prevenite sau consultate. În plângerea penală adresată justiției, avocații rudelor în cauză acuză **„folosirea ilegală a unor informații private, crearea unei situații de disconfort moral care le afectează sănătatea mintală și pătrarea memoriei celor decedați”**.

BELGIA: PETROL IEFTIN, SECURITATE PLĂTITĂ SCUMP!

La finele anului trecut, **Vincent Van Quickenborne**, ministrul belgian al Justiției, a afirmat, după o întrevedere cu șefii structurilor autohtone specializate, că **Marea Moschee din Bruxelles** (cea mai impunătoare construcție de acest gen din Belgia) **a fost infiltrată de agenți ai serviciilor marocane de spionaj**, provocând astfel reacții de dezaprobare în rândul etnicilor musulmani (5% din populația țării).

Declarația demnitarului belgian are la bază informații coroborate primite de la Serviciul Securității Statului și de la Serviciul General de Informații și Securitate, care **au identificat printre personalul clerical și stafful administrativ al Marii Moschei „cel puțin trei membri ai Direcției Generale de Studii și Documentare”** (spionajul marocan).

*

*Marea Moschee funcționa, inițial, sub patronajul **Ligii Mondiale Musulmane** – societate misionară fondată și controlată de Arabia Saudită – în baza unui **acord dintre Bruxelles și Riad**. Încheiată în 1969, înțelegerea stipula **aprovizionarea Belgiei cu petrol saudit, la prețuri preferențiale, în schimbul neamestecului autorităților autohtone în activitățile moscheii**.*

*După atacurile teroriste sinucigașe din 2016 de la Bruxelles, soldate cu 32 de morți și sute de răniți, serviciile secrete belgiene au început să monitorizeze mai atent cam tot ce avea **legătură** cu Marea Moschee și, în anul 2020, înțelegerea cu Arabia Saudită a fost anulată unilateral, Belgia acuzând guvernul de la Riad că folosește respectivul lăcaș de cult pentru răspândirea ideilor radicale ale wahabismului islamic. Totodată, guvernul de la Bruxelles și-a asumat controlul deplin asupra moscheii „**pentru a pune capăt interferențelor străine în predarea învățămintelor Islamului în Belgia**.”*

De asemenea, la finele anului trecut, Belgia a respins și ideea recunoașterii statutului Marii Moschei de „furnizor de servicii religioase pentru comunitatea locală”, situație care ar fi adus lăcașului de cult un suport financiar consistent din partea statului.

VLADIMIR PUTIN – OMAGIU ADUS SPIONILOR RUȘI

La 20 decembrie 2020 – Ziua lucrătorului din organele de securitate, președintele Vladimir Putin a depus o jerbă de flori la memorialul inaugurat în fața intrării principale a Serviciului de Informații Externe (Slujba Vneșnei Razvedki – SVR), din Iasenevo (în sud-vestul Moscovei), pentru marcarea a 100 de ani de la înființarea primei structuri de spionaj a Rusiei. În urmă cu un secol, Felix Derjinski, președintele Comisiei Centrale a Întregii Rusii pentru Combaterea Terorismului și a Sabotajului (Vserosicoi Cerezvîceainoi Komisii po Borbe s Kontrrevoliuției i Sabotajem - CEKA), a semnat ordinul de înființare a Departamentului pentru Informații Externe (Inostranîi Otdel – INO). Documentul a marcat ieșirea spionajului de sub tutela Departamentului special al CEKA și transformarea INO în unitate autonomă a serviciilor sovietice de informații, cu un efectiv inițial de 70 de angajați.

Redăm, în continuare, pasaje din alocuțiunea rostită cu acel prilej aniversar de către Vladimir Putin, președintele Federației Ruse, fost ofițer KGB, care vorbește deseori cu mândrie și respect despre apartenența sa la serviciile sovietice/ruse de intelligence:

„Dragi tovarăși și colegi! Dragi veterani!

Vă felicit pentru această sărbătoare – Ziua lucrătorilor din organele de securitate – și doresc succes tuturor celor care protejează Rusia, poporul nostru, de amenințări externe și interne, apără suveranitatea și interesele naționale și pentru care securitatea și bunăstarea Patriei-Mamă au fost, sunt și vor fi principala misiune în întreaga lor viață.

Este sărbătoare pentru toți angajații din agențiile de securitate și serviciile secrete, dar ne-am adunat aci, în fața sediului Serviciului de Informații Externe, care își sărbătorește cei 100 de ani de existență. Doresc să-i felicit din inimă pe toți cei care au activat sau continuă să lucreze într-un domeniu extrem de sensibil și important, precum și pe cei care au ales recent această meserie, asociată deseori cu riscuri considerabile.

Continuând tradițiile predecesorilor care au slujit inclusiv Rusia prerevoluționară, ofițerii de informații și-au adus o contribuție neprețuită la asigurarea securității statului, îndeplinind, fără să aștepte vreo recompensă, cele mai dificile misiuni, ale căror rezultate au influențat dezvoltările interne și, uneori, cursul istoriei mondiale. Sunt ferm convins că Serviciul de Informații Externe va continua să reacționeze flexibil și eficient la provocările generate de dinamica situației internaționale, să participe activ la identificarea și neutralizarea potențialelor amenințări la adresa Rusiei și să îmbunătățească substanța și calitatea produselor sale analitice (...).

(...) Sarcina noastră comună este de a rezista oricăror încercări de rescriere a istoriei, inclusiv celor referitoare la denaturarea rolului serviciilor secrete în înfrângerea nazismului, în general, și în asigurarea securității și intereselor noastre naționale (...).

(...) Doresc să vă mulțumesc, încă o dată, pentru activitatea desfășurată în slujba Patriei-Mamă. Știu bine că aveți oameni de încredere și curajoși în rândurile voastre. Vă doresc succes și sănătate! Cele mai bune urări familiei și prietenilor dumneavoastră...!"

*

*În deschiderea unei ședințe de lucru cu cadrele de conducere ale Serviciului Federal de Securitate (finele lunii februarie 2021), **președintele Vladimir Putin a cerut serviciilor ruse de informații și contrainformații să***

stopaze politica occidentală agresivă împotriva Rusiei, care ar avea ca obiectiv oprirea dezvoltării economice a federației și supunerea față de dictatele din Occident.

„Ne lovim de așa-numita politică de îngrădire a Rusiei. Nu este vorba despre competiție, care este un lucru firesc în relațiile internaționale. Ci este o politică destul de agresivă și consecvență menită să ne perturbe dezvoltarea, încetinind-o, să creeze probleme de-a lungul perimetrului nostru apropiat, prin provocarea instabilității interne, subminarea valorilor care unesc societatea rusă, pentru ca în final să slăbească Rusia și să o pună sub control extern, exact modul de acțiune pe care-l observăm în unele țări din spațiul post-sovietic”, a precizat printre altele liderul de la Kremlin.

SCHIMBĂRI LA VÂRFUL CIA ȘI MOSSAD

—► Noul președinte american a numit **în fruntea CIA** un diplomat de carieră, **William Burns**, 64 de ani, fost adjunct al Secretarului de Stat pentru Orientul Mijlociu, artizanul negocierilor secrete care au condus la Acordul nuclear cu Iran, fost ambasador al SUA în Iordania și Federația Rusă. După retragerea din serviciul diplomatic, William Burns a devenit consultant al Fondului de pensii Blackstone și președinte al Fundației Carnegie Endowment for International Peace (*grup de reflecție pe probleme de politică externă, cu centre în Washington D.C., Moscova, Beirut, Beijing, Bruxelles și New Delhi*).

Relațiile influente create de Burns în cei 40 ani de diplomatie, atât pe plan intern, cât și în arena internațională vor permite Agenției Centrale de Informații, „pusă la colț” de Administrația republicană, să-și recapete rolul și importanța deținute cu ani în urmă. După mandatul președintelui Donald Trump, CIA a ieșit slăbită și afectată de deteriorarea raporturilor cu Congresul, Departamentul de Stat și, mai ales, cu cel al Apărării, care amenințase inclusiv cu stoparea asistenței pentru operațiunile secrete ale Agenției.

William Burns este un bun cunoscător al activității de intelligence și a întreținut relații apropiate cu șefii de stație ai Agenției de la Beirut, Amman și Moscova, precum și cu fostul șef al Centrului Național Antiterorist. De asemenea, a colaborat strâns cu doi directori ai CIA (**George Tenet**, pentru definitivarea Acordurilor palestiniano-israeliene de la Camp David, respectiv cu **John Brennan**, la Acordul nuclear iranian).

Referindu-se la înlocuitorul lui Gina Haspel, noul lider de la Casa Albă afirma: „*Bill Burns*

este un diplomat de excepție, cu decenii de experiență pe scena internațională, care a militat pentru securitatea poporului și a națiunii (...) Crede, ca și mine, că

activitatea de informații trebuie să fie apolitică și că profesioniștii devotați din intelligence aflați în slujba țării merită grațitudine și respect”.

Noul patron al spionajului american a criticat deseori deciziile de politică externă ale Administrațiilor republicane. Astfel, cu un an înainte de invadarea Irakului, William Burns a adresat Secretarului de Stat Colin Powell un memo intitulat „*Perfect Storm*”, în care avertiza că încercările de înlăturare de la putere a regimului de la Bagdad ar putea declanșa o „*furtună reală*”, dacă nu sunt pregătite cu mare prudență.

O atitudine asemănătoare a fost adoptată și față de asasinarea generalului Qassem Soleimani, comandantul Forțelor Al Quds ale Corpului Gardienilor Revoluției Islamice, considerată „*un pas strategic înapoi*” pentru diplomația americană.

*

La închiderea ediției: În cursul audierilor din Comisia pentru Informații a Senatului, **William Burns** a afirmat că, în noua sa funcție de director al CIA, **va avea patru priorități: „oamenii, parteneriatele, China și tehnologia”**, insistând asupra faptului că „**depășirea competiției exercitate de China, un formidabil adversar autoritarist, va fi un element central al securității naționale în zilele care vin**”.

—► La finele anului trecut, premierul israelian Benjamin Netanyahu surprindea observatorii internaționali cu conexiuni în structurile de intelligence cu o declarație aparent șocantă: **Yossi Cohen, șeful Mossad (din 2015) va fi înlocuit din funcție în cursul lunii iunie 2021, de către adjunctul său, domnul „D”**.

Yossi Cohen, fost consilier pentru securitate națională al premierului Netanyahu și un apropiat al acestuia, ar putea deveni emisar special guvernului pentru misiuni delicate, sau ambasador la Washington deși, conform unor surse demne de încredere, **visul acestuia este de a ajunge prim-ministru**. De altfel, Yossi Cohen l-a însoțit pe Netanyahu în aproape toate vizitele acestuia – oficiale sau confidențiale – din ultimul timp, reîncălzirea relațiilor cu unele state arabe fiind rezultatul exploatării canalelor confidențiale deschise de serviciile secrete.

Pe fondul evoluțiilor sinuoase din vecinătatea apropiată a statului evreu, în cadrul Mossad a fost creat un departament special, responsabil cu coordonarea acțiunilor politice și a relațiilor internaționale. Noua structură, formată din ofițeri cu experiență îndelungată în Mossad și la misiunile diplomatice israeliene, are ca sarcină prioritară gestionarea raporturilor oficiale cu țările care nu recunosc Israelul, dar cu care „se pot face afaceri” (schimb de informații sau pregătirea unei viitoare recunoașteri diplomatice). Într-o asemenea logică, statul evreu utilizează acest departament și diaspora evreiască pentru stabilirea de legături durabile cu anumite țări arabe, în primul rând cu cele aflate sub spectrul amenințării iraniene.

Despre **Domnul „D”** (inițiala prenumelui) se știe, deocamdată, puține lucruri: provine, ca și actualul patron al spionajului israelian, din Sayeret Matkal

(Unitatea 209 Cercetare-Recunoaștere a Forțelor Armate). Ca adjunct al lui Yossi Cohen, a coordonat activitatea celebrelor diviziuni **Metsada** și **Kidon** din Mossad, responsabile pentru majoritatea operațiunilor clandestine din străinătate.

SPIONAJUL FRANCEZ, DIN NOU ÎN FAȚA JUSTIȚIEI

Spre deosebire de structurile americane sau britanice de intelligence, **Direcția Generală de Securitate Externă** (DGSE-spionajul francez) **nu are încă o procedură administrativă clară privind protejarea propriilor agenți străini care trebuie repatriați atunci când misiunea lor este compromisă sau le este amenințată viața**. Consecințele nu sunt doar de ordin moral sau al imaginii de ansamblu a spionajului francez, ci și din punct de vedere pecuniar, DGSE fiind obligată să plătească despăgubiri de 360.000 euro unui fost agent rwandez.

*

Povestea a început în 1997, când DGSE a recrutat, în Rwanda, un cetățean autohton, pentru a monitoriza evoluțiile tensionate de pe scena politică internă, îndeosebi disputele interetnice violente dintre comunitățile hutu și tutsi, agentul fiind în legătura directă a unui „funcționar” al Ambasadei Franței din Kigali, până în 2004. Informatorul a intrat ulterior în atenția contraspionajului rwandez și, din rațiuni de securitate, contactele nemijlocite cu ofițerul de legătură au fost rărite și, ulterior suspendate. Pe acest fond, în 2009, agentul s-a refugiat în Franța, unde spera că necazurile au luat sfârșit.

La început, a fost ajutat de **DGSE** care, în perioada 2010-2012, **l-a folosit ca traducător** (pentru dialectul rwandez) **în bazele franceze de interceptare a comunicațiilor de la Noisy-le-Sec și Saint-Laurent-de-la-Salanque, după care a fost concediat fără niciun fel de explicații și fără a beneficia de compensațiile financiare prevăzute de lege**. Agentul era folosit ca „angajat temporar, pentru a executa misiuni menite să rezolve sarcini punctuale” deși, ca beneficiar al statutului de „azilant politic”, acordat de autoritățile franceze, ar fi trebuit să se bucure de toate drepturile civice și administrative, inclusiv de despăgubiri pentru pierderea locului de muncă.

*

Cazul a ajuns în justiție, unde judecătorii Curții de Apel au concluzionat că „DGSE l-a angajat fără respectarea cadrului legal și a reglementărilor în vigoare, omițând să-l informeze oficial despre statutul său real, ceea ce evidențiază neajunsuri majore în gestionarea situației sale contractuale, de natură a angaja responsabilitatea Statului”.

Totodată, Curtea obligă Statul la plata unei indemnizații de 360.000 euro și solicită Ministerului Apărării (n.n.: DGSE este sub tutela acestuia) să elibereze reclamantului un permis de muncă „sub o formă care să nu deconspire secrete ale securității naționale.”

SECRET INTELLIGENCE SERVICE ȘI NOILE CRITERII DE RECRUTARE

În mod tradițional, *candidații selecționați în vederea verificării și, eventual, încadrării în MI-6* (spionajul britanic), *trebuiau să fie nativi din Anglia, din tată și mamă născuți în regat*. Din 2018, *Secret Intelligence Service a coborât ștacheta referitoare la originea ambilor părinți*, ceea ce a deschis porțile pentru recrutarea unor candidați născuți pe teritoriul național, posesori ai unui pașaport britanic.

Sediul central al MI6, din Londra

Din acest an, orice cetățean britanic poate aplica pentru un post în MI-6 și dacă doar unul dintre părinți este (a fost, dacă a decedat) cetățean britanic sau are „legături substanțiale” cu Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. În instrucțiunile Secret Intelligence Service se mai precizează că, „în funcție de postul la care aspiră, candidații ar putea fi obligați să renunțe la eventualele alte cetățenii străine.”

Strategia spionajului Majestății Sale urmărește „*formarea unei echipe întinerite, cu gândiri diverse și nu a unui colectiv care acționează în rutină și la unison*”, sens în care, vârsta minimă a candidaților s-a redus de la 21 la 18 ani, aceștia putând lucra și în „part-time”, dacă dispun de „abilitați și expertiză în domeniul de activitate ales”.

ANGLIA – ȚINTĂ DE TOP A SERVICIILOR SECRETE RUSE

Adrian Isac

Recent, Parlamentul de la Londra a publicat pe pagina sa de web un **„Raport privind amenințările Rusiei la adresa securității Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord”**, elaborat de un grup de experți ai Comitetului pentru Informații și Securitate al forului legislativ britanic.

Comitetul pentru Informații și Securitate – ISC este compus din 9 membri, propuși de premier, după consultarea liderului opoziției, și aprobat de cele două camere ale Parlamentului (Camera Comunelor și, respectiv, Camera Lorzilor). Acesta supraveghează activitatea întregii Comunități de informații a Marii Britanii, compusă din: Serviciul Secret de Informații –MI6 (spionajul), Serviciul de Securitate – MI5 (contraspionajul), Centrul de Comunicații Guvernamentale – GCHQ, Serviciul de Informații Militare - DI, Oficiul de Securitate și Antiterorism – OSCT, Secretariatul Național de Securitate – NSS, și Oficiul Comun pentru Informații – JIO.

Experții britanici au lucrat peste opt luni pentru elaborarea unui raport substanțial și documentat, care tratează aspecte ale amenințării ruse la adresa securității Regatului Unit și examinează modul în care guvernul, prin cele 7 structuri de intelligence, a răspuns acestor provocări (*alocarea de mijloace, strategie, coordonarea acțiunilor, sarcinile majore și țintele importante, legislația în domeniu, parteneriate internaționale și cooperarea cu Rusia*).

Data fiind sensibilitatea subiectelor acoperite, exista riscul real ca detalierea unor anumite aspecte să aducă prejudicii grave muncii specifice desfășurate de serviciile secrete și agențiile britanice de securitate. De aceea, ***s-a ales varianta publicării unui raport restrâns, iar amănunțele și explicațiile referitoare la unele acțiuni au fost incluse într-o anexă, care nu s-a dat publicității***. De altfel, conform reglementărilor din domeniul Justiției și Securității, un asemenea raport ajunge în Parlament numai cu avizul prim-ministrului, care poate elimina orice detalii ce ar putea afecta cadrele și operațiunile serviciilor de informații și contrainformații.

Recurs la istorie

Destrămarea fostei Uniuni Sovietice a generat, inițial, speranțe la Londra și în celelalte capitale occidentale. Vestul sconta, dacă nu pe integrarea completă a Federației Ruse, cel puțin pe transformarea acesteia din adversar într-un posibil partener de cooperare. Nu peste mult timp, a devenit însă clar că toate încercările Occidentului de resetare a realității cu Moscova erau sortite eșecului și că nostalgiile Rusiei pentru redobândirea statutului de superputere deținut de fosta URSS se vor transforma curând în potențiale riscuri de securitate pentru regat.

Rusia a fost, în același timp, foarte puternică dar și foarte slabă. Puterea rezultă din arsenalul militar, moștenirea statutului de țară victorioasă în cel de-al Doilea Război Mondial și calitatea de membru permanent în Consiliul de Securitate al ONU. Pe de altă parte, Federația Rusă are o populație mai mică decât civilizațiile occidentale, influență culturală cantonată îndeosebi la fostele republici sovietice, dezavantajul lipsei unor puternice instituții democratice și, bineînțeles, al unei economii de piață funcționale.

În pofida dezechilibrelor economice evidente, Moscova a dezvoltat capabilități și capacități uriașe în sfera militară și a serviciilor secrete, devenite amenințător de puternice. În plus, Rusia este foarte abilă în utilizarea slăbiciunilor sale aparente pentru a obține avantaje și beneficii pe termen lung, astfel:

→ brandul național slab și lipsa de prieteni globali par să-i alimenteze apetitul enorm pentru risc, poate în baza gândirii că, oricum, nu are nimic de pierdut;

→ absența democrației și a statului de drept permite serviciilor ruse de informații să acționeze rapid și fără niciun fel de constrângeri ;

→ puterea structurilor de forță loiale Kremlinului, fuziunea guvern - mediul de afaceri și anemia reacțiilor societății civile pot genera riscuri majore pentru securitatea internațională.

Ce vrea Federația Rusă?

Amenințarea de securitate reprezentată de Rusia este dificil de gestionat de către Occident, Marea Britanie și aliații din NATO considerând-o eminentemente nihilistă. Strategia de politică externă a Moscovei pare bazată pe teoria *jocului în sumă nulă*, adică orice demers/acțiune care produce daune Occidentului poate aduce avantaje Federației Ruse. De altfel, strategii Kremlinului consideră că NATO, UE și principalele organisme financiar-bancare de pe mapamond își joacă punctele forte și promovează o politică agresivă concertată împotriva intereselor legitime ale Rusiei, urmărind să submineze ordinea internațională (sic!).

Cu toate acestea, obiectivele strategice ale Kremlinului sunt relativ limitate: Federația Rusă dorește să fie văzută și tratată ca o mare putere emergentă, care domină țările din fosta URSS, și să se asigure că poziția privilegiată a actualei conduceri la vârf nu este afectată.

De unde interesul Rusiei pentru Anglia?

Foarte probabil, ***Moscova consideră Londra una dintre ținutele sale de top din Occident***, aflate în vizorul structurilor ruse de intelligence, în special în cel al SVR și GRU, deși este posibil ca Marea Britanie să nu se confrunte cu niveluri de risc similare celor înregistrate de țările vecine Rusiei. Chiar și așa, amenințarea rusă va figura pe orice listă de priorități a NATO.

Relațiile foarte apropiate ale Marii Britanii cu SUA, reacțiile internaționale (*stimulate de Londra*) la tentativa de asasinat de la Salisbury, soldate cu expulzarea a 153 de „diplomați” ruși din 29 de țări, precum și poziția intransigentă a autorităților de pe malul Tamisei referitoare la sancțiunile

economice la adresa Rusiei au întărit **convingerea Kremlinului că regatul este un adversar diplomatic-cheie.**

Rusia, un jucător dur și sofisticat

Structurile specializate ale GRU și SVR sunt, probabil, cele mai performante și agresive în domeniul spionajului și atacurilor cibernetice, cu capacități dovedite în lansarea de operațiuni IT, cu impact major asupra diferitelor sectoare de activitate, cu precădere în sfera infrastructurii critice.

Sediul GCHQ din Cheltenham

Din discuțiile confidențiale cu conducerea GCHQ (*probabil cea mai „secretoasă” agenție britanică de securitate, responsabilă cu obținerea de informații din interceptări de toate genurile-SIGINT*), membrii Comitetului pentru Informații și Securitate au reținut următoarele **avertismente**:

→ încă din 2014, Rusia a desfășurat activități cyber rău-intenționate, pentru a-și afirma agresivitatea în mai multe domenii, incluzând încercări de a influența alegerile democratice din alte state, așa cum a fost, de exemplu, tentativa de a compromite imaginea Partidului *En Marche*, cu care Emmanuel Macron a câștigat alegerile prezidențiale din 2017 în Franța;

→ Rusia a lansat atacuri cibernetice asupra infrastructurii critice a regatului și a orchestrat tentative de phishing asupra Oficiului pentru Străinătate și Commonwealth (FCO) și a Laboratorului de Știință și Tehnologie (DSTL), în timpul investigației privind încercarea de otrăvire a colonelului-transfug Serghei Skripal;

→ există o legătură evidentă între puterea de la Moscova, serviciile secrete ruse și grupări importante ale criminalității organizate, fapt ce amplifică posibilitățile Federației Ruse în orchestrarea unor acțiuni majore de cyberspionaj.

Concluzii și recomandări

Pe plan intern, se impun demersuri urgente pentru **îmbunătățirea cadrului legislativ**. Comunității de informații trebuie să i se ofere instrumentele de care are nevoie și să fie pusă în cea mai bună poziție posibilă pentru a face față unui adversar foarte capabil, iar acest lucru înseamnă noi reglementări legislative

pentru a combate spionajul, relațiile financiare ilicite ale elitei ruse și intermediarii care susțin asemenea activități.

Raportul a sesizat că ***domeniul protecției cibernetice este „un teritoriu complex, poate chiar aglomerat”***. Există un mare număr de agenții și structuri de intelligence din cadrul Comunității de Informații care monitorizează amenințarea cyber rusească și nu este evident și nici foarte clar dacă și cine coordonează o astfel de problemă sensibilă.

Pe de altă parte, s-a sugerat ***ca GCHQ să-și lărgască baza de recrutare***, plecând de la aptitudini certe și mai puțin de la abilități preexistente, iar ***experții militari IT din serviciile secrete și agențiile de securitate să rămână în structurile specializate în contraspionajul cyber o perioadă mai mare de timp***, nu doar cei 2 ani prevăzuți de actualele reglementări interne.

Regatul Unit trebuie să-și dezvolte propriile capacități defensive și ofensive, dar și să se pregătească pentru a conduce acțiuni pe plan internațional, în condițiile în care ***„nu toată lumea pare dispusă să reclame Rusia”*** în legătură cu activitatea sa cibernetică rău-intenționată. Este necesar ca guvernul britanic să-și valorifice relațiile diplomatice pentru a genera o abordare internațională comună, atunci când vine vorba despre asemenea practici, atribuite Rusiei sau altor state.

Amenințarea rusă poate și trebuie contracarată doar împreună cu aliații noștri, pentru că Occidentul este cel mai puternic atunci când acționează în mod unitar și coordonat, așa a făcut-o în cazul atacurilor de la Salisbury.

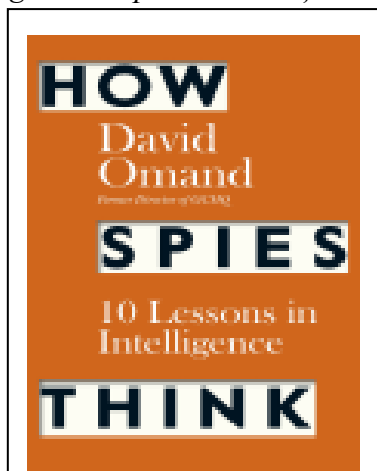
DEMISTIFICAREA LUMII SPIONAJULUI

Ioan Românu

Ofițerii de informații trebuie să discearnă adevărul. Ei adună date sensibile - adesea contradictorii sau incomplete - și, odată cu aceasta, construiesc imaginea unei lumi cât mai aproape de realitate. Miza fiind maximă, trebuie să decidă ce să facă. Privind prin ochii unuia dintre cei mai înalți foști ofițeri de informații din Marea Britanie, Sir David Omand explică în cartea sa „How Spies Think” cum marile decizii din viața lor vor fi mai ușor de luat atunci când vor aplica aceleași metode utilizate de spionajul britanic. Plin de exemple revelatoare din cariera sa, inclusiv briefinguri cheie cu prim-miniștri, de la Thatcher la Blair, și conflicte de la Falkland până la Afganistan, David Omand ne înarmează cu instrumentele necesare pentru a distinge faptele de ficțiune și ne arată cum să folosim mai eficient arma informației.

*

Nu există nimic fascinant în spionaj, ci doar multă muncă și imaginație – dar și derizoriu atunci când eșuează, spune David Omand, fost director al Agenției de Comunicații Guvernamentale – GCHQ, autorul recente cărți – *Cum gândesc spionii. 10 lecții de spionaj.*

Regretatul John le Carré scria odată cu tristețe că s-a simțit „perfid” datorită contribuției sale la glorificarea operațiunilor de spionaj. David Omand nu este un adept al fascinației acestei profesii. El a fost în fruntea ministerelor Apărării și de Interne, director al Agenției de Comunicații Guvernamentale, președinte al Comitetului Mixt de Informații și responsabil pentru structurarea actualei Organizații Antiteroriste. El gândește și scrie profund despre problemele intelectuale și morale provocate de un domeniu care depinde de furtul secretelor altora. Astfel, dispune de cunoștințe vaste și o experiență pe măsură,

cunoscând bine domeniul despre care vorbește.

How Spies Think este ușor de citit, chiar dacă problemele pe care le abordează sunt complexe. Autorul își propune, în mod ambițios, „să ofere posibilitatea oamenilor obișnuiți să judece mai bine, prezentând felul în care gândesc analiștii de informații”. Nu este de folos să aduni secrete, chiar și prin cele mai ingenioase mijloace, susține Omand, dacă nu le poți asambla într-un produs integral și util instituției din care faci parte, pentru a prezenta propuneri adecvate factorilor decizionali. Acest rezultat, **produsul final, este cel care contează**, și nu aventurile agenților secreți cu fapte și ficțiuni de genul celor ale

lui Philby, Bond sau Smiley. ***Analistii de informații***, uneori indivizi ciudați, îmbrăcați neglijent, care lucrează în birouri, ***sunt cheia întregii activități. Ei sunt cei care compun informațiile coerente pe care - cu șansă - șefii lor își vor fundamenta propunerile înaintate factorilor guvernamentali.***

Instinctul nostru ne îndeamnă să fim de acord cu ceea ce crede grupul din care facem parte și, din păcate, să le spunem șefilor noștri ceea ce vor să audă. De aceea, analistii au nevoie de informații exacte, fiabile și în timp util. Dar materia primă a acestora este rareori atât de limpede sau de simplă. Mai des ea este incompletă, ambiguă sau chiar contradictorie. După cum se știe, mai sunt situații când ofițerii aflați în misiune lucrează de fapt pentru inamic și alimentează în mod deliberat Centrala cu informații care induc în eroare. Alteori, deși nu lucrează pentru nimeni în afară de ei înșiși, inventează lucruri pentru a primi recompense. Omand explică modul în care analistii trebuie să evite astfel de capcane. Pentru aceasta el formulează ***două avertismente*** generale care trebuie avute în vedere.

Primul, trebuie ca informația să fie evidentă. Nimeni nu poate prezice viitorul, neprevăzutul se întâmplă. Lebedele negre zboară pentru a ne deranja calculele. Serviciile de informații au fost atacate cu duritate de presă și de opinia publică ori de câte ori nu au reușit să anticipeze evenimente majore precum căderea șahului Iranului în 1979, colapsul Uniunii Sovietice în 1991 sau viitorul lui Putin la conducerea Rusiei în zilele noastre. Astfel că, în fața acestei realități, cel mai bun lucru pe care îl pot face este să se ocupe de probabilități, să aleagă rezultatul cel mai plauzibil pentru a-și avertiza șefii. Și, ca și alții, pot comite erori importante. De felul celor ale americanilor, care nu au reușit să informeze la timp că japonezii urmau să atace Pearl Harbor sau că o mână de teroriști erau pe punctul de a doborî Turnurile Gemene din New York.

A doua capcană este cea mai mare și mai insidioasă. Ea ne capturează pe toți. Este ceea ce Omand numește ***„halucinația consensuală”***: instinctul personal de a crede ceea ce crede grupul nostru și - din păcate - de a le spune șefilor ceea ce vor să audă. În acest fel s-a formulat consultația confuză acordată lui Blair și Bush înainte de a declanșa războiul împotriva Irakului în 2003. Aceasta poate fi contracarată doar printr-o examinare riguroasă pentru a înțelege și propriile slăbiciuni. Este o slabă consolare faptul că și inamicii noștri - rușii și chinezii, de exemplu - sunt cel puțin la fel de predispuși la astfel de slăbiciuni ca și noi: mai vulnerabili într-adevăr, deoarece sancțiunile pentru că spun șefilor lor ceea ce nu vor să audă sunt de obicei mult mai severe.

Toate acestea ridică inevitabile probleme etice, pe care Omand le-a abordat frontal într-o carte anterioară, ***”Principled Spying: The Ethics of Secret Intelligence”*** (Moralitatea Spionajului. Etica Informațiilor Secrete - 2017), scrisă împreună cu Mark Pythian de la Universitatea Leicester. Guvernele au folosit întotdeauna persuasiunea, seducția, șantajul, mita și minciuna pentru a convinge străinii să-și trădeze țările. Au folosit întotdeauna propaganda neagră, asasinatul

și tortura ca arme de război secret. Acum tehnologia modernă le permite să-și asculte după bunul plac cetățenii lor.

Cât de mult este acest lucru justificat moral sau compatibil cu cerințele unei societăți bazate pe lege? Toate guvernele susțin, cu o anumită justificare, că este necesar să își apere țara împotriva străinilor, teroriștilor și infractorilor. Guvernele autoritare o folosesc fără constrângeri pentru a-și păstra puterea. Democrațiile sunt tentate să le urmeze exemplul, chiar dacă aceasta înseamnă interpretarea abuzivă a legii: „Dacă ei o fac, trebuie s-o facem și noi”. Dar democrațiile, în general, încearcă să țină lucrurile sub control. În Marea Britanie, puterile de supraveghere ale Parlamentului și ale instanțelor au fost mult consolidate în ultimele decenii. Deși nici ele nu pot fi infailibile, pot fi menținute eficiente printr-o vigilență constantă.

Chestiunea spionajului este încă seducătoare pentru o mulțime de istorii populare bine concepute și de thriller-uri ingenioase. Dar numărul tot mai mare de scrieri serioase ale unor profesioniști precum Omand și alții ajută la demitizarea, iluminarea și menținerea onestă a unei profesii în jurul căreia fanteziștii zumzăie întotdeauna ca muștele.

Dar iată cum își intitulează David Omand **lecțiile** sale:

1. Conștientizarea situației. Cunoștințele noastre despre lume sunt întotdeauna fragmentare și incomplete iar uneori sunt greșite.

2: Explicații. Faptele trebuie explicate.

3: Estimări. Predicțiile au nevoie de un model explicativ, precum și de date suficiente.

4: Observația strategică. Nu trebuie să fim atât de uimiți de surpriză.

5: Cel mai probabil demonii noștri ne vor induce în eroare.

6: Cu toții suntem susceptibili pentru stări de spirit obsesive.

7. A vedea nu înseamnă întotdeauna a crede: aveți grijă la manipulare, înșelăciune și falsificare.

8: Imaginați-vă că sunteți în pielea persoanei din cealaltă parte.

9: Încrederea creează parteneriate durabile.

10: Subversiunea și revolta sunt acum digitale.

O lecție finală plină de optimism.

*

Cunoscutul profesor **Christopher Andrew**, autorul cărții **În Apărarea Imperiului: Istoria Autorizată a MI5**, recomandă lucrarea prezentată mai sus ca fiind una dintre cele mai bune cărți care s-a scris despre analiza informațiilor - strălucită, lucidă și provocatoare la reflecție.

SAGA DEFECTORILOR (III)

Dr. Mihai Milca

Nu puține sunt afacerile de spionaj care debutează ca banale cazuri de dezertare în tabăra inamicului și care debușează ulterior în alte zone bine conspirate, provocând consecințe colaterale devastatoare. În cele ce urmează vom supune atenției cititorului o poveste cu ramificații de o asemenea factură, petrecută în a doua jumătate a anilor '50 ai secolului al XX-lea, în plin Război Rece, pe parcursul căreia serviciile de informații și contraspionaj sovietice și americane s-au confruntat pe multiple planuri, făcând schimb de locuri și roluri absolut deconcertante.

Transfugi de doi bani și spioni de milioane

În ziua de 6 mai 1957, în holul Ambasadei americane la Paris s-a prezentat un individ cu aspect comun, solicitând să fie primit de atașatul militar. Primele sale cuvinte au pus pe jar pe interlocutorii săi îndeajuns de blazați și precauți: „Sunt locotenent-colonelul Reino Hayhanen și fac parte din KGB. Am lucrat cinci ani în Statele Unite”.

Un colonel KGB? Un transfug de o asemenea calitate? Defectarea sa și eventualele informații pe care le-ar fi putut furniza erau cât se poate de tentante și ofertante pentru viitor: identificarea unor agenți sovietici perfect conspirați în SUA, demantelarea unor rețele KGB și GRU pe pământ american, posibile intoxicații ale Centralei de la Moscova, infiltrarea unor spioni occidentali peste Cortina de Fier. Hayhanen a fost interogată cu mare atenție. A fost trimis apoi la New York și Washington pentru o examinare și mai aprofundată. Americanii s-au lăsat convinși de dorința dezertorului sovietic de a coopera. Dar înainte de a lua o decizie definitivă, FBI i-a cerut lui Hayhanen o probă tangibilă de bună-credință și anume să-și divulge fostul șef al rezidenței din America, ajutând astfel la capturarea și neutralizarea sa. Așa a început una dintre cele mai stranii și captivante afaceri de spionaj ale epocii. Cu un incident insignifiant. Un transfug de rang înalt, temător pentru viața sa, dispus să se pună total în slujba noilor săi proteguitori.

Hayhanen s-a născut în regiunea Leningrad, nu departe de frontiera finlandeză. În timpul războiului sovieto-finlandez din 1939-1940, Hayhanen a servit ca interpret și apoi ca agent de contraspionaj în Armata Roșie. Întors la Moscova, în 1943 a intrat în serviciul de informații și a urmat un stagiul de pregătire în Estonia, unde cunoașterea limbii finlandeze i-a fost de folos pentru conspirarea sa ulterioară. Destinația sa finală: Statele Unite. I s-a confecționat o falsă identitate, cu antecedente plauzibile. A devenit Eugen Nicolai Maki, cetățean american născut la Idaho, revenit în Finlanda cu părinții săi când era foarte tânăr. Din URSS a trecut în Finlanda în portbagajul unui automobil condus

de un membru al agenției de presă Tass. A lucrat în Finlanda câțiva ani consolidându-și identitatea și acoperirea, afirmând că locuise în această țară din anul 1943.

În 1951 a făcut o cerere pentru obținerea unui pașaport american. Solicitantul făcea precizarea că mama sa era americană prin naștere iar tatăl era finlandez naturalizat american. Pentru a fi mai credibilă cererea, Hayhanen menționa că este căsătorit cu o cetățeană finlandeză. A obținut pașaportul și a ajuns în Statele Unite în 1952. Numele său de cod era „Vic”. Trebuia să lucreze în America în subordinea unui agent mai experimentat, ulterior identificat ca fiind Mihail Nicolaevici Svirin, un funcționar sovietic la Națiunile Unite. În 1954, Hayhanen a fost transferat într-o celulă de spionaj coordonată de un personaj cunoscut sub numele de „Mark”. Hayhanen s-a întâlnit de câteva ori cu șeful său în locuri aglomerate, contactându-l și cu ajutorul unor „cutii poștale impersonale” unde plasa mesaje sau microfilme.

Reino Hayhanen

Hayhanen s-a dovedit însă un spion mediocru, cu rezultate derizorii. El trebuia să localizeze instalații militare americane, să recruteze agenți din diverse grupări politice cu orientare de stânga și să intre în contact cu anumite persoane indicate de superiorii săi. Ca acoperire trebuia să pună pe picioare un magazin cu aparatură fotografică. Însă el nu a executat acest plan.

Hayhanen a început să consume alcool, să-și neglijeze îndatoririle din cauza stării de ebrietate și să facă scandaluri conjugale care au atras atenția vecinilor și a autorităților.

În 1952, un responsabil al garajului Ambasadei americane la Moscova, sergentul-șef Roy Adair Rhodes, vădind același grad de stupiditate ca Hayhanen, după câteva „turnee bahice” prin localurile capitalei sovietice a căzut în plasa serviciilor secrete sovietice și a cedat șantajului acestora acceptând să furnizeze date despre personalul ambasadei. Sovieticii aveau însă alte planuri cu Rhodes după încheierea misiunii sale la Moscova și reîntoarcerea în SUA. El urma să furnizeze informații militare, coduri ale armatei americane pe care să le transmită agenților din rețelele KGB și GRU constituite, care-și întinseseră pânza de păianjen pe coasta de Est și pe cea de Vest a SUA. Ajuns însă pe pământul natal, Rhodes n-a răspuns la comenzi. Hayhanen a primit ca urmare instrucțiuni să-l contacteze și să-l „reactiveze” pe Rhodes. Hayhanen n-a reușit să-i ia urma lui Rhodes și a cerut noi instrucțiuni de la Moscova. Acestea i-au fost trimise prin microfilm la „Mark”. Ulterior au fost descoperite în posesia lui Hayhanen și l-au incriminat pe „Mark”.

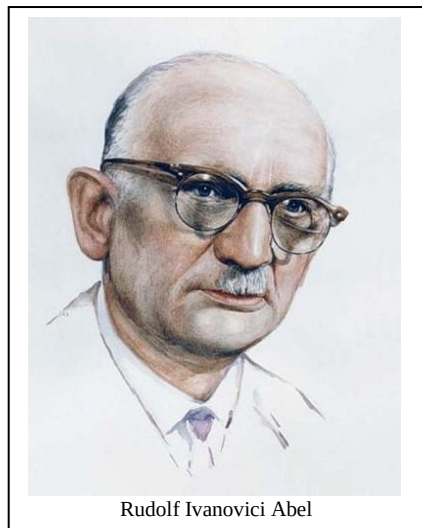
Centrala din Moscova avea date certe că Rhodes, după revenirea în SUA, urmas cursurile Școlii de Comunicații a Armatei, la Saint-Louis, în vederea unui stagiu de mecanic pentru mașinile de cifrat. Rhodes a primit numele de cod

„Quebec” și datorită faptului că unii dintre apropiații lui lucrau în domeniul instalațiilor atomice a devenit o prezumtivă sursă prețioasă de informații pentru sovietici.

Hayhanen s-a dovedit încă o dată incapabil să-și îndeplinească sarcinile încredințate de către șefii săi și „Mark”, nemulțumit de prestația lui, s-a debarasat de el. În aprilie 1957, Hayhanen a primit ordin să se întoarcă la Moscova. KGB a căutat să-i atenueze orice suspiciune și l-a anunțat că fusese promovat la gradul de locotenent-colonel.

Dar Hayhanen știa că eșuase în misiunea sa și că eșecurile nu erau văzute cu ochi buni la Moscova. Fiindu-i teamă de consecințe, pe drumul de întoarcere acasă, s-a oprit la Paris, s-a prezentat la Ambasada SUA și a cerut azil politic.

Deși activase trei ani sub coordonarea șefului său, Hayhanen nu-l cunoștea pe „Mark” cu adevărat. Dacă voia să-și dovedească bunăvoința față de noii săi stăpâni trebuia să-l identifice și să-l livreze pe „Mark”. Având o pistă la îndemână, Hayhanen a reușit să-l întâlnească pe „Mark” întâmplător în Times Square.

Rudolf Ivanovici Abel

„Vic” a pretextat că are nevoie de materiale fotografice pentru microfilme. „Mark” l-a condus pe „Vic” în Brooklyn, într-un vast imobil, unde el avea un studio fotografic și un mic depozit. Această pistă a fost indicată de Hayhanen FBI-ului. A fost suficient pentru FBI care a identificat exact adresa și locatarul: Fulton Street 252, etajul 5, Brooklyn – Emil R. Goldfus. O descindere discretă în absența locatarului, efectuată de agenții FBI, a scos la iveală prezența în studio a unor obiecte care nu aveau câtuși de puțin de a face cu arta fotografică: un post de emisie pe unde scurte, filme pentru fotografii prin micro-puncte, precum și alte obiecte pentru disimularea

microfilmelor – creioane, stilouri, butoni de manșete, monede cave, ingenios fabricate. Studioul a fost supus unei supravegheri continue și într-un final locatarul acestuia, Martin Collins, alias Emil R. Goldfus, alias „Mark” a fost capturat. Acesta nu era altul decât colonelul sovietic Rudolf Ivanovici Abel, unul dintre cei mai mari spioni pe care i-au avut Sovietele.

Procesul lui Abel a stârnit multe valuri. Principalul martor al acuzării a fost Hayhanen. Sergentul-major Rhodes, deja implicat de către Hayhanen, a fost judecat și el de o Curte Marțială și condamnat la cinci ani de închisoare.

Avocatul James B. Donovan care l-a apărat pe Abel a reușit să evite pentru clientul său pedeapsa cu moartea, obținând o condamnare la treizeci de ani de pușcărie.

Transfugul Hayhanen și-a păstrat naționalitatea americană, de care a profitat doar patru ani.

El avea să-și găsească moartea într-un accident de mașină, care amintește mai degrabă de isprăvile „executorilor itineranți” ai serviciilor secrete sovietice.

Pentru spionajul sovietic, prejudiciile arestării lui Abel aveau să se adauge beneficiilor anterioare ale rețelelor ce penetraseră secretele fabricării bombei atomice de către americani dar și pierderilor în oameni de valoare înregistrate de KGB în prima jumătate a anilor '50 ai secolului trecut: Julius și Ethel Rosenberg ce au sfârșit pe scaunul electric, savantul atomist dr. Fuchs, Martin Sobell, soții Leona și Morris Cohen, Vitali Pavlov – șeful NKVD din Canada –, Harry Gold, Konon Molody – alias Gordon Lonsdale.

După ani de pertractări secrete, americanii și sovieticii au perfectat un schimb de prizonieri care s-a derulat pe Podul Glienicher la Berlin.

Colonelul Abel a fost recuperat de sovietici la 10 februarie 1962, cedându-l americanilor pe Gary Powers, pilotul avionului-spion U2, doborât de o rachetă la mare înălțime, la Sverdlovsk, în 1960.

Operațiunea Fantasia

Ioan Gatea

O idee bizară, cu numele de cod „Operațiunea Fantasia”, care avea ca scop demoralizarea puterilor Axei, prin imitarea spiritelor legendare, este relatată de John Lisle, profesor de istorie la Universitatea din Texas, pentru publicația Smithsonian Magazine. Operațiunea își propunea să distrugă moralul japonezilor prin răspândirea în rândul soldaților și civililor niponi a unei legende din religia Shinto, care-i condamna la moarte: spiritul malefic al vulpii (kitsune).

*

Idei trăsnete și spirite malefice

În urma atacului japonezilor de la Pearl Harbour, **William (Bill) Donovan**, **directorul Oficiului Serviciilor Strategice**, precursorul CIA, **le-a solicitat oamenilor de știință să găsească o modalitate prin care să inducă în eroare inamicii Axei**. Ca răspuns, aceștia au propus o serie de „soluții”, una mai bizară decât alta, de la amestec de exploziv în clătite și bombe incendiare legate de liliaci vii, până la drogarea prizonierilor de război pentru a obține informații despre inamic sau fabricarea unui deodorant care imita mirosul respingător de materii fecale. Cu alte cuvinte, vremurile înspăimântătoare cereau măsuri disperate.

„Operațiunea Fantasia” a fost ideea unui strateg al războiului psihologic din OSS, Edgar (Ed) Salinger (1887 - 1971), om de afaceri excentric care condusese o afacere de import/export la Tokyo înainte de război. Afacerile lui Salinger îi oferiseră posibilitatea contactului cu cultura, arta și tradițiile japoneze. Acesta a învățat limba niponă, a colecționat lucrări de artă japoneză și a studiat superstițiile autohtonilor - motiv pentru care OSS îl și angajase.

Scenariul pe care îl propunea urmărea să distrugă moralul japonezilor prin expunerea la slujbele religiei Shinto a simbolului morții: kitsune, spiritul întruchipat într-o vulpe cu abilități magice. **„Temeiul propunerii** - scria Salinger într-un raport prin care își prezenta ideea - **se bazează pe faptul că japonezii sunt**

extrem de superstițioși, cred în spiritele malefice și manifestările monstruoase nenaturale, care pot fi provocate și stimulate”.

Vince Houghton, istoric și curator al Muzeului Internațional de Spionaj, scrie în cartea sa „Nuking the Moon” (*Atac nuclear asupra Lunii*) că „Operațiunea Fantasia” demonstrează „amploarea rasismului, etnocentrismului și desconsiderării culturii japoneze care-i caracterizau pe mulți din Armata americană, structurile de intelligence și clasa politică”. Fiindu-i relativ necunoscute religiile din Asia de Est, OSS atribuia în mod eronat japonezilor un nivel de credulitate pe care nu l-a acordat niciodată inamicilor europeni.

În realitate, cultura japoneză yokai (folclor japonez despre monștri și spirite supranaturale) explică paranormalul, semănând cu folclorul oricărei alte culturi. După cum scria savantul Michael Dylan Foster, „Gândirea despre geneza yokai era atunci o problemă filosofică: ne ajuta să explorăm modul în care ființele umane luptă să înțeleagă, să interpreteze și să controleze lumea din jurul lor”.

Vulpea blestemată încurcă planurile americanilor

Când s-a pus problema cum să creeze și să se folosească de o vulpe (kitsune) falsă, OSS a primit o mulțime de idei, de la lansarea asupra satelor japoneze a unor baloane în formă de vulpe și răspândirea unor substanțe cu mirosul perfidului animal, până la fabricarea unor fluieri care să imite sunetele kitsune, totul pentru a-i înfricoșa pe japonezi. Dar, în ciuda eforturilor depuse de Salinger, baloanele, fluierile și mirosurile au fost abandonate înainte de a fi realizate, apreciindu-se ca ineficiente și dificil de pus în practică.

Ca urmare, experții OSS au revenit la planul inițial al lui Salinger: ***capturarea unor vulpi în China și Australia, vopsirea lor cu o substanță strălucitoare*** (reflectorizantă?) ***și eliberarea acestora în toate satele japoneze.*** Scenariul respectiv prezenta însă ***o serie de obstacole*** :

→ ***identificarea*** materialelor ce trebuiau folosite. United States Radium Corporation oferea un răspuns - o vopsea strălucitoare în întuneric, care conținea însă radium. Riscurile pentru sănătate, asociate vopselei, erau cunoscute încă din 1917: femeile care apelau la o asemenea „vopsea luminoasă” pentru marcarea conturului buzelor sau ornarea cadranelor de la ceasuri au avut probleme cu anemia, fragilitatea oaselor și chiar necrozarea maxilarului;

→ ***testarea*** vopselei radioactive care să coloreze blana animalelor. Pentru a verifica dacă va reuși, OSS s-a adresat lui Harry Nimphius, medic veterinar la grădina zoologică din Central Park, care nu se ocupase însă niciodată de așa ceva. El a selectat pentru experiment un raton, pe care l-a vopsit și l-a ascuns vederii publicului. După câteva zile de încercări, vopseaua s-a prins;

→ ***verificarea*** posibilităților reacției emoționale în rândul populației. Pentru a afla dacă aceste kitsune artificiale i-ar speria pe japonezi, OSS a decis să populeze cu 30 de vulpi strălucitoare parcul Rock Creek din Washington, D.C. și să evalueze reacțiile localnicilor. Se aprecia că, dacă vulpile i-ar speria pe americani, în mod logic i-ar înspăimânta și mai mult pe japonezi. Ca urmare, într-

o seară de vară, personalul OSS le-a dat drumul vulpilor în parc, iar jivinele au început să fugă pe alei. La început, apariția creaturilor fantomatice a produs confuzie, apoi i-a îngrozit pe trecătorii care se plimbau prin parc. Un cetățean a fost atât de îngrijorat încât a sesizat Poliția Parcului Național, care a raportat astfel incidentul: „Cetățenii îngroziți, șocați de apariția bruscă a unor animale sălbatice în formă de fantome, au fugit din parc, țipând”;

→ **asigurarea** transferului în Japonia al vulpilor strălucitoare. OSS plănuise inițial să le arunce în ocean și să le lase să înoate către țărm, dar nu era clar dacă vor supraviețui unei astfel de incursiuni. Ar putea vulpile să înoate pe distanțe mari? Veterinarul Harry Nimphius a garantat că ar putea, dar echipa lui Salinger, mai prevăzătoare, a decis efectuarea unui test „pe teren”, pentru a elimina orice eventuale neconcordanțe înainte de „marea lovitură”. Într-o dimineață cețoasă, membri ai OSS au strâns un grup de vulpi capturate pentru a le duce în Golful Chesapeake. Vulpile au intrat în cuștile lor, dar când șalupa a pornit motorul, cobaii-kitsune au devenit agitați. Una câte una, vulpile vopsite au fost aruncate apoi peste bord în apa rece și sărată a mării și, spre încântarea echipei OSS, toate au înotat și au revenit pe țărm, dovedind că proba pentru „invazia japoneză” fusese un succes. Acum venea și surpriza neplăcută, la care nimeni nu se gândise (???). La câteva minute după debarcare, strălucitoarea vopsea aproape că dispăruse, iar unele pete izolate care se încăpățănaseră să reziste au fost înlăturate (linse) chiar de bielele animale, în timpul toaletei obișnuite la ieșirea din apă!

Kitsune cu cap de mort

În pofida tuturor încercărilor eșuate, același **Edgar Salinger a mers mai departe cu scenariile sale fanteziste, care aveau, totuși, o constantă: kitsune, sau vulpea cu puteri magice din folclorul nipon**. Astfel, fostul om de afaceri revenea cu un memoriu adresat conducerii Oficiului Serviciilor Strategice, prin care informa despre „o manifestare deosebit de importantă a legendei vulpii”, o versiune a superstiției care se spune că i-ar îngrozi și mai mult pe japonezi, întrucât apare sub forma unei **kitsune cu cap de mort**.

Inventivul Salinger susținea că a realizat o vulpe împăiată, cu un craniu uman fixat pe cap, echipat cu un dispozitiv mecanic de ridicare și coborâre a maxilarului, care ar imita deschiderea și închiderea gurii. Această făptură împăiată urma a fi pictată, pentru a oferi același efect luminos ca și în cazul precedentelor kitsune. Pentru un impact mai mare, Ed Salinger sugera să se înfășoare corpul vulpii împăiate într-o pânză neagră, vopsită sub formă de oase strălucitoare, și să înalțe acest hibrid om-vulpe în aer cu baloane sau zmeie, ca și cum ar levita, pentru a produce un efect demoralizator asupra japonezilor. De la sol, japonezii ar fi văzut plutind un schelet strălucitor de vulpe, cu un craniu uman în locul capului, al cărui maxilar se deschidea și închidea de parcă ar vorbi.

O armată posedată de vulpi !

Inițiativele lui Edgar Salinger se stingeau, una după alta, așa că acesta a mai încercat, pentru ultima oară, să facă totuși ceva cu blestemata aceea de vulpe,

care îl bântuia mai mult pe el decât pe japonezi. Noul proiect pentru înfrângerea japonezilor a fost prezentat conducerii OSS cu un titlu incitant, mai mult decât sugestiv: „**Ființe umane posedate de vulpe**”.

În expunerea de motive, experimentatul Ed sugera că japonezii care ar simpatiza, într-un fel sau altul, cu cauza aliaților trebuie determinați să se comporte ca și cum ar fi posedați de spiritul vulpii, proferând cântări ciudate presupuse a fi emise de spiritul kitsune. În esență, aceștia ar alergeră într-o stare semi-maladivă, strigând despre vulpi și blestemul lor neiertător! Scopul unui asemenea scenariu era „crearea unei armate umane posedate de kitsune”, obiectiv aflat doar într-o etapă de planificare. De remarcă că, însuși autorul teoriei „ființelor umane posedate de vulpi” recunoștea că „există multe dificultăți care vor trebui depășite înainte ca planul să poată fi pus în funcțiune”.

Nu a fost niciodată operațional, ca de altfel niciuna dintre schemele menționate, care nu a trecut pragul etapelor de planificare și experimentare. Într-un final, **Stanley Lovell**, șeful Secției Cercetare - Dezvoltare din OSS, responsabil cu coordonarea „Operațiunii Fantasia”, a dispus anularea acesteia, apreciind că, **în acest proiect, „se depășise cu mult toleranța pentru absurditate”**. S-a reținut că, atunci când Bill Donovan ceruse unor reprezentanți ai societății civile să sugereze o modalitate pentru a-i „înfrânge pe naziști și japonezi”, el nu reușise să se exprime deosebit de „riguros”, iar consecințele s-au văzut!

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

ROMÂNIA POSTBELICĂ ÎN ARHIVELE CIA (1946 - 1947)

Alexandru Omeag

Interesul președintelui Harry Truman pentru situația din România

Ajuns la Casa Albă în aprilie 1945, *președintele Harry Truman* – chiar și lipsit de experiența consumatorului de intelligence, *a fost dezamăgit să constate că pe masa de lucru din Biroul Oval „aterizau” zilnic informații primite de la diferite ministere și agenții guvernamentale, care abordau cam aceleași subiecte, deseori într-o manieră contradictorie*. Situația a continuat până în ianuarie 1946, când cel de-al 33-lea președinte american a aprobat crearea *Grupului Central de Informații - CIG*, responsabil cu „*coroborarea și evaluarea informațiilor privind securitatea națională și diseminarea adecvată în rândul Administrației a concluziilor referitoare la strategiile naționale în sfera informațiilor*.”

Decizia liderului de la Casa Albă a provocat dispute aprinse între principalii decidenți politici (Secretarul de Stat, cel al Apărării etc.), nu atât în legătură cu necesitatea înființării CIG, cât mai ales privitor la rolul directorului acestuia în influențarea viitoarelor decizii de politică externă ale SUA. Cel mai „vocal” contestatar a fost James Byrnes - Secretarul de Stat, care susținea că, în calitate de principal consilier pe probleme de politică externă, ar fi cel mai îndreptățit să coordoneze activitatea de informare a președintelui.

În cadrul Grupului Central de Informații a fost constituit un colectiv de analiști (*Office of Reports and Estimates - ORE*) care, în februarie 1946, au produs primul „*Sumar Zilnic*” (*Daily Summary - DS*), un material de 4-6 pagini, cu informații grupate, inițial, pe trei categorii: Generale, Europa-Africa și Orientul Îndepărtat. Raportul a evoluat în timp, atât ca denumire (*Daily Summary, Critical Situation, Current Intelligence Bulletin* și, în prezent, *President's Daily Brief*), structură, calitatea informațiilor conținute și, nu în ultimul rând, ca număr al beneficiarilor legali.

Din mai 1947, la unele puncte ale DS, *analiștii ORE făceau și un scurt comentariu*, metodă devenită o practică după *înființarea Agenției Centrale de Informații* (18 septembrie 1947), care *a preluat sarcinile și responsabilitățile GCI în ceea ce privește informarea zilnică a președintelui* și a celorlalți destinatari stabiliți prin lege. De asemenea, conducerea CIA confirma, indirect, că

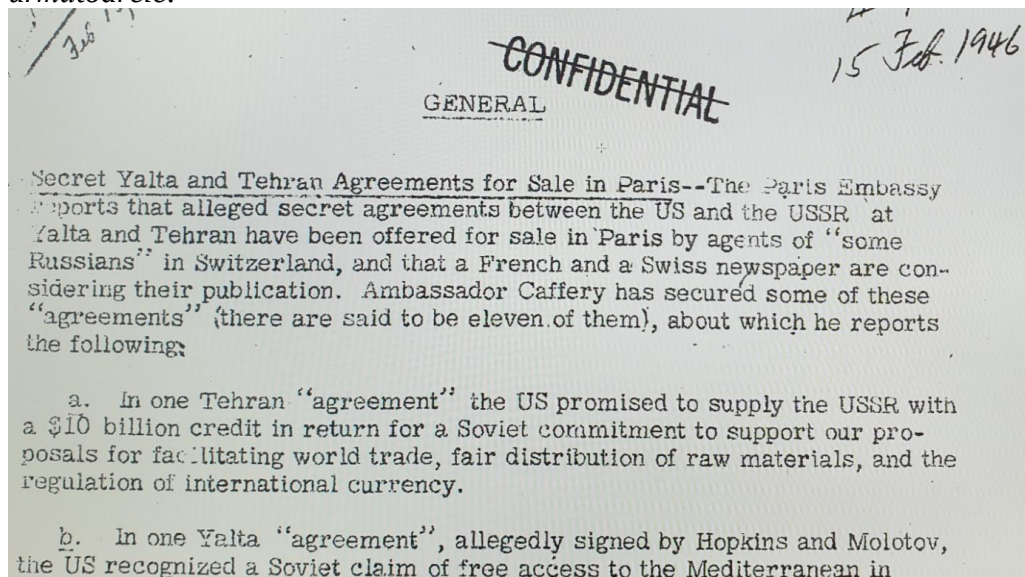
și-a asumat controlul deplin asupra informării zilnice a președintelui, menționând pe fiecare „Daily Summary” că „Acest Buletin conține informații proprii, care nu au fost coroborate cu date provenind de la Departamentul de Stat sau structuri de intelligence aparținând Armatei, Marinei și Forțelor Aeriene.”

Din informările zilnice prezentate președintelui Harry Truman în perioada februarie 1946 – decembrie 1947 privind cele mai importante evenimente internaționale de interes pentru strategia și deciziile politicii externe americane, **109 conțin și referiri exprese la România.** Informațiile despre țara noastră, venite, de regulă, „din surse demne de încredere”, acoperă o gamă diversificată de probleme, cele mai detaliate atacând subiecte precum: **dezastrul economic intern, alegerile din 1946, ocupația sovietică și consecințele acesteia, preocupările Casei Regale până la abolirea monarhiei ș.a.**

Telegrama buclucașă din Orașul luminilor

Primul „Daily Summary”, datat 15 februarie 1946, începe cu o informare având un titlu demn de un roman science fiction: „**Înțelegerile secrete de la Ialta și Teheran – de vânzare la Paris**”, al cărui text îl redăm în întregime:

„Ambasada din Paris raportează că *pretinsele înțelegeri între Statele Unite și Uniunea Sovietică de la Ialta și Teheran sunt oferite spre vânzare la Paris, de către agenți ai «unor ruși» din Elveția, pe care ziarele franceze și elvețiene intenționează să le publice. Ambasadorul Caffery a securizat câteva dintre aceste «înțelegeri» (se zice că ar fi 11 în total), despre care raportează următoarele:*

a). În «înțelegerile» de la Teheran, Statele Unite promit să acorde URSS un credit de 10 miliarde dolari, în schimbul angajamentului sovieticilor de a sprijini propunerile noastre vizând facilitarea comerțului internațional, distribuția echitabilă a materiilor prime și regularizarea monedei internaționale.

b). Într-una dintre «înțelegerile» de la Ialta, pretins a fi semnate de Hopkins și Molotov, Statele Unite recunosc pretențiile sovieticilor de liber acces în Mediterana, în schimbul angajamentelor Uniunii Sovietice pentru: (1) recunoașterea independenței absolute a Austriei, Ungariei, Cehoslovaciei, **României**, Bulgariei și Iugoslaviei și (2) renunțarea la orice înțelegere cu aceste țări, care ar conferi sovieticilor poziții preferențiale.

c). O altă «înțelegere» de la Ialta se referă la folosirea prizonierilor germani și a rechizițiilor de echipamente industriale germane pentru reconstrucția Uniunii Sovietice.

În plus, ambasada raportează că aceiași agenți ar mai oferi spre vânzare (a) înțelegerile secrete ale sovieticilor cu Siria și Liban și (b) Tratatul dintre Irak și Transiordania.”

Comuniștii arestează, rușii îi încurajează!

Țărăniștii protestează, Occidentul... hibernează!

Cea mai mare parte a informațiilor referitoare la țara noastră incluse în „Daily Summary” în perioada 1946-1947 a fost consacrată, în mod firesc, alegerilor din 19 noiembrie, președintele Harry Truman fiind permanent ținut la curent cu încercările de suprimare a presei libere, valul de arestări din rândul forțelor de opoziție, șicanele la adresa simpatizanților acestora, falsificarea votului de către comuniști și aliații lor din Blocul Partidelor Democratice și consecințele economico-sociale ale unei asemenea manipulări.

Într-o primă fază, trebuiau alungați, sau măcar aduși la tăcere, „câinii de pază ai democrației” – jurnaliștii presei de opoziție și unii corespondenți străini, care nu încetau să critice guvernul comunist și „mărețele realizări” de inspirație sovietică. S-a început cu **amenințarea ziariștilor autohtoni incozi, cantonați cu precădere în Redacția cotidianului „Dreptatea”, urmată de expulzarea ziaristului R.P. Markham, corespondentul din România al publicației Christian Science Monitor**, acuzat de: „participarea la conferințele de presă ale Partidului Național Țărănesc; ofense aduse Armatei Roșii; afirmații publice conform cărora Statele Unite vor milita pentru eliberarea poporului român de sub guvernarea sovietică.”

Departamentul de Stat și Generalul Cortlandt Van R. Schuyler, reprezentantul militar al SUA în Comisia Aliată de Control, au protestat vehement, la fel cum au procedat și în cazul arestării a doi cetățeni români angajați ai Misiunii americane. În ambele situații, prin asemenea manevre, s-a încercat implicarea Statelor Unite în planificarea unor activități subversive, autoritățile sovietice/române făcând referiri inclusiv la **„existența unor documente sustrate de la Misiunea militară americană”,** care ar proba asemenea afirmații.

Între timp, în București, **violențele politice erau în creștere**, apropiindu-se de nivelul celor organizate în provincie, unde mulți dintre oponenții guvernului Groza căzuseră deja victime ale terorii organizate de comuniștii majoritari din Blocul Partidelor Democratice. „În aceste condiții - susținea **Iuliu Maniu** -

organizarea de alegeri libere fără sprijinul observatorilor străini va fi imposibilă, conducerea țărăniștilor fiind obligată să decidă rapid dacă acceptă exterminarea membrilor săi de către comuniști, sau la violență să răspundă cu violență”.

Anticipând evoluțiile de pe scena politică românească, în august 1946, **Burton Y. Berry, reprezentantul politic al SUA la București**, considera că „*Statele Unite ar trebui să decidă urgent dacă vor recunoaște rezultatele viitoarelor alegeri, oricât de frauduloase ar fi, sau să insiste în continuare pentru organizarea unui scrutin în deplină concordanță cu interpretările americane*”. Berry sugera Departamentului de Stat că, „*în cazul primului scenariu, ar trebui informate partidele de opoziție, care își riscă viața pentru crezul american. Pentru cea de-a doua variantă, propun atenționarea imediată a reprezentanților români de la Paris să acționeze în consecință*”.

Măsurile opresive la adresa forțelor de opoziție creșteau în intensitate odată cu apropierea datei alegerilor. Pe acest fond de teroare generalizată, **liderii celor trei partide de opoziție au adresat un memorandum reprezentanților SUA, Marii Britanii și URSS în Comisia Aliată de Control**, pentru „a protesta împotriva abuzurilor preelectorale ale guvernului Groza, solicitând: refacerea, sub control internațional, a listelor electorale; asigurarea libertății presei și a adunărilor populare; garantarea libertății de mișcare a candidaților și votanților; supravegherea internațională a alegerilor; renunțarea la orice fel de represalii împotriva alegătorilor, indiferent de rezultatul votului.”

O primă reacție după alegerile din 19 noiembrie 1946 prezentată președintelui Harry Truman în „Daily Summary” face referiri punctuale la „presiunile flagrante ale autorităților și ezitățile Regelui Mihai cu privire la convocarea Parlamentului, la 1 decembrie 1946”.

Reacția pe plan intern a venit din partea lui **Iuliu Maniu**, președintele PNT și liderul recunoscut al forțelor de opoziție care, într-o discuție particulară cu Burton Berry, ar fi afirmat că „**partidul său intenționează să răstoarne guvernul. Nu este un plan revoluționar, dar ar putea provoca vărsare de sânge. Reușita acestuia depinde de voința poporului, a Regelui și a Marilor Puteri.**” Liderul țărănist ar mai fi precizat că „Regele și poporul doresc să știe cu certitudine care va fi poziția Statelor Unite și a Marii Britanii.”

Observatorii americani încercau să descifreze **spre se îndreaptă România și ce personalități** – comuniste sau din opoziție – **ar putea apărea în prim-planul eșichierului politic intern.** De altfel, chiar a doua zi după remanierea guvernamentală de la București, din 4 noiembrie 1947, președintele Truman era informat că „*înlocuirea lui Tătărescu cu Ana Pauker, la externe, și a lui Alexandrini cu Vasile Luca (finanțe) sunt manevre comuniste cu susținere sovietică, care pregătesc terenul pentru înlocuirea lui Groza cu Gheorghe Dej.*” Acesta din urmă, susțin analiștii CIA, „*este o personalitate puternică, cu conexiuni directe la Kremlin, ceea ce ar facilita eforturile comuniștilor vizând*

depășirea presiunilor Occidentului de a se conforma prevederilor Tratatului de Pace.”

Previziunea analiștilor CIA s-a dovedit corectă, ca de altfel și **primele informații care anunțau formarea grupărilor de rezistență anticomunistă din munții României**. Astfel, cu puțin timp înainte de abolirea monarhiei, atașatul militar al SUA la București raporta la Washington că „în România este în curs de apariție o nouă mișcare de rezistență, compusă în principal din tineri cu experiență militară, care au fost educați în Franța și Anglia. Sursele confirmă că gruparea este «bine conturată și gata de acțiune» și se presupune că ar dispune de baze de aprovizionare și antrenament în Turcia și Grecia.”

5. RUMANIA: New anti-Communist resistance movement reported--The US Military and Naval Attaches have learned from the former CARE representative in Rumania that a new Rumanian resistance movement is being organized and will be composed mainly of young men with military experience who have been educated in France and England. Source states that the organization is "sound and means business" and expects to have a supply and training base in Turkey or Greece.

(CIA Comment: Although scattered resistance and underground groups still exist in Rumania, this is the first report of a cohesive group with long-range plans, organized on a national basis. Although such a group has no chance of immediate success in overthrowing the Government, its existence will bolster the hope of the non-Communists and require the Government to maintain indefinitely its repressive police controls.)

Comentariul analiștilor CIA precizează: „În contrast cu împrăștierea grupărilor subversive care există deja în România, acesta este primul raport despre un grup organizat pe criterii naționale, cu planuri de acțiune pe termen lung. Deși o astfel de grupare nu are nicio șansă de a răsturna imediat guvernul, existența acesteia reînvie speranțele luptătorilor anticomuniști și obligă autoritățile să intensifice controalele represive ale poliției.”

... Davai casă și moșie, harașo tovărășie!

În primăvara anului 1946, **Statele Unite încercau să salveze ce se mai putea salva din acțiunile și proprietățile americane din România**, amenințate de schimbări dezavantajoase ale legislației interne și de parșivenia sovieticilor, care doreau, cu orice preț, alungarea tuturor companiilor străine de pe piața autohtonă și diminuarea interesului SUA pentru evoluțiile politice de la București.

Analiza experților Departamentului de Stat releva că „Statele Unite nu vor dobândi avantaje deosebite din participarea, alături de Uniunea Sovietică, la proiecte în industria românească și nu pot anihila intențiile sovieticilor de a alunga capitalul străin din România, fiind de preferat asistența tehnică punctuală. Problema crucială este dacă SUA ar trebui sau nu să încurajeze acordarea de asistență tehnică României și celorlalți sateliți ai sovieticilor, înainte de definirea bazelor viitoarelor relații economice cu aceștia”.

Abia instalat la putere după simulacrul alegerilor din 19 noiembrie, **guvernul Groza - 2 și-a dat seama că „România a ajuns la fundul sacului și că, fără importuri urgente de alimente nu va reuși să facă față dificultăților economice, agravate și de venirea iernii.”** Pe de altă parte, **autoritățile sovietice cereau guvernului român să sporească nivelul exporturilor de fier, oțel, petrol și cherestea către URSS**, în condițiile în care costurile generate de prezența forțelor sovietice de ocupație erau suportate în întregime de partea română. Mai mult, din ordinul expres al Moscovei, **„orice ofițer sovietic care se retrăgea din România era obligat ca, înainte de plecare, să achiziționeze de pe piața locală 20 kg. de făină, ce urmau a fi predate ulterior autorităților militare sovietice din Odesa.”**

Dar, sovieticii nu se mulțumeau cu atât. Ei aveau nevoie de noi garanții din partea autorităților de la București, sens în care, **la finele lunii februarie 1947, au impus României semnarea unui nou acord economic**, ce nu prevedea niciun fel de importuri pentru redresarea economiei – exceptând companiile sovieto-române (sovromuri) și nici soluții vizând stabilizarea leului sau combaterea foametei generalizate.

Un asemenea acord, care confirma de altfel intențiile sovietice de a acapara întreaga economie românească, a provocat **iritarea Statelor Unite, nu atât din simpatia declarată pentru poporul român, cât din rațiuni mult mai pragmatice**. Respectiva înțelegere comercială conținea o **anexă secretă** care acorda sovromurilor drepturi sporite în ceea ce privește explorarea și exploatarea resurselor de petrol, „violând astfel în mod clar drepturile legale ale companiilor petroliere americane.”

Interes sovietic pentru controlul/anexarea Dobrogei

Cum era de așteptat, **prezența trupelor sovietice de ocupație pe teritoriul României și tensiunile dintre reprezentanții SUA, Marii Britanii și URSS în Comisia de Control Aliat** nu puteau fi trecute cu vederea de diplomații și militarii americani din București.

Din „surse demne de încredere”, la 18 iunie 1946, aceștia raportau unele aspecte confidențiale în legătură cu „**recentele mișcări ale trupelor sovietice din România: nu există încă date certe cu privire la reducerea semnificativă a forțelor sovietice; exerciții intense sunt în curs de desfășurare, îndeosebi în Câmpia Dunării; are loc o mișcare circulară a trupelor sovietice în interiorul țării; numeroase forțe militare trec prin România, în ambele direcții, dar cu precădere spre Est; este probabil ca trupe și echipamente militare consistente să se îndrepte spre Bulgaria sau Iugoslavia, mai degrabă spre ultima.**”

Cu toate acestea, sovieticii vor lăsa în urmă formidabile organizații civice, un potențial important de agenți loiali și bine antrenați, astfel încât **„URSS va putea controla România, în continuare, fără ajutorul trupelor de ocupație.”** De altfel, **tot mai mulți civili sovietici imigrau în România**, aceștia făcând parte – conform observatorilor americani, din următoarele categorii: „(a) oficiali și tehnicieni angajați ai companiilor mixte româno-sovietice; (b) agenți ai

serviciilor secrete și (c) personal civil îndeplinind misiuni auxiliare pe lângă forțele de ocupație”. Aceleași surse confirmă **„interesul URSS pentru a controla și, eventual, anexa Dobrogea, aflată de-a lungul coastei românești a Mării Negre, oferind astfel Uniunii Sovietice un culoar strategic spre strâmțorile turcești și conectarea terestră cu Bulgaria.”**

EUROPE

6. **RUMANIA: Soviet civilian migration continues**--Melbourne also reports that Soviet civilians continue their immigration into Rumania; such immigrants fall into the following categories: (a) officials and technicians engaged in the operation of joint Soviet-Rumanian enterprises; (b) secret police; and (c) civilians performing auxiliary military functions for Soviet occupation forces. The over-all Soviet plan, according to Melbourne, appears to call for tight control of the Rumanian economy and the maintenance of a Soviet-type police system capable of controlling Rumanian politics. In the opinion of US observers in Rumania, the USSR plans to dominate and eventually to annex Dobruja.

(CIG Comment: Dobruja lies along Rumania's Black Sea coast; its annexation would give the USSR a strategic corridor in the direction of the Turkish Straits and would connect Soviet and Bulgarian territory; see Weekly Summary of 23 May, page 8.)

S

Stalin și Molotov încurajau revizionismul Ungariei

→ La începutul lunii februarie 1946, **„ministrul sovietic la Budapesta, mareșalul Kliment Efremovici Voroșilov, promitea, în numele guvernului sovietic, să sprijine cererile revizioniste ale Ungariei privind Transilvania, cu condiția ca deciziile economice și politice ale Budapestei să fie favorabile intereselor URSS, ceea ce explică bunăvoința Ungariei de a satisface cererile economice ale sovieticilor”**.

the Smallholders' Party newspaper has told Schweinfeld in strictest confidence that Voroshilov has offered, on behalf of the Soviet Government, to support Hungary's revisionist claims in Transylvania, provided that the USSR can be confident that Hungarian economic and political policy will be favorable to Soviet interests. This may explain Hungary's tendency to grant Soviet economic demands.

→ **Premierul ungar Ferenc Nagy** susținea că „în timpul recente sale vizite la Moscova (n.n.: aprilie 1946), **Stalin a sugerat că textul Armistițiului lasă Ungariei porțițe deschise pentru a cere unele ajustări ale frontierei cu România**”. Nagy a mai afirmat că Stalin nu i-ar fi cerut în schimb nici cea mai mică concesiune politică și că a fost asigurat că are mână liberă să conducă guvernul.

~~CONFIDENTIAL~~

5. **HUNGARY: Premier encouraged by visit to Moscow--**The Hungarian Premier Nagy has informed Minister Schoenfeld in Budapest that during his recent conversations with Stalin the Soviet leader suggested that the language of the Rumanian armistice left the way open for Hungary to claim "some adjustment" of its (Transylvanian) border with Rumania. Nagy declared that the Soviets had not asked him for the "slightest political undertakings" and emphasized his "strong conviction" that he "now has a free hand to manage his Government."

→ La rândul său, „*Molotov a cerut Ungariei să ia inițiativa organizării unor negocieri cu România referitoare la Transilvania înainte de deschiderea negocierilor de pace*”. Partea ungară s-a angajat să trimită de urgență un emisar la București, pentru perfectarea unei întâlniri pe această temă între miniștrii de externe, însă „*guvernul român a refuzat orice fel de negocieri bilaterale cu privire la Transilvania*, ceea ce obligă Ungaria să ridice problema graniței cu România la Conferința de Pace și să accepte decizia marilor puteri, încorporată în viitoarele tratate de pace”.

*Hungary to approach Rumania on Transylvania--*Minister Schoenfeld reports, according to "reliable information," that (a) during the recent visit to Moscow by Hungarian officials, Molotov urged Hungary to take the initiative prior to the Peace Conference in opening negotiations with Rumania concerning the Transylvanian question (see Daily Summary of 23 April, item 5), and (b) the Hungarian Cabinet has decided to send an emissary to Rumania to arrange a meeting of the Foreign Ministers to consider the question.

Document No. **055**

→ Paradoxal poate, dar cu puțin timp înainte de debutul consultărilor de la Paris, același mareșal Voroșilov a mărturisit într-un cerc restrâns de relații că, în opinia sa, „*în problema Transilvaniei, sovieticii au mers prea departe, iar acum și-au schimbat părerile*.” Comentând informația, Hans Frederick Artur Schoenfeld, ministru plenipotențiar al Legației americane, raportează la 3 iunie 1946 că „*interesul sovieticilor pentru problema Transilvaniei poate însemna (a) întreținerea falsă a speranței în rândul populației maghiare, sau (b) intenția sovieticilor de a redeschide discuțiile pe această temă la următoarea întâlnire a Consiliului Miniștrilor de Externe*”. Aceeași sursă informa ulterior că „*decizia Consiliului Miniștrilor de Externe prin care Transilvania este adjudecată României a zdruncinat serios guvernul premierului Nagy, care a făcut concesii considerabile comuniștilor unguri, sperând ca mai târziu să obțină sprijinul sovieticilor la tratativele de pace*”.

Sfârșitul este foarte aproape... Regele Mihai solicită sprijin american!

Situația monarhiei și a Regelui Mihai a ocupat spații relativ reduse în informările incluse în „Daily Summary”, cele mai frecvente fiind înregistrate la finele anului 1947 și începutul lui 1948. Primele referiri la monarhia din țara noastră apar în februarie 1946, când sunt dezvăluite în premieră manevrele

comuniștilor pentru crearea de tensiuni în interiorul Casei Regale, menite să discrediteze monarhia și pe tânărul rege. Astfel, cu prilejul unei vizite efectuate la Paris, liderul comunist **Ana Pauker** afirma că „**fostul rege Carol este unul dintre cei mai persecutați oameni**” și că „**nu vede niciun impediment pentru revenirea acestuia în țară**”.

Problemele legate de monarhia din România au revenit mai frecvent în „Daily Summary” abia spre sfârșitul anului 1947, când „jocurile păreau a fi făcute”, comuniștii așteptând doar momentul prielnic pentru a-și pune în aplicare planurile de schimbare a organizării de stat a țării, care nu a întârziat să apară: participarea Regelui Mihai la celebrarea căsătoriei Prințesei Elisabeta a Marii Britanii (20 noiembrie 1947).

„Situția devenise periculos de sensibilă pentru Casa Regală, agravându-se mai repede decât s-ar fi așteptat Regele Mihai și Regina-mamă Elena”, afirma **Mircea Ioanițiu**, fost coleg de școală și secretar particular al monarhului, care mărturisea unui diplomat american acreditat la Londra: „**sfârșitul este foarte aproape, iar Regele ar dori nespus de mult să se consulte cu un reprezentant al Guvernului Statelor Unite, fiind indecis dacă să revină sau nu în România, unde situația sa este extrem de dificilă.**”

După discuția confidențială pe care a avut-o cu regele, **Lewis Williams Douglas**, ambasadorul SUA în Marea Britanie, **CIA l-a informat pe președintele Harry Truman:** „**Dacă s-ar întoarce în România, regele ar fi obligat să semneze decretul emis de comuniști, sau să abdice. Mihai a afirmat că va refuza și că abdicarea ar însemna moartea sau închisoarea. Totodată, regele a întrebat dacă, în eventualitatea autoexilării, ar putea conta pe Statele Unite în vederea lansării unei proclamații către poporul său. Ambasadorul Douglas crede că, dacă Mihai decide să nu revină în România, ar fi bine ca declarația acestuia să fie difuzată în toată Europa, înainte ca plecarea să devină publică.**”

3. King Michael considering exile--King Michael has told US Ambassador Douglas in London that he will be required to sign Communist decrees or abdicate if he returns to Rumania. Michael declared that he will not sign the decrees and that to abdicate would mean death or imprisonment. Michael asked Douglas whether, in the event of self-exile, he might come to the US and issue a proclamation to his people. Douglas believes that if Michael decides not to return to Rumania, his statement should be published in Europe before his departure becomes common knowledge.

Ceea ce a urmat, este un fapt îndeobște cunoscut, interpretat însă în mod nuanțat, chiar diferit, de martori oculari sau istorici. **La 3 ianuarie 1948, CIA prezenta președintelui Harry Truman următoarele date „la cald”,** raportând că va reveni cu detalii: „**Legția Statelor Unite a fost informată de către Rădulescu, cel mai apropiat consilier al regelui, că Mihai a fost obligat să abdice. Surse credibile informează că: (a) înainte de abdicare, Garda Palatului a fost arestată și înlocuită cu persoane de încredere din trupele guvernamentale; (b) Premierul Groza i-a prezentat regelui spre semnare un document, afirmând că nu poate**

răspunde pentru tulburările populare sau vărsările de sânge, dacă refuză să abdice sau reflectează prea mult la o asemenea decizie. Aceleași surse mai informează că, în pofida asigurărilor potrivit cărora întregul personal aflat în slujba regelui va putea părăsi România împreună cu Majestatea Sa, cabinetul Groza nu-i va permite lui Rădulescu să plece din țară, deoarece sunt suspiciuni că acesta ar putea deveni prim-ministrul guvernului român în exil.”

După alungarea regelui din România, la începutul lunii februarie 1948 o delegație a guvernului României, condusă de Petru Groza, a fost convocată la Moscova, unde interlocutorii sovietici au atras atenția că **„România a mers prea departe și prea repede”** și că vor trebui **„să-și modifice linia, îndeosebi în raporturile cu Grecia”**. S-au discutat **„unele schimbări din structura guvernului, în perspectiva fuziunii comuniștilor cu socialiștii, precum și proiectul viitoarei Constituții a României.”**

KAMALA HARRIS – MAREA NECUNOSCUȚĂ A NOII ADMINISTRAȚII DE LA WASHINGTON?

Alexandru Botez

Rezultatul recentelor alegeri din Statele Unite nu a dat satisfacție deplină niciunuia din cele două mari partide care domină scena politică de la Washington. Republicanii, în frunte cu Donald Trump și controlând o bună parte din instituțiile de putere, nu au reușit - așa cum sperau - să mobilizeze „**majoritatea tăcută**” a populației, nemulțumită de prestațiile de până acum ale guvernărilor Clinton și Obama. Pe de altă parte, nu a existat nici acel val care să readucă incontestabil și convingător la putere pe democrați. Făcând abstracție de posibilele manipulări frauduloase ale alegerilor, este evident că majoritatea fragilă obținută de Partidul Democrat s-a datorat mai mult voturilor împotriva lui Trump, decât împotriva platformei politice a Partidului Republican.

Având în vedere sensibilitatea inerentă față de evoluțiile interne și externe în ce privește Statele Unite atât în calitatea de lider al actualei ordini mondiale, cât și de aliat strategic al României, prezentăm cititorilor noștri o serie de considerații referitoare la această problematică ale profesorului în științe politice Alin Fumurescu, care în prezent predă la Universitatea Houston.

*

1. Conform politologului român, „**Donald Trump a fost catalizatorul polarizării existente anterior în societatea americană. Poți să ți-l imaginezi ca pe o pană de lemn care intră într-o crăpătură și care e lovită după aceea cu ciocanul și sparge stânca în două. A reușit să mărească falia – repet, preexistentă – din societatea americană, mai precis dintre democrați și republicani**”. Prin urmare, cea mai grea moștenire cu care se va confrunta președintele Joe Biden este o societate americană profund scindată. Aceasta va fi marea provocare pentru noua Administrație de la Washington: să îi readucă pe americani împreună, un efort la care vor trebui să participe toate forțele politice. Are șanse cel de-al 46-lea președinte american să transpună în realitate temele discursurilor sale, reunite sub ideea „*Americii unite*”? Rămâne de văzut. În orice caz, primele semnale nu sunt prea încurajatoare, având în vedere că în timp ce la Washington se desfășura ceremonia de investire a lui Joe Biden, la Seattle, sute de membri ai mișcărilor *Black Lives Matter* și *Antifa* manifestau violent în centrul orașului agitând lozinci de felul „*Fuck whites!*” (n.n.: înjurătură la adresa americanilor de rasă albă) sau „*No cops, no prisons, total abolition!*” (Fără poliție, fără închisori, amnistie totală!).

În opinia profesorului Alin Fumurescu: „**americanii nu mai suportă toate aberațiile așa-zisei corectitudini politice sau excesele de violență ale Black**

Lives Matter, care au fost mângâiate și aprobate cumva tacit de către democrați. S-a considerat că s-a mers prea departe.”

Alin Fumurescu mai atrage atenția asupra unui aspect mai puțin mediatizat privind cele întâmplate în clădirea Capitoliului: *„În seara zilei de 6 ianuarie, când s-au reîntrunit Camera Reprezentanților și Senatul, am fost plăcut surprins de tonul general al discursurilor. De la Nancy Pelosi (n.n. – președinta Camerei), la Mitch McConnell (n.n. – șeful majorității republicane din Senat), până la Mike Pence (n.n. – vicepreședintele SUA în timpul mandatului lui Trump), toți republicanii și democrații au ținut discursuri despre necesitatea unei Americi unite. Nu s-au atacat unii pe ceilalți. Nancy Pelosi, care nu poate fi acuzată de niciun fel de simpatie republicană, nu l-a atacat nici măcar pe Trump în discursul ținut după 8 seara, când s-au întrunit [după evacuarea manifestanților]. Deci a fost o diferență fundamentală între tonul discursurilor de dimineață, de dinainte de asaltul Capitoliului, și cel de după. Am fost încântat de tonul cu adevărat politic al oamenilor din Congres. Din păcate, n-a durat prea mult, pentru că a doua zi au fost anunțate rezultatele alegerilor pentru Senat din statul Georgia. Democrații au aflat că au câștigat ambele poziții de senatori, deci, au acum controlul Președinției, Camerei Reprezentanților și Senatului. Dintr-odată s-a revenit la aceleași discuții și s-a ajuns la cuvinte mari, precum «insurecție» și «lovitură de stat». N-a existat nimic de genul acesta, nici măcar pe-aproape. Dar acuzațiile astea nu fac decât să alimenteze în continuare polarizarea”.*

2. O trăsătură caracteristică a americanilor este faptul că știu să îmbine interesul personal cu patriotismul. Iar dragostea față de SUA este în continuare foarte puternică. *„În ultimă instanță, contează felul în care știi să cultivi afecțiunea americanilor. De exemplu, Obama, Kennedy, Lincoln au știut să facă asta. Toți marii președinți au știut cum să cultive dragostea față de patrie și mândria de a fi american. Politicile au fost relativ secundare. Dacă stăm să ne uităm la Obama, de pildă, au fost politici relativ centriste. În ciuda faptului că extrema liberală se aștepta la schimbări majore, atât din punctul de vedere al politicii externe, cât și interne, Obama a fost un om de centru. A salvat băncile, marile corporații, industria automobilelor, l-a ucis pe Bin Laden. Nu a fost un lider slab nici din punctul de vedere al folosirii forței militare. Dar știa cum să-și prezinte deciziile. Obama a fost mână de oțel într-o mânășă de catifea. Trump a fost mai degrabă o mână de catifea într-o mânășă de oțel. Ca om, Trump este un om slab, paranoic, dar se prezenta altfel. Spre deosebire de el, Obama se prezenta ca fiind omul păcii, simpatic, cool, hipster și, de fapt, era foarte calculat și, în esență, un om destul de dur”*

3. *„Problema cu Biden este că există niște semne că s-ar putea ca, biologic vorbind, să nu reziste patru ani.”*

4. De aceea, consideră Alin Fumurescu: *„Toți ochii sunt îndreptați către vicepreședintele Statelor Unite, Kamala Harris. Aceasta este o mare necunoscută. Dar, cel mai probabil, ea va decide, practic, viitorul Americii pe*

termen mai lung, pentru că, într-un fel sau altul, va candida la președinție. Ea e marea necunoscută, nu Joe Biden, pentru că, biologic vorbind, Biden poate spera cel mult la patru ani, după care, Kamala Harris va candida cu siguranță. Deocamdată, ea se bucură de o popularitate destul de mare, pentru că nu și-a precizat încă poziția și are în continuare cărțile în mână. Cum nimeni nu știe încă nimic exact, toată lumea își proiectează speranțele, atât liberalii extremiști, cât și democrații centriști. Mă bazez pe faptul că este o femeie inteligentă și ambițioasă și, fiind așa, ar trebui să realizeze că nu are nicio șansă să câștige dacă va continua și ea pe același cerc vicios al polarizării”.

5. Referitor la ce se poate aștepta România de la noua administrație de la Washington, profesorul Alin Fumurescu este destul de tranșant. „*În general, politica externă a SUA în ceea ce privește Europa de Est a rămas constantă în ultimii 30 de ani. Desigur, dacă lăsăm la o parte episodul Clinton cu fosta Iugoslavie. Dar nu cred că ne putem aștepta la schimbări majore. S-ar putea ca în cazul unor tensiuni escaladante militare pe frontiera de Est, Biden să fie – cum zic americanii – just talk (n.n. – numai vorbe), să facă declarații, dar, când vine vorba de a trece la fapte, să nu le facă. Pe de altă parte, tocmai pentru că are această reputație, s-ar putea să încerce să demonstreze că, de fapt, este un lider care poate lua decizii ferme, inclusiv din punct de vedere miliar, deci s-ar putea să încerce să-și repare reputația în fața liderilor autoritari”.*

SPIONUL CARE A GRABIT DESTRAMAREA IMPERIULUI AUSTRO-UNGAR

Alecuș Fărău

Viena a fost și rămâne cuibul tradițional al spionilor din Est și din Vest, care speculează toleranța de care dau dovadă autoritățile austriece, atât timp cât acțiunile clandestine ale acestora nu vizează ținte sau interese austriece. Înainte și în timpul Primului Război Mondial, mai multe țări au reușit să recruteze agenți de valoare, de la care au obținut informații îndeosebi de natură militară, despre adversari sau chiar aliați.

Într-un asemenea „decor” colonelul Alfred Redl este considerat unul dintre cei mai iscusiți spioni din Europa Centrală și de Est înainte de Primul Război Mondial, a cărui trădare a contribuit decisiv la căderea Imperiului Austro-Ungar.

Colonelul Alfred Redl

Alfred Redl s-a născut într-o familie modestă, la **24 martie 1864**, în Lemberg (Ucraina – Lvov; pe vremuri **provincia austriacă Galiția**). În copilărie, Redl a învățat să vorbească mai multe limbi străine, ceea ce l-a ajutat să se înscrie la Școala militară din Lemberg, unde **a devenit ofițer în 1887**. Fiind interesat de

afacerile interne din Rusia, a fost îndrumat către Biroul de Informații din Statul Major al Armatei Austro-Ungariei, devenind conducătorul Secției ruse în 1900. Doi ani mai târziu, Redl a acceptat să trădeze, devenind spion al Rusiei, căreia în următorii unsprezece ani i-a transmis coduri, cifruri, hărți și fotografii militare, ordine ale armatei, planuri de mobilizare și rapoarte despre condițiile drumurilor și căilor ferate din Austria. **De ce și cum a devenit Redl unul dintre cei mai valoroși spioni ai Imperiului Rus?**

Ohrana (puternica poliție secretă rusă) recrutase un agent din Viena, pe **August Pratt**, pentru a studia și atrage la colaborare ofițeri ai Imperiului Austro-Ungar. Nu se știe cum, dar acesta a descoperit că **Redl era homosexual**, ceea ce i-a oferit posibilitatea să-l șantajeze: dacă el oferea rușilor informații valoroase despre Imperiul Austro-Ungar, orientarea sa sexuală rămânea secretă. Dacă nu, toată lumea urma să cunoască această infracțiune, pe atunci pedepsită cu închisoarea.

Din acel moment, Redl a început să-i informeze pe ruși despre fiecare pas făcut de Imperiul Austro-Ungar, inclusiv despre agenții ruși din Viena recrutați de austrieci, care transmiteau informații despre Imperiul Rus. Mai mult, colonelul Redl a obținut și transmis Rusiei o copie a planurilor de război austro-ungare, iar

Comandantul său, generalul von Gieslingen, l-a desemnat tocmai pe el să investigheze cazul documentelor lipsă!

Între timp, **Redl** a continuat să-și dezvolte spiritul de inovație specific profesiei sale și, în calitate de șef al contraspionajului din Intelligence Bureau, **a revoluționat tehnicile de supraveghere**, fiind între primii care a introdus în activitatea de spionaj aparatul de fotografiat și dispozitivul de înregistrare a sunetelor. Printre alte inovații, el a realizat o bază de date cuprinzătoare cu amprente persoanele aflate sub investigații, a adus îmbunătățiri majore activității Serviciului Secret austro-ungar, după cum ulterior va fi și principalul responsabil pentru distrugerea acestuia.

În 1912, Redl a fost promovat șef de Stat Major al Corpului VIII de armată, subordonat al vechiului său comandant, Arthur Giesl von Gieslingen. Când a părăsit Serviciul de Contraspionaj, Redl a fost succedat de maiorul **Maximilian Ronge**, care fusese pregătit chiar de el. Ronge a instituit practica verificării scrisorilor suspecte, ceea ce a facilitat în cele din urmă chiar **descoperirea activității de spionaj** a predecesorului său.

Cum s-au petrecut, de fapt, lucrurile? **În aprilie 1913, la Viena sosise o scrisoare din Germania, pe care nimeni nu o ridica.** Oficiul poștal austriac a decis să trimită înapoi scrisoarea la Berlin, unde aceasta a fost deschisă pentru a identifica expeditorul și destinatarul. S-au găsit 6.000 de coroane austro-ungare, dar și unele adrese din Berlin și Geneva. După ce au avertizat Viena asupra cazului, au trimis scrisoarea înapoi, în speranța că destinatarul acesteia se va prezenta ulterior să o ridice de la post-restant, ceea ce s-a și întâmplat.

Detectivii poliției au început să supravegheze oficiul poștal pentru a identifica destinatarul scrisorii. Abia pe 24 mai, într-o zi de sâmbătă, un individ cu numele de „Nizetas” și-a făcut apariția pentru a ridica scrisoarea. Fata de la ghișeu, instruită de polițiști, l-a ținut puțin de vorbă și i-a anunțat pe polițiștii aflați la etajul clădirii - prin intermediul unui buton secret – de venirea destinatarului

După ce scrisoarea a fost ridicată, poliția l-a urmărit discret pe „Nizetas”, dar l-a pierdut din filaj când acesta s-a urcat într-un taxi. **Spre norocul lor**, în timp ce detectivii se întrebau ce să facă, taxiul pe care îl luase suspectul a revenit întâmplător în zonă. Polițiștii au sechestrat taxiul și au cerut șoferului să fie conduși la adresa la care îl lăsase pe clientul anterior. **Norocul le-a surâs a doua oară:** în drum spre Hotelul Klomser (unde coborâse domnul „Nizetas”), polițiștii au găsit pe bancheta din spate a autoturismului o husă de briceag. Ajunși la hotel, au cerut conducerii hotelului să întrebe oaspeții dacă vreunul dintre ei pierduse husa și au așteptat discret în hol. Când un client s-a prezentat pentru a o ridica, detectivii l-au recunoscut chiar pe fostul lor șef, colonelul Alfred Redl, pe care l-au arestat.

Șeful de Stat- Major austriac, Konrad von Hotzendorf a fost înștiințat imediat, iar știrea a fost transmisă Palatului Imperial, care a decis **rezolvarea cazului în regim de urgență și fără publicitate**. Ca urmare, **Redl a fost anchetat**

chiar în apartamentul său din hotel de un grup de ofițeri, în fața cărora a recunoscut că a vândut informații militare unei puteri străine. Anchetatorii s-au retras discret, așa cum veniseră, lăsându-l pe colonel singur în apartamentul său. De fapt, nu chiar singur: îi lăsaseră, la vedere, un revolver încărcat, pe care **Alfred Redl**, într-un ultim gest de onoare, nu a ezitat să-l folosească, *împușcându-se în dimineața zilei de 25 mai 1913.*

*

Mulți au încercat atunci să găsească o explicație pentru trădarea lui Redl. S-au îndreptat spre faptul că acesta fusese crescut în regiunea Galiția și ar fi putut deveni un susținător al panslavismului. Ideea era însă absurdă întrucât colonelul avea origini pur germane. Alții credeau că Redl ar fi fost evreu, astfel că trădarea lui putea fi pusă pe seama tendințelor internaționaliste ale evreilor, care nu simțeau niciun fel de loialitate față de țările în care trăiau. Însă Redl nu era evreu, ci catolic. Explicația s-a dovedit mult mai simplă. ***Redl a fost victima unui șantaj al rușilor, care au aflat că Alfred Redl, ofițerul cu o carieră impresionantă în armata austro-ungară și deținătorul a numeroase decorații, era homosexual și s-au folosit de această informație pentru a-l șantaja.***

Aceasta este, în linii mari, povestea celebrului caz de spionaj care a tulburat relațiile dintre Rusia și Austro-Ungaria la începutul secolului trecut. După câteva zile, ***haosul a devenit de neoprit în Imperiul Austro-Ungar.*** Toată lumea vorbea despre un agent necunoscut care transmisese secrete militare importante inamicului, Imperiul Rus.

Deși sinuciderea sa a privat autoritățile austro-ungare de cunoașterea tuturor informațiilor transmise rușilor, se poate admite că ***Alfred Redl a fost în mare parte responsabil pentru înfrângerile militare catastrofale ale Austro-Ungariei și pentru pierderile devastatoare din timpul Primului Război Mondial, care au condus la colapsul imperiului în 1918.*** Din acest motiv, mulți istorici ai Imperiului Habsburgic, precum și istorici ai spionajului, sunt de acord să-l considere pe Redl unul din cei mai mari trădători.

Un an mai târziu, a izbucnit Primul Război Mondial și Imperiul Austro-Ungar a început să piardă o bătălie după alta. Nu în ultimul rând, toți spionii ruși racolați de austro-ungari au fost prinși și închiși sau uciși, trădarea lui Alfred Redl precipitând pierderea războiului de către Austro-Ungaria. După dizolvarea Imperiului Austro-Ungar, ***istorici de la Budapesta*** care au reanalizat trădarea colonelului au concluzionat: ***„Afacerea Redl nu poate fi privită doar ca o chestiune particulară a unui individ, ci a unui sistem. În timp ce soldații de pretutindeni erau educați în spiritul patriotismului, fiind considerat cea mai mare virtute militară, în mod nefericit acesta a lipsit monarhiei austro-ungare, care nu cultiva sentimentele naționale în rândurile armatei. În afacerea Redl, inexistența acestui spirit patriotic s-a răzbunat. Soldații austrieci și maghiari nu aveau patrie, ci doar un comandant militar”.***

JOHN LE CARRÉ – SCRITORUL CARE A SCHIMBAT IMAGINEA DESPRE SERVICIILE SECRETE

Alexandru Botez

Timp de aproape șase decenii, David Cornwell, care și-a semnat romanele sub pseudonimul John Le Carré și a plecat în neființă la sfârșitul anului trecut, la 89 de ani, a făcut parte dintre scriitorii britanici proveniți din rândurile spionilor. Spre deosebire de aceștia, cărțile sale transcend însă domeniul romanelor de spionaj.

La fel ca spionajul însuși, acestea relevă fragilitatea condiției umane, ambiguitatea morală, intrigă, nuanțele, îndoiala și nu de puține ori lașitatea sau trădarea. Opera lui Le Carré se distinge printr-un lucru rar și anume acela că a influențat imaginea despre lumea la care se referă.

John le Carré

Deși a lucrat puțini ani ca spion și nu a deținut poziții de comandă semnificative, Le Carré a fost singurul scriitor britanic care a făcut parte din MI5 (serviciu secret cu competențe contrainformative interne) și apoi din MI6 (cu competențe informative externe). Această experiență a influențat decisiv cariera sa. În acele vremuri, serviciile secrete britanice erau învăluite de o secretomanie, care nu permitea nici măcar recunoașterea existenței lor.

Le Carré a amalgamat cele două servicii într-o singură instituție fictivă, pe care a denumit-o „Circul”. Unul din personajele principale ale celor mai importante dintre romanele sale este George Smiley, considerat cel mai credibil spion creat vreodată. Descrierea acestuia – mic de statură, supraponderal, liniștit, cu o înfățișare neatractivă și îmbrăcat cu haine nepotrivite, căsătorit însă cu o aristocrată surprinzător de frumoasă – este în vădită antiteză cu imaginea lui James Bond din romanele lui Ian Fleming, care domina atunci domeniul romanelor de spionaj. De asemenea, a folosit nuanțe întunecate în descrierea mediului populat de spioni din societatea britanică, dar cu care mulți dintre cititori s-au identificat, inclusiv ofițeri de informații.

Spionii britanici sunt prezentați în aceleași tonuri cenușii, cu existențe mai mult sau mai puțin banale, adesea nefericiți, profesioniști impecabili, patrioți, arareori apelând la măsuri extreme, dar sacrificând sau punându-și în pericol viața când împrejurările o cer, fără să primească în schimb recompense materiale, faimă sau recunoștința semenilor lor.

În „*Spionul care a ieșit din joc*” („*The spy who came in from the cold*”) personajul principal, Alec Leamas, este trimis în Germania de Est pentru a furniza adversarului informații false despre un ofițer de securitate de rang înalt din această țară. Era vorba de o operațiune de dezinformare prin care se viza consolidarea poziției acestuia deoarece, în realitate, fusese recrutat anterior de britanici. Este o continuare a primelor două romane ale lui John le Carré, *Chemare din tărâmul morții* și *O crimă la case mari*, în care este prezentat serviciul fictiv de informații „*Circul*”, precum și doi dintre membrii acestuia, George Smiley și Peter Guilliam. Romanul înfățișează metodele spionajului și uneori neconcordanța acestora cu valorile democrației occidentale. S-a bucurat de aprecieri laudative la acea vreme din partea criticilor literari și a devenit un bestseller internațional. A fost inclus de revista *Time* între cele mai bune 100 de romane scrise vreodată.

În „*Cârțița*” („*Tinker tailor soldier spy*”) sunt prezentate acțiunile lui George Smiley vizând demascarea agentului sovietic „*Gerald*” infiltrat în același fictiv serviciu de informații britanic („*Circul*”). Romanul s-a bucurat de aprecieri elogioase, în special datorită comentariilor cu caracter politic și moral privind contextul social din acele vremuri, dar și relevanței în raport cu cazul real al trădătorului Kim Philby.

Într-un articol publicat în *The New Yorker*, scriitorul și istoricul britanic Timothy Garton Ash este de părere că: „*Din punct de vedere tematic, adevăratul subiect al romanelor lui Le Carré nu este spionajul, ci mai degrabă labirintul nesfârșit al relațiilor umane în care trădarea este un fel de iubire, minciuna - un fel de adevăr, oameni buni servesc cauze rele și oameni răi care servesc cauze bune.*”

După cum relevă Calder Walton (director pentru proiecte de cercetări privind spionajul din cadrul Universității Harvard și expert în domeniul istoriei serviciilor din timpul Războiului Rece) și Christopher Andrew (profesor de istorie modernă și contemporană și membru fondator al seminarului privind operațiunile de spionaj, din cadrul Universității Cambridge), într-un studiu publicat la sfârșitul lunii decembrie 2020 în revista *Foreign Policy*, din direcția serviciilor britanice de informații se remarcă poziționări critice la adresa romanelor de spionaj ale lui Le Carré, cărora li se reproșează că ar lăsa să se întrevadă faptul că trădarea este o trăsătură definitorie a MI6. Acest lucru nu corespunde însă realității și sunt invocate documentele desecretizate privind activitatea acestuia, din care rezultă că în rândul celor însărcinați cu apărarea secretelor privind securitatea Marii Britanii „*există un înalt grad de încredere reciprocă.*”

Le Carré a folosit ca surse de inspirație pentru romanele sale evenimente răsunătoare reale de spionaj din timpul Războiului Rece. Iar acestea au fost în mare parte trădări devastatoare. Prejudiciile produse serviciilor de informații britanice de Kim Philby, un agent KGB infiltrat la nivel înalt în MI6, constituie subiectul unuia din cele mai apreciate romane ale lui Le Carré: „*Cârțița*”, care a

văzut lumina tiparului în anul 1974, iar cazul colonelului sovietic Oleg Penkovsky, recrutat de CIA și MI6 a fost subiect de inspirație pentru romanul „Casa Rusia”, publicat în 1989.

Interesantă este și raportarea oficialităților sovietice/ruse față de cărțile de spionaj ale scriitorului britanic. Inițial, primele două romane ale acestuia (*Un orașel din Germania* și *O crimă la case mari*) au fost publicate în URSS, în 1970 de către revista *Literatură străină*, respectiv în 1971 într-o culegere de povestiri polițiste, după care romanele lui Le Carré au fost pur și simplu ignorate, iar acesta etichetat „agent al serviciilor britanice de informații și un apologet al Războiului Rece”. Cu ocazia celor două vizite făcute în Rusia, în 1989 și 1993, acesta a remarcat cu surprindere că romanele sale erau cunoscute cititorilor din această țară, inclusiv celor din tânăra generație. Mai mult decât atât, într-o întâlnire pe care a avut-o la Londra în 1997 cu Evghenii Primakov, fost șef al SVR în perioada 1991 – 1996, interlocutorul i-a dezvăluit că romanele sale făceau parte din literatura recomandată să fie citită de ofițerii de informații sovietici/ruși.

În îndelungata sa carieră, în care John Le Carré a scris peste douăzeci de romane, pe lângă Marea Britanie, Rusia sau Germania, acțiunile acestora se petrec și în Ruanda, Cecenia, Turcia, Caraibe sau în Asia de Sud-Est. După prăbușirea Zidului Berlinului, a abordat o diversitate de subiecte cum ar fi: puterea marilor companii farmaceutice, conflictul arabo-israelian, încălcarea drepturilor și libertăților omului de către americani și britanici în numele războiului împotriva terorismului. Cărțile sale au devenit mai politizate și mai polemice, relevând corupția tolerată și haosul generat de noua ordine mondială instaurată după încheierea Războiului Rece.

Unul din cele mai frumoase necrologuri scrise cu ocazia morții lui John Le Carré este cel închinat acestuia de scriitorul și criticul literar irlandez John Banville: „*L-am admirat întotdeauna și nu de puține ori nu fără invidie – atât de multe bestselleruri! -, dar am fost uimit în același timp că opera unui artist desăvârșit din punct de vedere literar a avut un astfel de ecou în rândurile cititorilor. Faptul că John Le Carré a ales să-și plaseze romanele aproape exclusiv în lumea spionajului a făcut ca unii critici literari să-l desconsidere. Dar cel puțin două dintre cărțile sale, «Spionul care a ieșit din joc» (1963) și «Un spion perfect» (1986) sunt capodopere, care vor trece proba timpului*”.

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE**UNIUNEA EUROPEANĂ ÎNTRE SPERANȚE ȘI ANXIETĂȚI¹****Prof. Univ. dr. Emil Constantinescu****Europa viitorului: uniune politică, economică sau spirituală?**

Un răspuns coerent la întrebarea *Care va fi viitorul Uniunii Europene?* se înscrie în marile provocări intelectuale ale secolului XXI, pentru că dezvoltarea proiectului politic, economic și militar actual nu va mai putea continua mult timp fără un model cultural solid, coerent și, mai ales, cât mai larg acceptat. Odată cu dezvoltarea rapidă a Uniunii Europene ca un proiect predominant politic și economic, împărțirea între Euroentuziaști și Eurosceptici este adesea formală și generată de considerente politice, economice, sociale sau emoționale.

Uniunea Europeană se confruntă astăzi cu o serie de probleme, care nu amenință doar structura administrativă actuală, ci se erijează în provocări pentru viitorul său, a căror dezbatere nu poate fi nici evitată, nici amânată. Câteva dintre ele mi se par prioritare. Cea mai recentă, Brexitul, a creat un precedent pentru părăsirea Uniunii Europene de către Eurosceptici și ar trebui să genereze o reformă a cadrului politic și administrativ privind cel puțin diminuarea birocratizării excesive. Este necesară finalizarea rapidă a integrării tuturor statelor din Balcanii de Vest, care au făcut sacrificii pentru rezolvarea conflictelor interne și externe, pentru a consolida relațiile de cooperare dintre ele. Este momentul stabilirii unor limite ale extinderii Uniunii Europene spre Est, atât cât permite actualul cadru legislativ, modificarea acestuia sau găsirea unor forme credibile de asociere pentru a elimina starea de ambiguitate actuală. Migrația din spațiul Orientului Mijlociu și Africii de Nord a pus la încercare capacitatea Uniunii Europene de a accepta și integra o populație mare, diversă, cu credințe și opțiuni de viață diferite. Este un test încă în desfășurare, cu încercări de adaptare la condițiile de timp și spațiu, într-un efort de a proteja și de a acorda asistență celor care se supun unor riscuri considerabile pentru a se pune la adăpost în fața războiului, persecuțiilor și sărăciei. Pentru ei, Europa poate fi văzută ca un tărâm sigur, în care pot fi apărați și ajutați să înceapă o nouă viață, dar integrarea lor s-a

¹ Articolul face parte dintr-un studiu mai amplu despre problematica UE pus la dispoziția redacției noastre de fostul președinte al României.

dovedit a nu fi o problemă ușor de depășit în lipsa identificării unor afinități culturale cu noul mediu în care au ales să trăiască, în contextul unui respect reciproc.

Să nu uităm că Uniunea Europeană a fost și rămâne un proiect excepțional, care s-a rafinat continuu prin tratate, instituții și experiențe. Este o operă unică, creată prin unirea benevolă a unor state în jurul unor valori în continuă dezvoltare și adaptare la realitatea în schimbare. Uniunea Europeană este astfel un proces constant de învățare a democrației, a drepturilor și libertăților, a solidarității, care s-au construit în spațiul european, dar se regăsesc și în zone îndepărtate ale globului, unde a fost adoptată civilizația europeană. Ultimele crize economice globale și, mai nou, pandemia Covid-19 au lăsat să se vadă, în afara dificultăților economice și sociale, și ceva mai profund: ruptura dintre actualul sistem politic și economic globalizat și modelele culturale care au definit începuturile Uniunii Europene.

În lipsa unei cunoașteri a bazelor culturale ale proiectului Uniunii Europene, analizele de civilizație suferă o fracționare de nedorit. Crizele economice, politice și sanitare ne reamintesc avertismentul lui Robert Schuman din 1963: *„Înainte de a deveni o alianță militară sau economică, Europa trebuie să fie o identitate culturală în cel mai complet sens al termenului”*. Secolul XXI are nevoie de un nou model cultural care să răspundă nu numai șocurilor economice și sociale ale globalizării, dar și să creeze o viziune dătătoare de speranță într-un viitor marcat de dezvoltări haotice și incertitudine. Există acum o șansă istorică de a propune un astfel de proiect. Pentru început, este necesară o analiză critică a celor două proiecte politice care au reprezentat motorul progresului mondial prin democrație și economie de piață, pentru a vedea cum pot face față unei lumi care, între timp, s-a schimbat considerabil: Statele Unite și Uniunea Europeană. Cele două construcții politice, deși împărtășesc valori și principii comune, au și o identitate distinctă la originea căreia se află condițiile istorice diferite în care s-au constituit.

Proiectul politic american a funcționat ca un „melting pot” în care emigranții care părăsiseră imperiile absolutiste europene au adoptat o singură limbă (engleza), o nouă doctrină religioasă (neoprotestantismul), o doctrină economică (economia de piață capitalistă), și un alt sistem politic (democrația reprezentativă), unite toate sub mândria unui model unic valabil pentru lumea întreagă: modelul american. Această coeziune a generat forță și atracția pentru restul lumii, dar, dacă această unitate și solidaritate slăbesc, așa cum se poate observa acum, Statele Unite, chiar dacă rămân puternice pe plan mondial, devin vulnerabile la ele acasă.

Proiectul politic al Uniunii Europene s-a conturat la sfârșitul unei mari tragedii istorice care a însângerat lumea, cel de-al Doilea Război Mondial oferind o șansă nouă de asigurare a păcii în Europa și pe plan mondial. În Declarația din 9 mai 1950, la cinci ani de la încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, Robert Schuman preciza că *„integrarea Europei este o operă imensă și*

anevoioasă, care cere o schimbare diametrală a relațiilor dintre statele europene”, pe care „o întreprindem în comun, pe o bază de absolută paritate, în stimă și încredere reciprocă, după ce generația noastră a cunoscut până la punctul cel mai înalt suferința și ura”. Când din gândirea lui Jean Monnet s-au născut, în 1951, „Uniunea Cărbunelui” și, în 1957, „Uniunea Oțelului”, într-o Europă distrusă economic, a fost vorba de salvarea de la foamete și de supraviețuire. Proiectul European s-a născut atunci dintr-o „pedagogie a suferinței”, nu din calcule de maximizare a profitului.

Lărgirea spre Est a proiectului Uniunii Europene până la dimensiunea actuală s-a produs la sfârșitul unei alte mari traume istorice, Războiul Rece și prăbușirea dictaturilor comuniste, ca o șansă pentru țările și popoarele din Europa Centrală și Estică, de a se integra într-un spațiu al libertății și democrației, depășind conflicte istorice congelate și nerezolvate în perioada dictaturii comuniste. Regăsim acum în Uniunea Europeană popoare care, în urmă cu un secol și jumătate, prin Revoluția din 1848, au luptat pentru a se elibera de sub dominația imperiilor Habsburgic, Otoman și Țarist și pentru a construi state naționale, capabile să realizeze modernizarea lor și alăturarea la statele prospere din Occidentul european. Uniunea Europeană a reușit, după căderea comunismului, să genereze o atracție puternică spre Europa a statelor din fosta zonă de influență a URSS, care, altfel, ar fi căzut pradă conflictelor regionale și interne, înghețate sub dictaturile comuniste. Popoarele din Europa Centrală și Sud-Estică au dovedit o capacitate de înțelegere și sacrificiu de nebanuit, precum și o solidaritate de invidiat. Suntem capabili să învățăm ceva din lecțiile trecutului? Dacă da, experiența Sud-Estului european trebuie valorificată în tot ceea ce a avut mai bun și mai favorabil pentru constituirea identității europene a continentului nostru. Uniunea Europeană, către care energiile acestor popoare s-au orientat cu atâta forță, nu poate fi redusă la suma statelor și națiunilor care o compun. Uniunea Europeană nu este o națiune mai cuprinzătoare, este o vastă experiență în curs de desfășurare, experiența diferențelor solide și a egalității în diversitate. Ea rămâne un proiect politic cu o identitate distinctă care, plecând de la diversitatea creatoare de conflicte din perioada statelor naționale, nu numai că a acceptat, dar a și promovat dezvoltarea identităților naționale, lingvistice, religioase, culturale.

Gândit ca o unitate în diversitate, proiectul Uniunii Europene a fost și este un proiect scump. Realizarea lui nu ar fi fost posibilă fără sprijinul financiar și militar al Statelor Unite. În actuala criză mondială, un astfel de sistem armonic poate fi adoptat și de un parteneriat extins UE-SUA. Europa poate oferi posibilități de transfer al presiunilor, ca în cazul binomului dolar-euro, sau posibilitatea unor abordări alternative în momentul unor crize politice regionale sau globale. Astfel de construcții pot fi suficiente pentru tratarea crizei pe termen scurt, dar ele vor fi ineficiente pe termen lung, dacă Europa și SUA nu găsesc resursele intelectuale necesare elaborării unui nou model cultural pentru lumea viitorului. Construirea strategiilor plecând de la politicile curente și, mai

departe, a viziunii viitorului plecând de la aceste strategii pe termen lung, oricât de durabile ar fi, nu înseamnă decât a avansa spre viitor cu spatele. Dimpotrivă, dacă vom pleca de la o viziune inspirată asupra viitorului către prezent, putem avansa cu fața spre viitor observând din timp și obstacolele și pericolele. Cred că trebuie mers mai departe decât tranziția de la „ciocnirea civilizațiilor” la „dialogul civilizațiilor”. Este necesară o „cultură a recunoașterii”, care înseamnă mai mult decât un dialog între culturi, și anume un dialog interior și o terapie spirituală prin recunoașterea valorii celui alt și a limitelor proprii.

Cees Nooteboom mărturisea în 1993: *„Dacă eu sunt European - și sper că după aproape șaiszeci de ani de muncă grea, am ajuns în cele din urmă să fiu - aceasta înseamnă, fără îndoială, că identitatea multiculturală europeană influențează profund identitatea mea olandeză”*. Este o idee la care ader pentru că identitatea românească nu este mai puțin marcată de diversitatea și de identitatea europeană. Dar, dacă identitatea olandeză nu a fost niciodată pusă la îndoială ca identitate europeană, identitatea românească a fost. Din cel puțin trei considerente, care țin de istorie. Este vorba, în primul rând, de apartenența românilor la spațiul estic al Europei, în general, și la cel al ortodoxismului, în special. În al doilea rând, este vorba de subordonarea politică a țărilor române față de Imperiul Otoman, la care se face referire, ca la o supunere totală față de puterea Marii Turcii, ceea ce este fals, pentru că se ignoră independența culturală și religioasă a românilor față de Înalta Poartă. În al treilea rând, subordonarea României, după cel de-al Doilea Război Mondial, față de Imperiul sovietic a întărit și mai mult îndepărtarea imaginară față de Europa, devenită „Paradisul Pierdut” al tuturor națiunilor subjugate. Sunt motivele pentru care mă simt angajat să contribui la clarificarea identității europene a românilor. Identitatea europeană, construită cu migală, se bazează pe memoria trecutului pe care s-a construit Europa. Mă simt european și pentru că sunt format, după o modernitate sculptată de către cehul Kafka, irlandezul Joyce și francezul Proust, dar și de românii Brâncuși, Ionesco și Tristan Tzara. Dacă, așa cum ne propunea Ortega y Gasset, am face astăzi bilanțul conținutului nostru mental - opinii, standarde, dorințe, ipoteze -, am remarca faptul că cea mai mare parte a acestuia „nu le vine francezilor din Franța, germanilor din Germania, englezilor din Anglia, nici spaniolilor din Spania, ci din fondul nostru european comun”. În ceea ce ne privește pe noi, românii, putem spune că am marcat puternic identitatea culturală europeană la jumătatea secolului XX, atât prin Brâncuși, Ionesco, Tristan Tzara, cât și prin Eliade, Cioran, Lupasco, Enescu. Nu pentru că ei ar fi promovat în mod particular în Vest specificul românesc, pe care, de altfel, îl integraseră profund în personalitatea lor, ci pentru că au contribuit la apariția modernismului în literatură, filosofie, artă și muzică europeană și mondială, într-un moment în care cultura europeană părea osificată. Lecția pe care ne-au lăsat-o este aceea că numai fiind profund european și universal poți promova identitatea națională. Integrarea europeană nu va mai evolua, dacă nu va ține seama de tensiunea

inevitabilă dintre identitățile care o compun, nu pentru a le dilua, ci pentru a învăța din trecut cum să le protejeze și să le direcționeze energiile spre viitor.

Dacă ne referim la membrii Uniunii Europene care s-au integrat după 2000, ne putem întreba care este „valoarea adăugată” pe care au adus-o aceștia și care este „valoarea adăugată” pe care o primesc de la UE. Dacă ar fi să folosim termenii consacrați ai dezbaterii contemporane, putem să ne întrebăm și cum se modifică „brandul de țară” pentru fiecare membru al Uniunii Europene și care ar putea fi „brandul Europei” într-o lume globalizată. De multe ori intrăm în „limbajul conform” al birocrăției europene, un limbaj tehnicist și „politically correct”, care machiază realitățile supărătoare, fără să rezolve problemele reale. Această abordare nu ne poate ajuta să gestionăm gravele provocări ale lumii de mâine, cu societăți traumatizate de obsesia riscurilor pe care integrarea europeană și globalizarea le presupun. Vor fi traumatizate societățile în care liderii nu sunt capabili să explice nici misiunea proiectelor istorice, nici raportul dintre câștiguri și costuri.

Capacitatea cetățenilor de a susține proiecte importante nu trebuie să fie subestimată. Deși ***Uniunea Europeană este cel mai important proiect istoric al secolului XX și unic în istoria omenirii***, ea nu a știut întotdeauna să dea cetățenilor locul pe care sperau să îl dețină. Mulți, mai ales tineri, se îndoiesc de Europa, nu cunosc modul în care a fost creată și ritmul ei de dezvoltare. Dorința de a concilia aspirațiile, chiar și prejudecățile, cu acest imens proiect european ar trebui să aibă în vedere confruntarea cu aspecte concrete, deopotrivă intelectuale și practice, deoarece, adesea, în spatele ideilor preconceptuate se află întrebări și probleme reale, care așteaptă răspuns de la decidenții prezenți și viitori. Putem spera să depășim trecutul fără să îl uităm, să ne lărgim orizontul lingvistic și cel cultural fără să ne abandonăm propria limbă, să trecem peste spațiile geopolitice, fără a ne pierde nici curiozitatea, nici mândria legitimă.

Viitorul politicii externe a Uniunii Europene

Sfârșitul Războiului Rece a adus cu sine iluzia că securitatea vest-europeană nu se mai confruntă cu nicio amenințare. Chiar dacă nu a fost niciodată exprimată, sau poate cu atât mai mult, pentru că nu a fost exprimată, această idee liniștitoare și falsă a stat la baza multor decizii și atitudini, atât europene, cât și americane. În anii '90, criza din Balcanii de Vest a pus în mod dramatic un semn de întrebare asupra acestei ipoteze, demonstrând contrariul, și anume că, după căderea Zidului Berlinului, întreaga Europă este pusă în pericol ori de câte ori oricare dintre țările sale se confruntă cu vreun risc. Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) a avut rezultate pozitive în interiorul Uniunii Europene în rezolvarea problemei cipriote în 1995, a conflictului dintre Marea Britanie și Spania în disputa asupra Gibraltarului, în ameliorarea relațiilor dintre Irlanda de Nord și Republica Irlanda în 1998 și, pe plan extern, prin Parteneriatul Estic și Uniunea pentru Mediterana. Toate acestea reprezintă, însă, prea puțin.

Apariția unei noi ordini mondiale post-comuniste și creșterea terorismului internațional au determinat țările Uniunii Europene să își intensifice eforturile de

a vorbi printr-o singură voce despre problematicile mondiale și a demonstrat că, dacă vom continua să acționăm separat, ca națiuni independente, atunci când Tratatul de la Lisabona ne oferă mijloacele de a nu face acest lucru, vom eșua.

Ca un organism constituțional cu structură complexă, Uniunea Europeană este o construcție unică în lumea de azi și nouă în toată istoria lumii. Unic trebuie să fie și modul de a face politică. Originală trebuie să fie și diplomația ei. Într-o lume dominată de blocuri, șansa Uniunii Europene constă în capacitatea imaginativă de a fi diferită, dar nu mai puțin funcțională. În ceea ce privește viziunea geopolitică și strategică, trebuie să ne așteptăm la dezvoltarea mai multor strategii complementare sau o luptă explozivă de concepții contradictorii? Va fi o strategie limitată, centrată pe Vest, sau una vastă?

Prăbușirea Europei comuniste a fost și o victorie a conceptului de securitate transatlantică. După 30 de ani, putem să ne întrebăm dacă ea a generat numai noi forme de solidaritate sau, într-o manieră aproape irațională, a promovat și prima ruptură reală între continentul american și Europa? În perioada Bush jr., Statele Unite ale Americii au elaborat, pentru prima dată după cel de-l Doilea Război Mondial, un concept de securitate complet autonom. Acesta a fost negat, cel puțin teoretic, de către administrația Obama și s-a manifestat mai pregnant în mandatul Trump. În politica americană tendința nu s-a evaporat peste noapte și, probabil, deși se va atenua, nu va dispărea nici în mandatul lui Biden, pentru că, într-adevăr, nu este normal ca securitatea europeană să fie susținută predominant de SUA. Acest lucru înseamnă că securitatea continentului nostru va continua să fie transatlantică, sau trebuie să ne imaginăm o Identitate de Apărare Europeană foarte diferită de ceea ce este azi? Uniunea Europeană dispune de o gamă completă de instrumente economice, juridice, diplomatice și militare, care îi permit să acționeze eficient la nivel mondial. Este, totuși, suficient pentru a putea spune, așa cum apare într-un document emis la Bruxelles, că Uniunea Europeană este un jucător cheie în probleme internaționale, de la încălzirea globală la conflictul din Orientul Mijlociu? Pe portalul web al UE, politica externă comună a Uniunii este considerată *Diplomație decisivă*. Din dicționare aflăm că *decisiv* înseamnă a avea puterea de a determina un rezultat sau de a fi concludent; antonimele sale fiind neconcludent, nehotărât. Aparent, politica externă a Uniunii Europene a dobândit o capacitate de reacție importantă, are mijloacele, dar, pentru moment, îi lipsește viziunea unui rol internațional specific, european.

Într-un fel, este firesc să fie așa. ***Uniunea Europeană nu este doar o piață comună, este o inovație cu risc ridicat și un experiment politic, și, ca atare, un mod de a se reinventa pas cu pas.*** Secole de concurență între națiuni trebuie să fie depășite de către o realitate radical opusă, de cooperare cordială și de încredere reciprocă sinceră. Nu este o sarcină ușoară pentru că implică nu numai o evoluție lentă, dar și o schimbare de paradigmă, cel puțin în trei direcții. În primul rând, Uniunea Europeană trebuie să renunțe la regula unui joc cu sumă nulă și să adopte, în toate privințele, comportamentul foarte diferit al unui joc de tip câștig-câștig. În al doilea rând, trebuie să adopte un nou concept strategic,

adaptat la realitățile geostrategice contemporane. Și, în al treilea rând, trebuie să treacă de la deciziile birocratice la un mecanism cu adevărat democratic în elaborarea politicilor sale, externă și de securitate. Criza actuală nu este numai o gaură neagră economică și financiară, este, de asemenea, o oportunitate de a schimba paradigmele într-o manieră radicală. Europa nu-și poate întâlni propriul viitor fără a schimba paradigmele, atât în interiorul Uniunii, cât și în relațiile Uniunii Europene cu lumea.

Acest lucru înseamnă și că trebuie să începem să regândim bazele economiei globale și ale lumii globale în ansamblu. Prin aceasta vreau să spun că globalitatea, în sensul de interrelație, interschimb și diversitate a lumii, trebuie să prevaleze asupra globalizării, în sensul de uniformitate și dominație a unui model peste toate celelalte, cuplate cu o lipsă de idei. Europa are o multitudine de limbi, tradiții și culturi cărora nu-și poate permite să le nege esența, ștergând toată această bogăție în numele unei așa-zise civilizații globalizate. Chiar și în creuzetul imens al Statelor Unite, tradițiile provenind din diversitatea culturală își justifică astăzi propriul lor specific. Europa nu este un creuzet și ar fi absurd să-l imite acum. Dimpotrivă, Europa poate reuși în a transforma drumul spre viitor într-un drum către creativitate și către cultură. Către cultură nu ca opus al civilizației, ci ca o dimensiune interioară, mai profundă, a unei civilizații comune moderne și cu adevărat democratice. Baza politicii externe și de securitate comună a Uniunii Europene rămâne puterea *soft*: utilizarea diplomației, susținută unde este necesar de comerț, ajutor și menținere a păcii, pentru a rezolva conflictele și a aduce înțelegerea internațională. Diplomația culturală, clamată în intervențiile oficiale ale Uniunii Europene, nu a fost susținută de o analiză serioasă a mentalităților comunităților naționale și etnice. Una din urmările recente a fost că nu a anticipat *Primăvara arabă* și urmările ei, pentru că după 1990 nu a fost abordată decât superficial istoria revoluțiilor anticomuniste din fostul spațiu dominat de Uniunea Sovietică și caracteristicile tranziției spre democrație în Balcani, Caucaz, și apoi în Irak. Este consecința concentrării factorilor decizionali pe problematica politico-militară, neglijând înțelegerea proceselor dificile de transformare a mentalităților care vin dintr-o veche istorie culturală. Diplomația culturală nu mai poate fi văzută ca un instrument exclusiv al promovării intereselor politicii externe, ci ca o bază de promovare a cooperării internaționale și a parteneriatelor într-un fond comun cu actori diverși și independenți, non-statali. Diplomația culturală, prin urmare, implică o acțiune dublă, destinată nu numai să creeze o prezență culturală, dar și să asigure modul în care cealaltă persoană sau națiune recunoaște și acceptă această prezență, pentru a realiza o înțelegere care transcende imaginile stereotipe.

Granițele politice și granițele culturale ale Europei

Într-un moment în care discuțiile asupra Uniunii Europene cad în derizoriu, este datoria mediului academic să analizeze permanent evoluția structurii civilizaționale a Europei unite, în funcție de interconexiunea modelelor teritoriale (mediteranean, pontic, baltic, continental); a structurilor confesionale

(catolice, protestante, ortodoxe), și a spațiilor lingvistice (latin, anglo-saxon, slav). Sintezelor acestora exprimă diferențe, dar și uimitoare afinități.

Fără a trezi orgolii și fără a privi de sus spre alte culturi, Europa trebuie să-și identifice rădăcinile comune, așa cum marile civilizații orientale o fac pentru propriul lor spațiu cultural. Grecii au inventat politica și democrația, romanii au sistematizat legile și instituțiile statului, finalizate în Bizanț prin Codul lui Justinian, iar iudeo-creștinismul a creat o solidaritate ideologică și culturală milenară. Pe aceste baze s-a construit identitatea europeană de azi, dar și o parte importantă a culturii și civilizației universale. Recentrarea interesului către Levant, leagănul științelor, diversității culturale și credințelor europene, facilitată de integrarea Balcanilor și Estului Europei, poate consolida fundamentul cultural identitar în lumea secolului al XXI-lea și îl poate remodela și echilibra pe omul contemporan într-o nouă etapă a istoriei dominate de globalizare.

Motto-ul Uniunii Europene, *Uniți în diversitate*, se bazează pe paradigma unității. Cu toate acestea, în istoria europeană, statul națiune rămâne expresia modelului de unitate, în timp ce Europa își asumă în mod tradițional diversitatea ca identitate. Unitatea de așteptat a Uniunii pare de multe ori a se izbi de diversitatea celor din care este compusă. Într-un text prea adesea uitat, intitulat *Privire de departe*, Claude Levi-Strauss scria: „Culturile au dreptul de a se proteja unele de altele, amestecul lor poate conduce uneori la dispariția tuturor... Căci nu putem, în același timp, și să împărtășim bucuriile celuilalt și să ne identificăm cu el, dar și să continuăm să fim diferiți. Într-o deplină reușită, comunicarea integrală cu celălalt condamnă, pe termen mai lung sau mai scurt, originalitatea creației sale sau a creației mele”.

Dar pentru „identitatea europeană” nu există numai „prea devreme”, ci există și „prea târziu”. Este o întrebare pe care trebuie să ne-o punem înainte de a ne asuma o „identitate mondială” fără a ne consolida identitatea europeană. Unde sunt limitele identității culturale europene, văzută ca un întreg față de alte identități culturale în lumea contemporană globalizată? Până unde se poate întinde Europa spirituală? Aceste limite nu coincid cu cele ale Europei politice, economice sau militare, construite pe principii și interese diferite și, după părerea mea, nu vor coincide nici în viitorul apropiat sau chiar îndepărtat. Iată de ce cred că Europa viitorului va evolua ca un sistem complex, cu geometrie variabilă, în care uniunea politică, economică și spirituală se pot susține reciproc, fără a se suprapune ca formă și fără a se confunda în conținut.

Multiculturalismul poate reprezenta un ultim scut împotriva devierii globalizării spre standardizare și asimilare culturală. Mai ales prin mass-media, prin producții audio-vizuale, dar și printr-o modalitate mai perfidă, a rețelelor electronice de informare, s-a creat și se dezvoltă un sistem de inducere a preferințelor și conduitelor, care conduce la standardizarea comportamentelor până la cel mai intim nivel al vieții private. Astăzi, lumea pare a fi dominată de o cultură de masă de dimensiuni planetare, care are tendința să consolideze supremația comunicării audio-vizuale până la eliminarea cuvântului scris. Și,

tocmai acest tip de globalizare, este motivul care trebuie să determine un alt tip de angajare. Altfel există riscul ca în cele din urmă să credem că trebuie să vorbim cu toții aceeași limbă, să purtăm aceleași haine, să spunem că moștenirea culturală a omenirii nu mai este de niciun folos, că acțiunea și banii sunt ceea ce contează. Și că, în niciun caz, nu ar trebui să ne mai pierdem vremea gândind sau meditănd. Tendința de a ignora valorile, atât cele tradiționale, cât și cele moderne, ca și promovarea unor contra-modele vor forma oameni după același chip, dar cu riscul devaluării omului însuși.

Reîntoarcerea la tradiție, continua redescoperire a esenței profunde a unor vechi popoare, așa cum sunt cele europene și, pe de altă parte, recunoașterea și afirmarea autonomiei individului sunt puncte esențiale ale evoluției noastre în viitor. De fapt, problema acestei duble condiții este cheia pentru ca multiculturalismul să fie o reușită. Rearticularea Europei la tradițiile ei culturale va dovedi astfel că trecutul poate fi valorificat cu succes, că tradiția și modernitatea pot conlucra într-o relație pozitivă. Cea mai remarcabilă dovadă a valențelor pozitive ale multiculturalismului, bine administrat din punct de vedere politic, este oferită de procesul de construcție europeană, care a căutat să valorifice lecțiile bune ale istoriei și să învețe din drama și suferințele Europei din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, o dramă care a fost determinată în mare măsură de afirmarea violentă a preeminenței de rasă și etnicitate. De atunci, europenii au înțeles că trebuie să ofere națiunilor un alt reper unificator și o altă dimensiune, care să le permită oamenilor să acționeze ca adevărați cetățeni, care cred în idealul politic al drepturilor omului și libertăților democratice garantate prin lege.

Multiculturalismul Uniunii nu este un mecanism de anihilare a identităților naționale, ci un ultim scut al umanității în fața devierii globalizării spre standardizare și asimilare culturală. Într-o societate bazată pe consum și concurență, este nevoie să ne valorificăm tradițiile culturale, pentru ca tradiția și modernitatea să conlucreze, cum spuneam, într-o relație pozitivă. Adevăratul beneficiar al proiectului european nu este grupul statelor membre, ci individul, receptorul ultim și cel mai de preț al politicilor europene. Într-o Europă fără centre și fără periferii, o nouă abordare a patrimoniului european ar trebui să încerce construirea unui sistem de cunoaștere și apărare care să nu mai țină seama de ierarhiile de putere și de preferințe tradiționale. Am putea descoperi nu numai patrimoniul unor țări mai mici, ceea ce am putea numi acum, din punct de vedere cultural, a doua Europă, dar să descoperim și mari valori culturale locale, unele puțin cunoscute în chiar țara respectivă, a treia Europă, deci.

Sunt ferm convins că dimensiunea culturală sau, mai precis, modelele multiculturale vor reprezenta adevăratele fundamente capabile să asigure Europei o poziție de lider în confruntarea cu sfidările viitorului. De fapt, succesul Uniunii Europene în competiția politică a celui de-al treilea mileniu va depinde în mare măsură de capacitatea acesteia de a se restructura și extinde prin includerea mai multor culturi și experiențe al căror subiect istoric îl reprezintă popoarele din

Europa Centrală și de Sud-Est. Mă gândesc atât la vechile tradiții culturale din această regiune, tradiția central-europeană sau cea slav-bizantină, dar și la recente experiențe de rezistență împotriva totalitarismului, la aspirațiile spirituale ale oamenilor siliți să trăiască în societăți închise, străini de restul lumii și aproape uitați de această altă lume. Și, totuși, multiculturalismul nu este lipsit de primejdii, de pericole care, de fapt, se încadrează într-o logică asemănătoare, chiar dacă în termeni contrari, cu cea care generează deviațiile globalizării. Primul și cel mai grav pericol este de a fi ancorat exclusiv în viața și pe valorile unei comunități, făcând abstracție de celelalte comunități și ignorând rolul unui stat de drept menit să asigure coerența și unitatea societății. De la această autoizolare, arogantă și sfidătoare, până la afirmarea brutală și agresivă a unor drepturi autonome ale grupurilor minoritare nu este decât un pas. Extrem de periculos, inclusiv prin riscul perpetuării unor conflicte din generație în generație. Multiculturalismul poate și trebuie trăit ca respect pentru diversitate, ca o acceptare a pluralismului în tradiții identitare, ca o solidaritate guvernată de observarea permanentă a legilor naționale și europene dedicate drepturilor omului și libertății fiecăruia.

Ce facem cu istoria? Rolul istoriei în conturarea specificului european ar fi să examineze trăsăturile comune ale diferitelor culturi naționale, să creeze evenimente fundamentale europene, să propună locuri memoriale comune în Europa. Timp de două secole, piatra de temelie a Europei a fost reprezentată de națiune, identități naționale și nu este ușor deloc să le integrăm ca parte a istoriei europene. Mai mult decât atât, chiar dacă am reuși, am risca să alunecăm în eurocentrism, adesea denunțat ca prejudecată și chiar ca instrument de influență și dominație. Vorbim, de pildă, cu orgoliu, despre o identitate europeană comună, fondată pe valori împărtășite. Care sunt aceste valori care definesc identitatea europeană? Cum pot fi depășite, fără a fi uitate, caracterele specifice și chiar limitele naționale, în drumul către o identitate comună? Răspunsul la aceste întrebări se află chiar în interiorul proiectelor europene, dar și în anxietățile europene. Dacă vom continua să imaginăm proiecte fără să luăm în considerare anxietățile inevitabile pe care le implică o construcție politică a unei jumătăți de miliard de locuitori, avem puține șanse să dezvoltăm o Europă puternică și democratică. Iată de ce cred că lungul drum către o solidaritate europeană trebuie să înceapă din interiorul fiecărei națiuni, comunități locale sau chiar familii unde, de multe ori, putem regăsi multe din contradicțiile pe care le descriem ca fiind tipice discrepanțelor dintre Nord și Sud sau Vest și Est pe plan mondial, dar unde putem identifica și liantul identitar al unui ethos comun. Astfel vom putea înțelege mai bine lumea în care trăim.

GAZODUCTUL NORD STREAM REAMINTESTE POLONEZILOR DE PACTUL RIBBENTROP- MOLOTOV

Alexandru Omeag

Scurt istoric

La 8 noiembrie 2011, cancelarul Germaniei, **Angela Merkel**, președintele Federației Ruse (**Dmitri Medvedev**), premierul francez **François Fillon** și primul-ministrul olandez **Mark Rutte** inauguraau darea în exploatare a **gazoductului care leagă Rusia de Germania, cu subtraversarea Mării Baltice**, un proiect multinațional grandios (*Nord Stream*) cu consecințe greu de evaluat încă, în perspectiva reșezărilor geostrategice viitoare.

Încurajați de finalizarea proiectului, liderii de la Moscova și Berlin au lansat imediat ideea creșterii capacității de transport și, în consecință, construirea unui nou gazoduct - **Nord Stream 2**, aproape paralel cu primul, o investiție inițială de 11 miliarde de dolari, finanțată de Gazprom (51%) și cinci companii europene (*Wintershall, OMV, Engie, Uniper și Royal Dutch Shell*). Se estima astfel dublarea capacității de transport, până la 110 miliarde de metri cubi pe an, astfel că o cantitate mai mare de gaze naturale rusești să ajungă direct în Germania, via Marea Baltică, fără a mai trece prin Ucraina sau Polonia.

— Nord Stream 1
- - - Nord Stream 2

Pornit de la **Ust-Luga** (localitate rusă, situată la 110 km. vest de Sankt Petersburg) spre **Lubmin (lângă Greifswald, în nord-estul Germaniei)**, cu o lungime de 2460 km., **Nord Stream 2 este aproape de finalizare (95%)**, fiind unul dintre cele mai importante proiecte europene de infrastructură. Însă, sancțiunile economice impuse Moscovei, dublate de iritarea comunității

internaționale provocată de tentativa de otrăvire și, ulterior, arestare a liderului opoziției ruse – Aleksei Navalnîi, ar putea întârzia și mai mult lucrările din ultima fază ale unui megaproiect care a provocat dispute aprinse încă de la lansare.

Astăzi, chiar și unii responsabili politici de la Berlin încep să-și pună întrebări privind viitorul parteneriatului energetic ruso-german, care merge cumva împotriva curentului politicii occidentale de izolare internațională a Rusiei și a președintelui Vladimir Putin.

Putin - Schröder, sau binomul de la baza Nord Stream 2

Pentru majoritatea analiștilor avizați, Nord Stream 2 nu ar fi apărut fără succesul Nord Stream 1, care nu ar fi existat fără Gerhard Schröder. ***Nașterea și evoluția Nord Stream 2 sunt strâns legate de intensa activitate de lobby desfășurată de fostul cancelar, un apropiat al lui Vladimir Putin***, aflat de mult timp pe ștatele de plată ale gigantului Gazprom și, de la înființare, președintele Consiliului de administrație al Nord Stream AG, cu sediul în Elveția.

Acesta și-a folosit toate relațiile la cel mai înalt nivel din guvernul german pentru a ajuta Moscova să avanseze în materializarea proiectului (*contacte periodice cu cancelarul Angela Merkel, cu principalii miniștri ai cabinetului și liderii landurilor care au tangență cu gazoductul*). A reușit astfel să o convingă pe Angela Merkel de importanța proiectului pentru asigurarea securității energetice a Germaniei, în perspectiva eliminării progresive a centralelor nucleare și a celor pe bază de cărbune.

Ca prieten al liderului de la Kremlin, ***Gerhard Schröder*** se consideră un mediator indispensabil al dialogului dintre Berlin și Moscova. Într-o asemenea logică, ***fostul cancelar nu a exprimat niciodată nici cea mai voalată critică la adresa lui Vladimir Putin***, fie că a fost vorba de anexarea Peninsulei Crimeea sau otrăvirea opozanților. O asemenea atitudine i-a atras critici serioase din partea presei germane, a societății civile și, timid dar tot mai frecvent, chiar din partea propriului partid, pe care l-a condus ani buni.

Tentativa de otrăvire a lui Aleksei Navalnîi și recuperarea acestuia într-un spital din Berlin l-au pus pe fostul cancelar într-o poziție delicată: sprijinul de care se bucura în cadrul guvernului federal s-a diminuat simțitor, iar responsabili ai creștin-democraților i-au cerut public să renunțe la serviciile în favoarea Rusiei. De exemplu, Johann David Wadephul, vicepreședintele grupului parlamentar al CDU/CSU din Bundestag, a precizat într-un comunicat de presă că rolul lui Gerhard Schröder pe lângă Kremlin „este profund nedemn pentru un fost cancelar”.

Gazul rusesc și nevoia de energie a Germaniei

Lăsând de o parte afinitățile dintre unele țări, alianțele conjuncturale și chiar rațiunile politico-strategice, ***este incontestabil faptul că piața energetică a Uniunii Europene depinde în prezent de importurile de gaze naturale din state necomunitare***. Cele din Rusia sunt esențiale pentru Germania (40% din necesar, restul fiind acoperit de Norvegia și Olanda), care folosește însă 75% din gazele

naturale consumate pentru încălzirea locuințelor și alimentarea unor ramuri industriale și doar foarte puțin pentru producerea de energie electrică.

Autoritățile germane continuă să susțină că Nord Stream 2 este un proiect eminamente economic, subliniind că, inclusiv în timpul celor mai grave crize internaționale, Rusia a continuat să livreze Occidentului gaze naturale, respectându-și astfel obligațiile contractuale. Berlinul respinge astfel criticile partenerilor săi din NATO și UE, considerându-le inacceptabile și împotriva intereselor economice ale Germaniei.

În pofida asigurărilor politicianilor de la Berlin, pentru alți actori statali **este evident că Nord Stream 2 nu are doar conotații economice; este vorba, dimpotrivă, despre un proiect de anvergură, circumscris jocurilor geopolitice ale secolului XXI**. Pentru Federația Rusă, este cea mai „pașnică” oportunitate de a-și consolida rolul pe scena internațională, impunându-se definitiv ca furnizor de energie inevitabil și securizându-și astfel randamentul zăcămintelor de gaze naturale. Acest lucru este vital pentru menținerea economiei ruse (*dependentă de exportul de materii prime*) pe linia de plutire și, implicit, pentru stabilitatea internă a regimului Putin.

Joe Biden: Nord Stream 2 - o afacere proastă pentru Europa

În Statele Unite, opoziția fermă față de Nord Stream 2 este unul dintre puținele subiecte de politică externă care întrunește consensul deplin între republicani și democrați, Administrațiile Obama, Trump și, acum, Biden fiind dispuse la o serie de demersuri politico-economice care să blocheze sau măcar să întârzie definitivarea proiectului.

Pe aceeași linie, chiar mai dură, se află și **Congresul american** care, în decembrie 2019, a adoptat cu o largă majoritate de voturi **Actul de Protejare a Securității Energetice a Europei**, conținând de fapt sancțiuni împotriva Nord Stream 2, fiind vizate în mod direct navele specializate în instalarea de conducte care lucrează în Marea Baltică.

Mai mult, anul trecut, în iulie, **trei senatori republicani (Ted Cruz - Texas, Tom Cotton - Arkansas și Ron Johnson - Wisconsin) au impus adoptarea de noi sancțiuni, așa-zis secundare**, pentru orice firmă care contribuie, direct sau indirect, la proiect. Urmarea: compania elvețiană **Allseas** a decis să își retragă nava de amplasare cu care participa la proiectul Nord Stream 2 și să abandoneze implicarea în finalizarea ultimei părți a gazoductului. Reacția Gazprom a fost să trimită în Marea Baltică propriile două nave de amplasare a conductelor – „*Academician Chersky*” și „*Fortuna*”, demers soldat însă cu un eșec.

Făcând abstracție de interesele lor geopolitice, **Statele Unite ar dori să-și promoveze propriile exporturi de gaz natural lichefiat în Europa, opoziția SUA față de proiectul Nord Stream 2 neavând nimic comun cu preocupările privind protecția mediului înconjurător**. Ideea este confirmată de președintele Asociației exportatorilor americani, **Charlie Riedl**, în opinia căruia, în 2025, SUA ar trebui să devină principalul furnizor de gaz lichefiat al Europei!

Eforturile Administrației de la Washington trebuie să depășească, însă, **o dificultate majoră**: gazul lichefiat american, obținut prin fracturare hidraulică și transportat în Europa Occidentală pe cale maritimă, este în medie cu 20% mai scump decât gazul natural rusesc exportat prin Nord Stream, deci mai puțin competitiv pe piața europeană.

Polonia cere Germaniei să facă pasul înapoi

În marea lor majoritate, țările Uniunii Europene se opun proiectului Nord Stream 2, construcția gazoductului fisurând unitatea UE: de o parte, există state care susțin și participă la realizarea proiectului (*Germania și Austria, în principal*), cu beneficii economice consistente, iar de alta majoritatea țărilor comunitare. Opt dintre acestea, printre care și **România**, au adresat Comisiei europene o scrisoare-deschisă, denunțând **riscurile șantajului energetic la care se expune Europa din partea Moscovei**, ca urmare a acestui proiect.

„Vârful de lance” al atacurilor la adresa cooperării energetice ruso-germane este, de departe, Polonia. De la Varșovia s-au auzit **reproșuri dure**, cu aluzii directe la evenimente tragice din istoria recentă a Europei. Astfel, **Radoslaw Sikorski**, fost ministru al apărării și ulterior de externe, în prezent **europarlamentar PPE, compara primul gazoduct Nord Stream cu Pactul Ribbentrop-Molotov din 1939, dintre Germania nazistă și Uniunea Sovietică.**

Mai recent, **premierul Mateusz Morawiecki a cerut Germaniei „să facă pasul în spate” și să anuleze Nord Stream 2**, în interesul comun al europenilor, apreciind că **„lichidarea opozițiilor politici era o practică caracteristică celor mai condamnabile dictaturi.”** (cu referire la Aleksei Navalnîi). Premierul polonez consideră că **„proiectul ruso-german destabilizează flancul estic al UE și NATO, constituind totodată o crimă împotriva ucrainenilor și belarușilor, care luptă împotriva ingerințelor Rusiei. Dispărut un timp, vechiul concept al «Zwischeneuropa» (n.n.: zonă gri, între două centre europene de putere) revine în vocabularul unor politicieni occidentali, împreună cu alte formulări stereotipe, pe care le credeam depășite încă din 2004, odată cu lărgirea spre Est a Uniunii Europene.”**

În actuala configurație, mari cantități de gaze naturale sunt exportate în Europa Occidentală prin intermediul rețelelor de transport ce traversează Ucraina și Polonia, care își vor pierde importanța, odată cu intrarea în funcțiune a Nord Stream 2. În aceste condiții, Polonia a anunțat că va renunța la importurile de gaze naturale rusești din 2022, când expiră contractul încheiat cu Gazprom, scontând pe importurile de GPL din SUA și Qatar. De asemenea, guvernul de la Varșovia intenționează construirea unui gazoduct, care să-i asigure necesarul de gaze naturale din Norvegia, manifestându-și disponibilitatea de a-i oferi Germaniei acces la conductă, dacă renunță la Nord Stream 2.

Europenii, între ciocan și nicovală

Chiar dacă nu este deloc entuziasmată de proiectul ruso-german, **Comisia europeană a criticat mecanismul de sancțiuni impus de Statele Unite**, la fel ca

și guvernul de la Berlin, acestea fiind etichetate drept „**ingerințe nejustificate în problemele interne comunitare.**”

Însă, în pofida demersurilor venite de la Bruxelles și a protestelor Poloniei, **Uniunea Europeană nu are mecanismele necesare blocării proiectului**, dintr-un motiv foarte simplu: **problemele energetice rămân în competența exclusivă a statelor membre.** Totuși, pentru a încetini intrarea în funcțiune a gazoductului, Comisia europeană a recurs la amendarea prevederilor **Directivei de reglementare a importurilor comunitare de gaze naturale.**

*

Intrată în vigoare în 2019, Directiva europeană interzice Gazprom să fie, în același timp, proprietarul gazoductului și furnizorul unic al materiei prime transportate în țări ale UE. Ca urmare, gigantul rusesc s-ar vedea obligat să permită accesul la rețeaua Nord Stream și al altor furnizori, ceea ce i-ar reduce considerabil rata profitului.

*

Pentru a preveni ajungerea într-o astfel de situație, **Moscova contează pe sprijinul Berlinului.** Oricum, Nord Stream AG ar trebui fie să obțină o derogare de la aplicarea prevederilor Directivei europene, fie să găsească o formulă adecvată pentru încheierea unui nou contract de proprietate (*transformarea într-o fundație?*), care să satisfacă cerințele Comisiei de la Bruxelles. Indiferent însă de varianta aleasă, finalizarea proiectului va fi mai complicată și, probabil, întârziată.

Rusia forțează pe ultima sută (de kilometri!)

În prezent, **interesul Federației Ruse este** de a termina cât mai rapid lucrările de construire a gazoductului, pentru **a-l da în exploatare înainte de alegerile parlamentare din septembrie 2021**, care ar putea aduce la putere în Germania un guvern federal cu participarea Partidului Verzilor.

Alerta a fost declanșată de o organizație de protecție a mediului – Deutsche Umwelthilfe, foarte influentă în Germania, care a cerut în justiție anularea autorizației de exploatare eliberată de Autoritatea minieră și reanalizarea acesteia în baza criteriilor privind protecția mediului înconjurător. Reprezentanții amintitei organizații cer înghețarea lucrărilor gazoductului până la publicarea rezultatelor anchetei privind scăpările de metan, care contribuie la încălzirea climatică.

În aceste condiții, **cu toate eforturile conjugate ale binomului Putin - Schröder, proiectul Nord Stream 2 rămâne unul foarte controversat**, fiind puțin probabil ca scenariul orchestrat și dorit de Rusia să se desfășoare conform planului. Dimpotrivă, **s-ar putea ca ultimii kilometri ai construcției să fie mult mai... lungi!**

ASPECTE RELEVANTE ALE RELAȚIILOR ECONOMICE DINTRE GERMANIA ȘI CHINA

Nicolae Gălățeanu

O stație bântuie imaginarul euro-atlantic: diseminarea comunismului chinez în Europa și în întreaga lume. Cel puțin așa rezultă din unele opinii puse în circulație în mass-media românească, în cursul lunii februarie, printr-un comentariu care dă glas îngrijorării față de „baletul diplomatic european și borrelliada tragi-comică de la Bruxelles”, favorabile unui „comerț cu chinezării ieftine și proaste”. „Noi, europenii” nu putem privi cu entuziasm „politica duplicitară a UE între SUA și China”, imputabilă în primul rând Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, care, în afară de atitudinea tolerantă față de China, s-a întors și „cu șuturi în partea dorsală” de la Moscova, unde, aflat într-o delicată misiune oficială, a încasat, după cum întărește comentariul într-un crescendo persuasiv, „bătaia la fundul gol”. De altfel, cu acest senior (calitate conferită doar de cei 74 de ani de viață), sugerează comentariul, „ar cam trebui încheiate conturile repede la Bruxelles”.

Președintele Xi Jinping și cancelarul federal Angela Merkel.

Un motiv de nemulțumire îl constituie și poziția Germaniei, al cărei cancelar Angela Merkel, deși nu i se poate contesta pro-atlantismul, pe care îl va păstra, „probabil”, până la sfârșitul guvernării, adică până în septembrie, efectuează „fandări discrete pro-chineze (...) sub presiunea intereselor industriei germane exportatoare”. Printre „discretele” cedări, comentariul menționează *semnarea* de către UE, în penultima zi a

anului trecut, la finalul președinției rotative germane, a *Acordului Cuprinzător privind Investițiile* (ACI) cu China. Față de această situație este de așteptat ca „Germania să se pronunțe”, totuși, bineînțeles prin vocea succesorului Angelei Merkel, deși dintre cei doi oameni politici aflați în grațiile electoratului pentru demnitatea de cancelar federal, unul este „cam slab în relația cu China și Rusia”, iar celălalt nu și-a exprimat încă disponibilitatea de a se muta la Berlin.

Luând în considerare și atitudinea conducerii franceze, care, neacceptând „să joace pe deplin alături de SUA”, propune „o suveranitate europeană confuză”, ale cărei sensuri și consecințe sunt greu de pătruns, este previzibil că „UE va continua să vorbească mult și frumos și să poată să facă puțin pe plan extern”. În aceste condiții, „Statele Unite ale Americii vor trebui să înfrunte expansiunea Chinei comuniste” (...), „pentru a salva încă o dată lumea liberă”, dar, se înțelege, „și pentru propriul interes de primă Mare Putere a sistemului internațional”. Într-o

tonalitate apodictică, în comentariu se atrage atenția că SUA trebuie să acționeze acum, deoarece „peste câțiva ani va fi prea târziu. În caz că nu este deja prea târziu”.

*

Că la Bruxelles nu este vorba de balet și că Germania nu face fandări către China sau, mai exact, că nu doar Germania face fandări către China, se poate exemplifica prin câteva date statistice. Unul dintre indicatorii care ilustrează nivelul relațiilor economice dintre state este cel al *investițiilor străine directe*, o expresie a atractivității pe care o economie națională o prezintă pentru capitalul deținut de alte state. Referitor la investițiile directe efectuate de China în țări ale Uniunii Europene sunt disponibile următoarele date (exprimate în miliarde de euro) pentru intervalul de timp 2000-2019: Marea Britanie – 50,3, Germania – 22,7, Italia – 15,9, Franța – 14,4, Finlanda – 12,00, Olanda – 10,2, Suedia – 7,3, Portugalia – 6,0, Spania – 4,6 (sursa: *Rhodium Group*, institut de cercetări independent din SUA, citat de publicația germană *Der Spiegel*). În Europa Centrală și de Est, China s-a concentrat, în aceeași perioadă, asupra Grupului de la Visegrad și a Bulgariei, *Rhodium Group* oferind următoarele cifre mai semnificative (în miliarde de dolari SUA): Ungaria – 2,5, Polonia – ceva mai mult de 1 miliard. Referitor la investițiile chineze în statele din Grupul 17+1 (fostele țări socialiste central- și est-europene, respectiv statele succesoare, și China ca investitor), think-tank-ul american *CSIS* avansează cifra de 15 miliarde de dolari SUA pentru perioada 2012-2017. Alte statistici indică investiții cumulate ale statelor UE în China în sumă de peste 140 miliarde de euro în ultimii 20 de ani și de aproape 120 miliarde de euro investiții chineze în UE în același interval de timp.

Pentru comparație, în anul 2018, investițiile directe ale SUA în China însumau 269 miliarde de dolari față de 145 miliarde cât reprezentau investițiile chineze în SUA (*Rhodium Group*).

Fără a intra într-o analiză de specialitate a cifrelor de mai sus, din ele se poate deduce anvergura intereselor, nu doar ale Chinei, ci și ale tuturor țărilor occidentale dezvoltate, inclusiv sau în primul rând Statele Unite ale Americii, în virtutea cărora a început acum o jumătate de secol cooperarea economică dintre capitalul occidental și cel mai puternic stat comunist din istorie. Rămâne de văzut dacă și în ce fel tabloul economiei mondiale (care va continua, probabil, să fie globală) se va modifica în următorii ani în condițiile „competiției extreme” anunțate de președintele Joe Biden.

Principalii actori economici occidentali, SUA și UE, vor avea la dispoziție ***două instrumente juridice*** importante pentru gestionarea raporturilor cu partenerul/rivalul chinez: *Faza 1 a acordului comercial* dintre SUA și China, încheiată în 2020 de administrația Trump și pe care președintele Biden a anunțat că o va aplica în continuare, precum și *Acordul Cuprinzător privind Investițiile* între UE și China, care în decembrie 2020 nu a fost „semnat”, ci adus în stadiul de finalizare a negocierilor, urmând a fi ratificat de către Parlamentul European și

adoptat în perspectiva anului 2022. În cadrul reuniunii prin videoconferință a liderilor Uniunii Europene și ai Chinei din 30 decembrie 2020, la care UE a fost reprezentată de către Charles Michel, președintele Consiliului European, și Ursula von der Leyen, președinta Comisiei Europene, iar China de către președintele Xi Jinping, a fost evidențiat rolul activ al președinției germane a Consiliului și, în special, al cancelarului Angela Merkel, care a pus un accent deosebit pe relațiile dintre UE și China și a sprijinit pe deplin negocierile dintre cele două părți.

*

Chestiunea relațiilor dintre Germania și China trebuie privită concomitent din mai multe unghiuri: pe de o parte, Germania este subiect de drept internațional care își structurează relațiile externe în funcție de propriile interese, pe de altă parte, ca membru al Uniunii Europene, trebuie să promoveze interesele comune ale acesteia și să-și armonizeze acțiunea externă, inclusiv în plan economic, cu politica externă și de securitate a blocului comunitar și, nu în ultimul rând, ca membru al NATO trebuie să aibă în vedere și interesele de securitate ale Alianței și ale membrilor ei. Aceste condiționări nu sunt valabile doar pentru Germania, ci pentru fiecare din statele care fac parte din una și/sau cealaltă dintre organizațiile în cauză, menționarea lor este însă necesară pentru a oferi o imagine despre complexitatea cadrului juridic, economic și de securitate în care se desfășoară activitatea analizată. Ele sunt, totodată, relevante pentru înțelegerea raporturilor de putere și a capacității de influență a statului respectiv în plan regional și global.

Relațiile germano-chineze în perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial au fost marcate de existența a două state germane, rezultate în urma conflagrației. Republica Democrată Germană a recunoscut Republica Populară Chineză încă de la înființarea ei în 1949, între cele două state stabilindu-se relații diplomatice. Conducerea statului german comunist și-a manifestat în permanență solidaritatea față de conducerea chineză, inclusiv prin declarații oficiale de sprijinire a reprimării de către armată a protestelor din Piața Tienanmen în iunie 1989. Întrucât în contextul demonstrațiilor pașnice pentru democrație din RDG, inspirate de ideile programului de „perestroikă” lansat de Mihail Gorbaciov, se răspândise ideea îngrijorătoare că și conducerea de la Berlinul de Est ar putea recurge la o „soluție chineză”, Camera Populară (parlamentul) a RDG, rezultată în urma unor alegeri libere, și-a exprimat, în cursul lunii iunie 1990, regretul pentru sprijinul acordat anterior guvernului chinez și a ținut un moment de reculegere în memoria victimelor.

Republica Federală Germania (Germania de Vest) nu a recunoscut inițial Republica Populară Chineză. Motivul rezida în orientarea profund anticomunistă a „Republicii de la Bonn”, cât și în așa-numita „doctrină Hallstein”, în virtutea căreia RFG nu întreținea relații diplomatice cu statele care recunoșteau Republica Democrată Germană. Germania de Vest sprijinea punctul de vedere că există „o singură Chină”, sens în care nu a stabilit relații diplomatice nici cu Republica

Chineză (Taiwan), în speranța că va găsi sprijin internațional și pentru ideea reunificării Germaniei. Cu toate acestea, RFG a întreținut relații culturale cu Taiwanul, în 1957 înființându-se o „Societate Germano-Chineză”, din care făceau parte cetățeni germani și chinezi din Taiwan. Ulterior relocării instituțiilor federale la Berlin, numele organizației a fost completat, devenind „Societate Germano-Chineză – Prietenii Taiwanului”, iar în cursul lunii octombrie 2020 a fost din nou modificat în „Societatea Germano-Taiwaneză”. Este singura societate de acest fel din Europa.

În luna octombrie 1971, prin rezoluție a Adunării Generale a Națiunilor Unite, Republica Populară Chineză a fost recunoscută ca reprezentant legitim al Chinei la ONU și membru al Consiliului de Securitate, în locul Republicii Chineze (Taiwan), care pierdea calitate de membru al ONU. În octombrie 1972, Republica Federală Germania stabilea relații diplomatice cu Republica Populară Chineză, după o perioadă de contacte neoficiale, care dura din anul 1964. Resorturile demersurilor pentru realizarea noului tip de relații între R. F. Germania și R. P. Chineză le-au constituit, pe lângă noul statut al Chinei la ONU, politica față de Est (Ostpolitik) a guvernului social-liberal condus de Willy Brandt, programul de reforme inițiat de Deng Xiaoping și apropierea dintre SUA și China.

Reformele inițiate de Deng Xiaoping au determinat o cotitură în politica economică a Chinei. Aderarea la Banca Mondială și la Fondul Monetar Internațional constituiau o dovadă a deschiderii economice a Chinei. În relațiile germano-chineze, interesele economice bilaterale au devenit factorul dominant, care s-a accentuat în special după 1982, în timpul guvernării creștin-liberale a lui Helmut Kohl. Cooperarea, care se dezvoltă pe multiple planuri, avea să cunoască un colaps în 1989, în urma reprimării protestelor din Piața Tienanmen, contactele de orice natură cu China înregistrând o răceală bruscă, urmată de sancțiuni internaționale adoptate împotriva Chinei.

Sancțiunile au început să piardă din severitate, pe plan internațional, începând cu anul 1990, Bundestagul german anulându-le în totalitate în decembrie 1992, ceea ce a generat nu doar o normalizare a relațiilor cu China, ci a constituit începutul unei evoluții puternic ascendente a acestora. Cancelarul Helmut Kohl avea să viziteze China în 1993 și 1995, după care a avut loc, tot în 1995, prima vizită a unui șef de stat și de partid chinez în Germania, în persoana lui Jiang Zemin. În toate discuțiile la nivel înalt, tema principală o constituia amplificarea și diversificarea cooperării economice bilaterale. În epocă, apreciau analiștii politico-economici, când în Germania se vorbea despre relațiile cu China, era vorba de relații comerciale.

În primele două decenii ale secolului XXI, una dintre formele de intensificare a cooperării economice între China și statele occidentale puternic dezvoltate, inclusiv Germania, au constituit-o *investițiile străine directe efectuate în mod reciproc* pe piețele respective. Un studiu din anul 2013 al fundației germane *Bertelsmann* trece în revistă evoluția acestui proces în cazul Germaniei.

În baza unei strategii adoptate în anul 2000, guvernul de la Beijing a inițiat un program de investiții străine directe ale firmelor chineze în regiuni și ramuri industriale de interes. Amploarea pe care avea să o atingă acest tip de activitate economică este ilustrată de creșterea capitalului investit *anual* de la 0,9 miliarde de dolari, la începutul programului, la 65 miliarde în anul 2011.

Investițiile chineze au vizat în principal piețele dezvoltate din Europa și America de Nord. Germania a constituit o destinație extrem de avantajoasă sub aspect economic și preferabilă din punct de vedere politic, având în vedere că accesul la piață al firmelor străine se supunea aceluiași reguli care erau valabile pentru întreprinderile autohtone. O atracție deosebită pentru investițiile chineze au exercitat-o construcția de mașini și industria automobilistică din Germania. Ritmul de creștere a investițiilor directe chineze *anuale* a fost impresionant, de la 25 milioane de dolari în 2003 la 512 milioane în 2011 și 626 milioane de dolari în anul următor. Se prognoza, în momentul încheierii studiului, o creștere de până la 2,4 miliarde de dolari pentru anul 2020, nivel ce nu a fost însă atins din cauza deteriorării relațiilor economice dintre SUA și China, cu efecte perturbatoare asupra comerțului cu Uniunea Europeană, pe de o parte, și a efectelor dramatice produse de pandemia de coronavirus asupra economiei globale, pe de altă parte. Una dintre concluziile studiului era aceea că investițiile directe chineze în Germania și SUA au creat locuri de muncă și au stimulat creșterea economică.

Dacă pe plan internațional prevala încă achiziționarea de firme occidentale de către întreprinderi chineze de stat (proporția fiind însă și aici în scădere), în Germania se constata că după 2008 a crescut numărul firmelor private chineze care preiau întreprinderi germane. (Această evoluție, precizează studiul fundației *Bertelsmann*, „înfirmă percepția publică generală că firmele investitoare chineze s-ar afla preponderent în proprietatea statului”).

În comparație cu piața nord-americană, cea din Germania este mai atractivă pentru chinezi, deoarece aici investițiile străine directe sunt mai puțin controlate decât în SUA, unde, de pildă, autoritățile au interzis, în unele cazuri, preluarea de firme autohtone din sectoare cu relevanță pentru securitatea națională. Pentru investitorii chinezi, Germania beneficiază, așadar, de un avantaj competițional în raport cu SUA.

Majoritatea firmelor preluate de investitori chinezi în Germania sunt *întreprinderi mici și mijlocii*. Acestea sunt preferate de către cumpărătorii chinezi deoarece dispun de un know-how corespunzător, de structuri de desfacere funcționale, și produc mărci cunoscute și apreciate pe piața externă. Mulți întreprinzători germani din această categorie preferă, la rândul lor, să fie preluați de investitori chinezi, care au tot interesul să finanțeze corespunzător producția și asigure un acces preferențial la piața chineză.

Studiul menționat evidențiază și unele aspecte insuficient clarificate și reglementate în relația cu investitorii chinezi, care generează multiple rezerve din partea factorilor politici și a opiniei publice din Germania. În general, puterea financiară în creștere a unor fonduri de stat provenite din economii emergente,

face ca și la nivelul Uniunii Europene să fie auzite solicitări de supunere a investitorilor străini unui control mai sever, China situându-se în centrul acestei preocupări. Manifestările de neîncredere față de investitorii chinezi sunt criticate ca fiind nejustificate de către autoritățile de la Beijing.

Relațiile economice dintre Germania și China sunt grevate și de nemulțumirile agenților economici germani față de diferențele de legislație economică dintre cele două state. În timp ce în Germania prevederile legale sunt aplicabile în aceeași măsură întreprinzătorilor autohtoni și investitorilor străini (în ceea ce privește impozitarea sau accesul la subvenții, pentru a menționa doar două aspecte), în China există reglementări diferite pentru firmele străine în comparație cu cele autohtone. Această asimetrie creează dezavantaje competiționale pentru agenții economici străini, ceea ce constituie un factor de frânare a dezvoltării relațiilor economice germano-chineze.

Concluzia studiului este că investițiile chineze au efecte pozitive asupra economiei germane și trebuie tratate în același fel ca investițiile străine directe provenind din alte țări. Prezența firmelor chineze în peisajul economic din Germania se înscrie în logica globalizării, iar experiența înregistrată în relația cu investitorii din această țară justifică această opțiune, chiar dacă s-ar lua în considerare doar crearea de noi locuri de muncă și/sau preservarea celor existente.

În același timp, relația bilaterală trebuie privită ca reciproc avantajoasă, în sensul că Germania reprezintă pentru China principalul partener comercial și cea mai importantă piață pentru investiții din Europa, la fel cum China este pentru economia germană principalul partener comercial și cea mai importantă piață pentru investiții din regiunea de creștere economică Asia.

Studiul *Fundației Bertelsmann* atrăgea, totuși, atenția asupra diferențelor dintre sistemele legislative și modelele economice ale celor două țări, fiind necesară o mai bună familiarizare a factorilor politici și a agenților economici germani cu aceste deosebiri, în vederea unei valorificări optime a potențialului investițiilor chineze în avantajul Germaniei. Se cerea, de asemenea, o mai exactă cunoaștere de către investitorii chinezi, a normelor care reglementează activitatea economică în Germania și, implicit, în Uniunea Europeană. În același timp se considera necesar ca partea chineză să asigure o mai bună transparență în ceea ce privește raporturile dintre stat și întreprinderi și, îndeosebi, o mai mare claritate în legătură cu natura proprietății în cazul firmelor chineze.

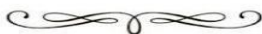
Toate aceste aspecte, precum și altele similare din experiența acumulată de celelalte state membre ale UE în relațiile economice cu China, au constituit obiectul negocierilor dintre Uniunea Europeană și China din 2013 până la finalizarea, în primă versiune, a *Acordului Cuprinzător privind Investițiile*, în decembrie 2020.

Printre mecanismele a căror îmbunătățire se așteaptă prin aplicarea acordului – odată intrat în vigoare – se numără: facilitarea accesului la piața chineză a întreprinzătorilor europeni, respectiv asigurarea unor condiții similare

cu cele oferite de piața Uniunii Europene; concurența loială, în primul rând prin adoptarea de către China a unor reglementări fiscale comparabile cu cele europene; promovarea unei asigurări durabile prin crearea cadrului legal necesar pentru protecția mediului.

Indiferent care va fi forma finală, definitivă a *Acordul Cuprinzător privind Investițiile*, este de presupus că Germania va continua să-și consolideze în următorii ani relațiile comerciale cu China și va deveni locomotiva Uniunii Europene în dezvoltarea legăturilor economice cu Asia.

În această perspectivă, va fi interesant de văzut cum se va poziționa România: va continua să blameze relațiile cu China, așa cum pleda comentariul invocat la începutul acestui articol, sau va adopta o atitudine pragmatică în cadrul UE, alături de marile puteri occidentale?

PERSPECTIVE ALE RELAȚIILOR DINTRE STATELE UNITE, GERMANIA ȘI RUSIA ÎN PERIOADA POST-TRUMP

Alexandru Botez

ÎNTOARCEREA ÎN TRECUT?

Sintetizând promisiunile făcute de Joe Biden în campania electorală, Jacob Heilbrunn afirmă într-o analiză intitulată „*Poate Biden să readucă America în trecut?*”: „**noul președinte dorește nu numai să readucă Statele Unite în poziția de lider incontestabil la nivel global, dar și să fie salvatorul Americii.**”

Conform politologului american John J. Mearsheimer, unele din schimbările pe care le poate face sunt ușoare și evidente: „**Biden și locotenenții săi au un oarecare spațiu de manevră. Noul președinte poate și folosește ordine executive pentru a anula decizii politice ale lui Trump privind mediul înconjurător, sectorul financiar și**

imigrația. De asemenea, Statele Unite ar putea să se alăture din nou Acordului climatic de la Paris, Organizației Mondiale a Sănătății și să anuleze interdicțiile de călătorie pentru musulmani.”

Cu totul altfel stau lucrurile dacă ne raportăm însă la posibilitățile reale pentru ca Joe Biden să scoată America din situațiile complicate în care se află în Afganistan sau Irak și Peninsula Coreea, să încheie noi acorduri de control al armamentelor cu Rusia, să relanseze acordul nuclear cu Iranul și să facă față provocărilor din relațiile cu China și nu în ultimul rând cu Europa, fără să ajungă la confruntări directe. Importanța acestui aspect nu poate fi subestimată, este de părere Dimitri K. Simes – director de programe în cadrul Centrului de Studii Strategice și Internaționale (CSIS), de la Washington: „**Pericolul ajungerii la o confruntare nucleară este în creștere. Acest adevăr incomod este rareori recunoscut, dar nu pentru că nu am fi conștienți de el.**”

Cu toate promisiunile lui Biden de a restabili leadershipul Americii, respectiv rolul de lider al lumii libere, cel mai probabil, era intervenționismul liberal s-a încheiat. „**Trump a încercat să-l îngroape, iar Biden îi va semna certificatul de deces**”, consideră Jacob Heilbrunn.

Având în vedere că Biden poartă responsabilitatea pentru ceea ce însuși fostul său șef, Barack Obama, a denumit „**cea mai gravă greșală**”, respectiv implicarea forțelor NATO în Libia, în 2011, precum și faptul că tot în timpul Administrației Obama s-a pronunțat împotriva creșterii numărului trupelor

americane din Afganistan, cel mai probabil că actualul președinte nu va dori o implicare în noi aventuri militare în străinătate.

După cum remarcă profesorul de la Yale University, David Bromwich, **„America s-a complăcut prea mult în postura unei națiuni mesianice și este șovăitoare. Aceasta într-un moment în care se zbate într-un colaps pandemic, confruntări rasiale și când însăși democrația și unitatea sa statală sunt puse sub semnul întrebării.”** Biden va trebui să-și facă bine temele acasă, înainte de cele promise în străinătate.

Deocamdată, primele inițiative ale noii Administrații de la Washington s-au limitat doar la **„datul ceasului înapoi”** prin emiterea de decizii prezidențiale de invalidare a unor politici adoptate în timpul guvernării precedente. Mai devreme sau mai târziu, Joe Biden și echipa sa vor fi nevoiți să depășească această etapă și rămâne de văzut, cât vor cântării greșelile din trecut ale democrațiilor și care este marja reală de manevră a Statelor Unite în condițiile realităților lumii de astăzi.

NU POATE DECÂT SĂ FIE MAI BINE!

Victoria democratului Biden la alegerile prezidențiale din Statele Unite a produs un adevărat val de satisfacție la Berlin. După cum releva *Der Spiegel* într-o amplă analiză privind perspectiva relațiilor germano-americane după Trump, **„Joe Biden a avut multă vreme legături strânse cu Germania și, cel mai probabil, acestea vor continua”**, concluzionând fără echivoc: **„Lucrurile nu pot decât să fie mai bune”**.

Această viziune este relevantă în mare măsură de o serie de declarații ale unor oficialități de la Berlin. Astfel, într-un recent interviu, ministrul german al apărării, Heiko Maas, a afirmat că: **„Revenirea Statelor Unite pe scena internațională va schimba multe lucruri, deoarece împreună vom avea o abordare cooperantă”**.

Politicienii de la Berlin se întrec în a se lăuda cu faptul că nu au făcut concesii lui Trump și că pe toată durata mandatului acestuia s-au situat pe o poziție de **„răbdare strategică”**. În capitala Germaniei se vorbește acum intens de **„costurile reparatorii considerabile”**, care vor fi necesare. Politicieni, experți și oficiali germani elaborează cu febrilitate tot felul de documente în acest sens. Luminile se sting târziu în noapte în birourile grupului parlamentar al creștin-democraților, la ministerul german de externe sau la sediul guvernului. Activități similare există și la Comisia Europeană. **„Există un consens în ce privește faptul că trebuie să clarificăm care sunt așteptările noastre privind viitorul relațiilor transatlantice și ce vom putea efectiv realiza”**, a declarat recent Peter Beyer, coordonatorul guvernamental pentru relațiile transatlantice. **„Biden are nevoie de europeni”**, a mai afirmat acesta.

Cu toate acestea, **„lucrurile”** nu sunt chiar așa de optimiste cum le prezintă politicienii și mass-media din Germania, dacă avem în vedere faptul că interesele acesteia și Statelor Unite continuă să fie divergente într-o serie de probleme de politică externă.

Un moment semnificativ în acest sens sunt cele întâmplate în 2015, anul în care criza din Ucraina atinsese un punct maxim, din cauza divergențelor dintre Merkel și Biden privind livrarea de armament armatei ucrainene. Biden era în favoarea acestora, în timp ce Merkel se opunea, temându-se de escaladarea conflictului. Ulterior, Merkel a reușit să-l convingă pe președintele Barack Obama, iar punctul ei de vedere a prevalat. În memoriile sale, Biden relevă fără menajamente dezamăgirea sa față de cancelarul german, care, în opinia sa, avea o atitudine prea tolerantă față de Vladimir Putin. În cartea sa „*Promises to Keep*” (Promisiuni la care nu am renunțat), fostul vicepreședinte a luat în derâdere „vocea pasivă” a lui Merkel și laudă propriul său discurs, pe care l-a apreciat ca fiind unul din cele mai bune pe care le-a avut vreodată.

Deocamdată, se pare că divergențele fundamentale sunt trecute într-un plan secund, în contextul euforiei determinate de faptul că Donald Trump a părăsit Casa Albă și de entuziasmul acelor europeni care doresc revenirea la relațiile transatlantice din timpul președintelui Obama.

„*Ne place sau nu, lumea nu se organizează de la sine*”, a declarat în repetate rânduri Antony Blinken, noul secretar de stat american. Această afirmație lasă să se întrevadă promisiunea că Statele Unite doresc să-și asume din nou rolul de lider al Occidentului. Dar mai sunt oare americanii dispuși să facă acest lucru? Iar europenii mai sunt dispuși să fie conduși de America?

În orice caz, distanțarea dintre Europa și Statele Unite datează cu mult înainte de președinția Trump. A început odată cu Războiul din Irak declanșat de Administrația președintelui George W. Bush, care a aruncat Orientul Mijlociu în haos și a continuat pe tot timpul guvernării lui Barack Obama.

De asemenea, alegerea lui Donald Trump a fost în realitate și o reacție la eșecul elitelor politice de până atunci în domeniul politicii externe, din rândul cărora Joe Biden a făcut parte mai bine de jumătate de secol. Cel care acum are 78 de ani a fost ales în Senatul Statelor Unite în anul 1972, unde mulți ani a condus Comitetul pentru Relații Externe. În toamna anului 2002, a votat fără să ezite în favoarea declanșării Războiului din Irak, care a devenit apoi cel mai mare dezastru al politicii americane, de după Războiul din Vietnam. Iar în calitate de vicepreședinte a împărtășit responsabilitatea pentru retragerea prematură și excesivă a trupelor americane din Irak, ceea ce a făcut posibilă ascensiunea Statului Islamic în Irak și Siria.

Der Spiegel menționează și opinia unui înalt funcționar din MAE de la Berlin conform căruia: „*Nu vom asista la o revenire la vechiul status quo.*” Germania și Statele Unite sunt ca doi soți care s-au despărțit după ce au trăit mulți ani împreună și se împacă acum sperând în revenirea anilor din timpul tinereții lor. După cum se pare, în acest moment, emoțiile relansării relațiilor bilaterale sunt un pic mai mari la Washington decât la Berlin. În convorbirea telefonică de la jumătatea lunii noiembrie 2020, când Merkel l-a felicitat pe Biden pentru victoria în alegeri, tonul discuției a fost unul extrem de călduros. Totuși, surse în cunoștință de cauză au dezvăluit că în anumite momente

cancelarul german a fost stânenit de comentariile excesiv de elogioase ale președintelui american.

Angela Merkel și Joe Biden – Washington, 2009.

Nu a fost pentru prima dată când Joe Biden s-a comportat curtenitor față de Angela Merkel. La începutul anului 2013, când Biden era încă vicepreședinte, împreună cu soția sa au făcut vizită scurtă în Germania, pentru a lua parte la Conferința pentru Securitate de la München. Un participant la acea reuniune a relatat că, pur și simplu, Biden a încercat să o copleșească pe Angela

Merkel cu farmecul său personal, în timpul conversațiilor pe care le-au avut cu acea ocazie. S-a ajuns până acolo, încât cancelarul german nu s-a sfiit să-și manifeste plictiseala față de asaltul politicianului american democrat. La un dejun comun, în care Biden se lansase într-o expunere prelungită a contactelor și experiențelor sale în senatul american, la un moment dat Merkel i-a arătat ceasul de la mână, sugerându-i să-și scurteze tirada.

De altfel, Angela Merkel a început să aibă relații mai strânse cu Barack Obama și membrii administrației sale doar în cel de-al doilea mandat al acestuia, după ce președintele american a făcut unele aluzii că o consideră urmașa sa în calitate de „*lider al lumii libere*”.

Este previzibil că politica privind Rusia va rămâne unul din principalele subiecte de dispută între Berlin și Washington. În ultimii patru ani, Trump a reproșat vehement faptul că unele companii germane sunt implicate alături de cele rusești în construirea prin Marea Baltică a gazoductului Nord Stream 2, cu binecuvântarea cancelarului german. Președintele american a atenționat fără prea multe menajamente că acest gazoduct va putea face din Berlin „*ostaticul*” președintelui rus Vladimir Putin.

Cel mai probabil, Biden va fi mai reținut în cuvintele pe care le va folosi, dar nu este de așteptat să fie mai conciliant în acțiunile sale. Camera Reprezentanților a Statelor Unite – aflată sub controlul democraților – a adoptat deja o serie de sancțiuni împotriva companiilor care sprijină Rusia să finalizeze gazoductul. Prin urmare, lui Biden îi va fi dificil să se prezinte în fața americanilor ca un președinte care face din nou concesii Germaniei și implicit Rusiei.

În ce privește perspectiva relațiilor germano-americane în epoca post-Trump, evaluarea Moscovei a fost exprimată fără echivoc de către Feodor Lukianov, președintele prezidiului *Consiliului pentru politică externă și apărare* și profesor la Facultatea de economie mondială și afaceri internaționale, din cadrul Universității de stat din Moscova: „*Germania se află la o răspântie, poate cea mai importantă din istoria sa postbelică. Cel care va urma după Angela Merkel, indiferent cine va fi acesta, va prelua o grea povară. În mod tradițional, relațiile dintre Rusia și Europa s-au bazat pe resurse energetice.*

Care va fi soarta proiectului Nord Stream 2? Cine va câștiga: interesele economice ale Germaniei sau politica americană de sancțiuni?”

ADMINISTRAȚIA BIDEN NU VA FI BENEFICĂ PENTRU RUSIA!

Conform profesorului de științe politice și șef al catedrei de geografie economică și securitate națională din cadrul Colegiului Militar de Marină al SUA, Nikolas K. Gvozdev, „***Administrația Biden nu va fi benefică pentru Rusia.***” În opinia acestuia, de fiecare dată, alegerile prezidențiale din Statele Unite au dat naștere speranțelor sincere că noua administrație va reuși să relanseze relațiile cu Rusia, într-o măsură mai mare decât precedentă. Se pare însă că scrutinul din 2020 nu va respecta acest model. Spre deosebire de alte situații din trecut, fostul vicepreședinte Joe Biden nu este un novice în problematica de politică externă, ci un veteran, un politician cu capacități excelente de a stabili prioritățile de politică externă – iar acest lucru presupune și o doză consistentă de frustrare referitoare la ce s-a ales de eforturile președintelui Barack Obama de a reseta relațiile cu Rusia, la începutul anului 2009.

Președintele Dmitrii Medvedev și vicepreședintele Joe Biden -
martie 2011.

În vremea când era activ în Senatul american, Biden era un critic constant al Rusiei și se pronunța pentru menținerea sancțiunilor comerciale prevăzute de legea Jackson-Vanik în vederea exercitării de presiuni împotriva acesteia. De asemenea, a susținut în permanență extinderea NATO,

iar în calitate de vicepreședinte a avut un rol cheie în susținerea Ucrainei de a ieși din sfera de influență geopolitică a Moscovei. Biden a fost unul din puținii politicieni democrați care au susținut dezvoltarea producției de gaze naturale și țiței a Statelor Unite și s-a pronunțat constant pentru reducerea dependenței de livrările de resurse energetice rusești, în special în Europa.

Majoritatea persoanelor nominalizate pentru Administrația Biden împărtășesc aceste poziții. Vicepreședintele Kamala Harris a declarat în acest sens că „***se va opune sistematic lui Vladimir Putin în apărarea valorilor democrației, a drepturilor omului și statului de drept.***” Anthony Blinken, secretarul de stat, a ținut să precizeze importanța „***subminării Rusiei din punct de vedere politic în comunitatea internațională și izolarea ei.***” Este de așteptat ca și alți membri din noua echipă de la Casa Albă a lui Biden să „***promoveze o politică mai dură în relațiile cu Rusia.***”

Pe de altă parte, Biden își începe mandatul fără „***schelete în dulap***”, care l-ar putea face să adopte o atitudine conciliantă față de Moscova, pentru a nu fi acuzat că face jocul Kremlinului. De asemenea, s-a dovedit a fi suficient de pragmatic, având în vedere atitudinea moderată și reținută în cadrul echipei de

consilieri cu atribuții în domeniul securității naționale ai lui Obama. Cu toate acestea, cel mai probabil, Administrația Biden va acționa pentru reducerea marjei de manevră a Rusiei pe scena internațională.

Este previzibil că Biden va încerca să relanseze consensul existent între Berlin și Washington, din timpul lui Obama, în ce privește poziția față de Rusia, în special prin sancțiuni și limitarea influenței economice a Rusiei în domeniul energetic, inclusiv printr-o eventuală înghețare voluntară a proiectului Nord Stream 2. Dacă Administrația Biden va reuși și să reducă nivelul de confruntare din relațiile Americii cu China, acest lucru ar putea determina Beijingul să nu mai fie interesat să sprijine Moscova, în special dacă Biden va putea repara din daunele cauzate de războiul comercial generat de Trump.

Mai mult, este de așteptat ca Administrația Biden să relanseze eforturile diplomatice în ce privește Iranul, ceea ce ar diminua importanța Rusiei pentru Teheran. Este plauzibilă revenirea în Siria și reluarea inițiativelor, înghețate în 2016, de aducere în NATO și UE a unor foste republici sovietice. Referitor la Belarus și Venezuela, este plauzibil ca noua administrație de la Casa Albă să folosească puterea economică și diplomatică a Americii pentru a contracara influența Rusiei.

Prin urmare, consideră Nikolas K. Gvozdev: ***„deocamdată, Administrația Biden nu va fi benefică pentru Rusia, în încercarea Americii de a restabili poziția ei în plan global, iar în aceste condiții Kremlinul nu va avea prea multe de pierdut dacă nu își va pune speranțele în agravarea tulburărilor interne din Statele Unite, de natură să distragă atenția și să consume energia noii echipe de la Casa Albă, cel puțin în primele luni ale anului 2021”***.

Viziunea Moscovei privind perspectiva evoluției relațiilor ruso-americane în timpul Administrației Biden este la fel de pesimistă, dar mai pragmatică. Astfel, Feodor Lukianov relevă paradoxul actual din relațiile ruso-americane: ***„Cu cât sunt mai multe interacțiuni între cele două state, acestea se soldează cu creșterea tensiunilor reciproce. Practic, asistăm la o spirală descendentă din ce în ce mai abruptă. S-a ajuns în situația în care atunci când ne gândim la ce va urma, ar trebui să renunțăm la ideea ambele părți «au fost de acord cu ceva», cel puțin pentru o vreme.”*** Noul acord START este o excepție, deoarece este vorba doar de o prelungire formală a termenului de valabilitate al unui tratat deja existent.

Prin urmare, consideră politologul rus, ieșirea din acest impas este ***„reducerea la minim a contactelor, limitându-le doar la gestionarea amenințărilor din punctele fierbinți, cum sunt situația din Siria sau probleme de securitate mai deosebite.”*** Securității cibernetice ar trebui să i se acorde de asemenea atenție, dar în acest domeniu este evidentă lipsa de încredere dintre cele două părți și nu se întrevide posibilitatea unui dialog constructiv.

Desigur, este vorba de o soluție temporară, până când se vor găsi noi valori și câștiguri pentru a justifica relații mai strânse între cele două țări. Însă

mai întâi, Rusia și Statele Unite trebuie să închidă abordările din ultimele decenii și care acum sunt blocate.

CE AȘTEAPTĂ EUROPA DE LA JOE BIDEN?

Multe lucruri vor fi mai bune sub noul președinte american, dar nu toate se vor putea schimba – este de părere un atent observator al evoluției relațiilor transatlantice, Barbara Wiesel, de la *Deutsche Welle*.

Angela Merkel și Joe Biden - Berlin 2013.

Așteptările de la noul președinte american sunt enorme consideră aceasta. Europa oscilează în prezent între speranța normalizării relațiilor cu Washingtonul și reparării relației transatlantice și neliniștea că Joe Biden nu se va putea concentra prea mult pe politica externă, din cauza situației politice tensionate din SUA.

Pentru ministrul francez al relațiilor europene Clément Beaune este clar că **„Europa trebuie să își asume o responsabilitate mai mare.”** Conceptul autonomiei strategice rămâne la fel de important și în timpul administrației Biden. **„Europa trebuie să-și definească singură valorile și interesele. Desigur, nu împotriva SUA, trebuie să colaborăm cu America.”** Beaune, considerat un apropiat al președintelui francez Macron, speră că această colaborare va fi mult mai bună pe teme ca protecția climei și politica de securitate și comercială. **„Parteneriatul are nevoie de un nou avânt.”**

Europeanii ar trebui să arate Washingtonului cât se poate de repede că au rupt-o cu Administrația Trump, crede Jana Puglierin de la *Council on Foreign Relations*, din Berlin: **„Au fost patru ani grei, acum suntem din nou de aceeași parte a baricadei și îl salutăm pe noul președinte cu brațele deschise.”** Acest mesaj și disponibilitatea de a coopera pot fi importante inclusiv pe plan intern pentru Joe Biden: **„Nu suntem vasalii nimănui și nu putem da timpul înapoi, dar trebuie să arătăm noului guvern american că Europa se bazează pe multilateralism și vrea să preia sarcini suplimentare.”**

Biden este atât de copleșit de problemele interne ale Americii, încât va fi bucuros ca Europa să preia mai multe teme. **„Ar trebui ca noi să fim parte a soluției, nu a problemei.”** Jana Puglierin sprijină ideea unei anumite autonomii strategice a europenilor, lucru care îi va face parteneri mai buni. **„Parisul se teme că ambițiile europenilor de a deveni mai independenți vor fi din nou amânate. Iar la Berlin există neliniști cu privire la victoria strânsă raportată de Biden și față de posibilitatea ca SUA să nu fie mereu alături pentru a ajuta Europa.”** Rezultă că, în orice caz, Europa trebuie să devină mai puternică și să încerce mai activ să păstreze SUA alături, ca partener.

La loc de frunte în capitolul schimbări pe care Administrația Biden le va putea aduce pentru Europa se află **„sfârșitul disprețului manifestat de Trump pentru Europa”**, susține Judy Dempsey de la *Carnegie Europe*. Aceasta consideră că Biden înțelege mult mai bine Europa și o cunoaște de asemenea bine

pe Angela Merkel. Dempsey consideră că europenii trebuie să facă mai mult, mai ales în politica de securitate și apărare.

„Coșmarul” perioadei Trump va putea fi depășit doar dacă se va încerca să se înțeleagă ce-i animă pe populiști și cum poate fi reglementată funcționarea rețelelor de socializare, avertizează Judy Dempsey. **„Administrația Trump a scos în evidență vulnerabilitatea instituțiilor democratice, subliniind în același timp și forța lor. Care este moștenirea lăsată de ea - aceasta rămâne o întrebare deschisă.”**

RELAȚIILE GERMANO-RUSE – TRECUTUL DEVINE VIITOR?

Pe fondul preocupărilor pentru stabilirea impactului pe care îl va avea venirea la putere în Statele Unite a democraților și mai ales câștigarea alegerilor prezidențiale de către Joe Biden, o serie de inițiative ale cancelarului german Angela Merkel par să fi schimbat radical cadrul care a guvernat raporturile germano-ruse din ultimele decenii.

Conform directorului think tank-ului „Centrul de la Moscova al Fundației Carnegie”, Dmitri Trenin, **„Berlinul a pus capăt relațiilor pe termen lung de prietenie și încredere reciprocă dintre Germania și Rusia, inaugurate în epoca Gorbaciov. Pagina este întoarsă și de Moscova. Astfel, situația devine mai simplă, dar în același timp mai periculoasă: Rusia nu mai așteaptă nimic de la Europa și din această cauză nu mai este obligată să țină cont de opțiunile și interesele acesteia.”**

În opinia politologului rus, cunoscut în mediile academice ca un promotor al pozițiilor mai mult sau mai puțin oficiale ale Kremlinului, **„cazul otrăvirii lui Aleksei Navalnîi este momentul de cotitură al relațiilor Rusiei cu Germania.”** De fapt, în condițiile în care detaliile privind acest caz, până acum, continuă să fie neclare, cazul în sine nu este relevant.

Cancelarul Angela Merkel și președintele Vladimir Putin, Moscova 2015.

Ceea ce contează este faptul că la Berlin, în luna septembrie 2020, a fost luată o importantă decizie de politică externă: Germania a renunțat să promoveze o politică specială în relațiile cu Rusia.

Berlinul nu își mai propune să țină cont de motivele celeilalte părți, să aspire la înțelegere reciprocă sau măcar la o minimă interacțiune. Berlinul nu va acționa nici ca

un traducător în Occident al limbajului politic al Moscovei și nu își va asuma sarcina de a comunica Rusiei poziția aliaților săi.

Acest rol special pe care l-au avut Germania și cancelarii ei în ultimii ani este de domeniul trecutului. Acum, în sfera relațiilor cu Rusia, Germania este la același nivel cu celelalte țări din Europa Occidentală. Din punct de vedere al retoricii, aceasta înseamnă plasarea pe poziții opuse politicii externe și interne promovate de Kremlin, criticarea dură a oricăror inițiative ale Moscovei, precum

și o solidaritate strânsă cu țările din Europa de Est. Din punct de vedere economic, mulți se așteaptă la renunțarea la proiectul conductei de gaze naturale Nord Stream 2.

Dmitri Trenin consideră că ar fi fost greu de imaginat ca președintele Putin, atunci când a aprobat evacuarea de urgență a lui Navalnîi de la Omsk la Berlin, să fi prevăzut o astfel de evoluție a evenimentelor. Mai degrabă, el a contat pe o conlucrare cu Angela Merkel, pentru ieșirea - cu ajutorul Germaniei - din situația provocată de acest incident.

Prin urmare, mai susține politologul rus, aceasta înseamnă nu numai că **„Berlinul pune capăt epocii deschise de Gorbaciov a unor relații prietenești, bazate pe încredere reciprocă în relațiile pe termen lung cu Moscova”**, dar pagina va fi întoarsă și de Moscova. Ceea ce cu treizeci de ani în urmă, în momentul reunificării Germaniei, părea nu doar o oportunitate istorică dar și o garanție pentru relații prietenești și strânsă colaborare între cele două state, a devenit ceva de domeniul trecutului.

În domeniul retoricii, Rusia nu-și ascunde nemulțumirea, comparând acuzațiile Germaniei la adresa Rusiei cu cele mincinoase din 1933 privind incendiarea Reichstagului, de care oficialitățile de atunci de la Berlin au învinovățit Moscova. Din punct de vedere politic, este puțin probabil că puterea de la Kremlin se va aventura să reacționeze imediat și drastic, dar de acum înainte va trata Germania ca pe un stat dependent și controlat de Statele Unite. Parteneriatul special cu germanii s-a încheiat pentru Rusia, consideră Trenin.

Rusia nu mai așteaptă nimic de la Germania și din această cauză nu mai este obligată să țină cont de opțiunile și interesele acesteia.

Relațiile ruso-germane se deteriorează deja de un deceniu. Speranța că ar fi posibilă revenirea lor în viitorul previzibil la vremea parteneriatului special, de dragul **„modernizării Europei de la Lisabona la Vladivostok”**, s-a dovedit nerealistă. Se mai poate opri doar ajungerea lor în faza de ostilitate generalizată.

În concluzie, mesajul Kremlinului transmis de Trenin este că **„în relațiile cu Berlinul ar fi mai bine să fie luată o pauză.”**

AMERICA LATINĂ SUB EFECTUL PANDEMIILOR DE CORONAVIRUS, CORUPȚIE ȘI CRIMĂ ORGANIZATĂ

Virgil Faur

1. America Latină, un continent recunoscut și apreciat în întreaga lume pentru frumusețea locațiilor turistice, diversitatea gastronomiei, originalitatea tradițiilor culturale, dar și amabilitatea și spiritualitatea populației, nu a fost deloc ocolită de pandemia Covid-19. Dimpotrivă, efectele sale s-au resimțit puternic în economiile naționale, în planul stabilității politice a multor țări, cât și în viața cotidiană a cetățenilor.

Raportul anual pe 2020 al *Comisiei Economice ONU pentru America Latină și Caraibe* (CEPAL) menționează principalele tendințe negative cauzate de efectele pandemiei:

- **comerțul internațional** al Americii Latine a înregistrat o reducere în 2020 de circa **23%**, la exporturi și **25%** la importuri ca urmare directă a efectelor pandemiei. Procentajul este sensibil mai mic decât cel înregistrat la finele crizei economice mondiale din 2018-2019, de circa 24%. Cele mai drastice scăderi au înregistrat transportul aerian internațional și regional (95%), turismul local (50%) și industria manufacturieră (23,9%);

- **produsul intern brut (PIB)** al tuturor statelor din America Latină, fără excepții, s-a diminuat între **9,1% - 9,4%**, cu consecințe imediate asupra creșterii datoriei externe naționale și continentale;

- **investițiile externe directe (IED)** au scăzut cu **45% - 55%** în majoritatea economiilor latino-americane, preponderent în industria extractivă și prelucrarea materiilor prime, față de circa 35% - 40%, procentajul descreșterii IED la nivel mondial. Reduceri considerabile s-au înregistrat în Peru (78%), Columbia (50%), Brazilia (45%), Argentina și Chile (35%).

În același context, CEPAL, *Organizația Internațională a Muncii (OIT)*, *Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO)*, *Organizația Mondială a Sănătății (OMS)*, *Organizația ONU pentru Tineret (UNICEF)* și *Programul Mondial pentru Alimentație (WFP)* semnalează, într-o Declarație comună faptul că „pandemia covid-19 conduce la creșterea șomajului în America Latină, îndeosebi în rândul tineretului, femeilor și emigranților, accelerează procesul de sărăcire a populației mai mult decât în alte regiuni de pe mapamond, adâncește inegalitatea socială și limitează accesul tuturor claselor sociale la venitul public, reducând drastic consumul de alimente de bază în special în rândul șomerilor și altor categorii defavorizate. La sfârșitul lui 2020, în America Latină șomajul a crescut cu circa **13,5%** comparativ cu procentul de 8,1% în 2019, la nivel mondial. De asemenea, 2020 s-a încheiat cu peste 230

milioane de persoane aflate în stare de sărăcie, dintre care 96 de milioane în sărăcie extremă. Cele mai afectate state sunt Venezuela, Brazilia, Argentina, Nicaragua, Guatemala, Honduras, Salvador, Columbia și Mexic.

Din cauză că majoritatea guvernelor au fost nevoite să aloce fonduri financiare speciale pentru combaterea covid-19, deficitele fiscale au crescut, concomitent cu majorarea datoriei externe. Dacă unele țări precum Chile, Paraguay, Guatemala și Peru au un grad de îndatorare în jur de 30% din PIB, Venezuela, Argentina și Brazilia urcă la peste 90% din PIB. Ecuador a inițiat recent, cu asistență din partea FMI, un acord de restructurare a datoriei sale externe care se situează la circa 68% din PIB.

2. Dar pandemia de coronavirus nu este singura cauză a dezechilibrelor politice, economico-financiare și tensiunilor sociale care machează actuala perioadă. Analisti internaționali și experți pe zona latino-americană identifică și alte cauze, între care: corupția extinsă la eşaloane superioare politice, parlamentare, bancare, justiție, armată și poliție în majoritatea țărilor din regiune; crime ambientale (mineritul ilegal de aur și smaralde), traficul ilegal de droguri și arme, crima organizată transnațională.

- Un raport al **Înaltului Comisariat pentru Refugiați (HCR) și Centrului Internațional pentru Dezvoltare și Politica Migratorie (ICMPD)** semnalează că „insecuritatea alimentară, delictvența violentă, fragilitatea instituțiilor statale în fața grupurilor paramilitare și de crimă organizată, degradarea vieții în majoritatea țărilor latino-americane sunt principalii factori care au determinat și alimentat permanent fluxul migratoriu regional și internațional, spre SUA și UE. Potrivit statisticilor celor două organizații, în 2020 s-au înregistrat circa **8,2** milioane de persoane care au părăsit ilegal țara de origine, dintre care 3,6 milioane de venezueleni. Se estimează că, odată cu relansarea economică regională, avansarea procesului de vaccinare anticovid, cât mai ales după recente modificări ale legii migrației de către Administrația Biden și ajutoarele financiare aprobate pentru revigorarea economiilor din statele generatoare de emigranți (Guatemala, Honduras, Mexic și Salvador) fluxul migratoriu și criza umanitară implicită se vor diminua începând cu semestrul al II-lea din 2021. Recentă decizie a guvernului columbian de a reglementa situația celor 1,7 milioane de emigranți proveniți din Venezuela, din care aproape jumătate în mod ilegal, a fost apreciată favorabil de către Înaltul Comisar pentru Refugiați și de către Papa Francisc.

- Extinderea corupției și a crimei organizate la nivel regional preocupă constant guvernele naționale cât și organisme internaționale și ONG-uri de apărare a drepturilor omului. Două exemple sunt elocvente în acest sens: Peru, țara care a avut patru președinți în ultimii cinci ani, dintre care trei destituiți de către parlament pentru fapte de corupție; cazul Odebrecht, respectiv o firmă transnațională de construcții din Brazilia implicată, cu dovezi clare, de mituire a unor foști președinți (din Peru, Brazilia, Columbia), parlamentari și înalți

funcționari din justiție și procuratură din cele trei țări, la care se adaugă Mexic și Ecuador.

Perspective politice și economice în 2021

America Latină se prezintă la începutul anului 2021 ca o regiune fracturată, cu regimuri dictatoriale populiste, cu guverne de stânga și dreapta fără însă ca unul dintre state să-și poată asigura rolul de lider zonal, cu recunoaștere continentală, așa cum era poziția Braziliei sau a Mexicului în anii 80 – 90 ai secolului trecut. Organizația Statelor Americane (OSA) și alte mecanisme tradiționale de concertare regională au fost abandonate sau nerecunoscute de unele guverne actuale. Din această cauză, cel puțin în perioada imediat următoare, este greu de a fi coagulată o viziune globală la nivelul

continentului, de soluționare a marilor provocări economice, sociale, de securitate regională și de combatere eficientă a traficului ilegal de droguri. Vor continua să funcționeze actualele coaliții restrânse la 3-4 țări pe teme specifice, de interes direct și imediat pentru fiecare grup de state, perpetuând astfel fragmentarea și împiedicând integrarea regională.

În ultimul timp, există indicii că Argentina ar putea totuși să devină în viitor lider regional, dacă președintele Alberto Fernandez, un experimentat politician de stânga, pragmatic și flexibil, va reuși să finalizeze semnarea Acordului de cooperare economică și politică între UE – Mercosur, aflat în negocieri de peste șapte ani și blocat de Brazilia.

În 2021 se va derula un extins ciclu electoral și **alegeri prezidențiale** în regiune, început în **Ecuador** (8 februarie și 11 aprilie, turul doi), care va continua în **Peru** (aprilie), **Chile** și **Nicaragua** (noiembrie), precum și alegeri de guvernatori în **Mexic** (iunie) și **Venezuela** (octombrie). Atât în Peru cât și în Chile se prefigurează competiții strânse între forțele politice de stânga, dreapta și centru, iar rezultatele vor modifica actuala hartă politică a continentului. Definirea strategiei relațiilor noii Administrații democrate americane cu America Latină este cu certitudine un alt factor determinant pentru stabilitatea politică a regiunii și relansarea economică în 2021 - 2022.

Președintele Joe Biden cunoaște foarte bine zona latino-americană, pe care a vizitat-o în repetate rânduri în timpul celor 8 ani de vicepreședinte, în Administrația Obama. Se apreciază că, spre deosebire de fostul președinte Trump, în reconstruirea relațiilor bilaterale cu America Latină, Biden va pune accent pe apărarea și respectarea drepturilor omului, concomitent cu relansarea economică și eliminarea inegalităților sociale.

Într-o primă etapă, Administrația Biden vizează consolidarea raporturilor bilaterale cu **Mexic, Brazilia, Argentina și Columbia**, țări cu care SUA au o cooperare tradițională bună.

În relațiile cu statele din „Triunghiul din Nord” (Guatemala, Salvador și Honduras) se va acorda mai multă atenție modului în care acestea respectă drepturile omului și măsurile luate pentru stoparea escaladării violenței interne și crimei organizate. Ele vor primi noi ajutoare financiare americane pentru relansarea economiilor și reducerea șomajului.

În același timp, SUA vor urmări cu atenție specială evoluția situației politice din Venezuela, Cuba și Nicaragua. Pentru primele două se are în vedere o „reanalizare” a sancțiunilor dispuse de fosta Administrație Trump, fără a se ajunge la o ridicare totală a acestora.

(Bogota, februarie, 2021)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMĂRI, DEZBATERI**CÂND AM FOST ANGAJAT ÎN DIE, NU ȘTIAM
CĂ ROMÂNIA FACE SPIONAJ!****Petru Neghiu**

În seria „Consemnări” a acestui număr al revistei „Periscop”, publicăm interviul cu domnul general de brigadă (rtg.) Ioan C. POPA, redactor-șef al revistei, membru în Consiliul Director al ACMRR, care a desfășurat o perioadă îndelungată activitate în domeniul analizei-sintezei informațiilor din Serviciul de Informații Externe.

*

Î: Domnule general, sunteți un om cu ștate vechi în Informațiile Externe, spuneți-ne, vă rog, pe scurt câte ceva din „prima tinerețe”: școlarizare, studii, primii ani de activitate, în ce împrejurări ați ajuns în structura de informații externe a României?

R: Primii 18 ani, copilăria și adolescența, i-am petrecut în satul din comuna mea natală, Potcoava, astăzi oraș. Aici am luat cunoștință de lumea înconjurătoare, aici mi-am format universul de viață, aici am urmat studiile primare și gimnaziale. Am cunoscut îndeaproape traumele de după al Doilea Război Mondial, care s-au resimțit puternic în România mai ales în „obsedantul deceniu” al anilor 50. Nu ne putem alege nici părinții, nici locul și nici epoca în care ne naștem.

Prima imagine fixată în memoria mea a fost la 4 ani, în 1953, când am părăsit „ulița copilăriei” și m-am avântat pe strada principală a localității. Pe stâlpii de telegraf erau instalate difuzoare în care se auzeau strigătele unei mulțimi în delir: „Stalin! Stalin! Stalin și poporul rus libertatea ne-au adus!” Nu știam atunci nici cine este Stalin, nici poporul rus și nici ce fel de libertate ne-au adus. Mai târziu am înțeles că era vorba de manifestațiile din București ocazionate de moartea dictatorului de la Kremlin, pe care românii scoși în stradă îl plâneau mai mult decât pe Iisus. Epoca acelor ani a fost dominată de „dragostea” nemărginită a românilor pentru sovietici, când propaganda regimului, inclusiv prin manualele școlare, răspândea neconținut elogii la adresa „măreței” Uniunii Sovietice. În același timp, am văzut pe viu rezistența crâncenă a țăranilor din localitate, inclusiv a părinților mei, în fața presiunilor de tot felul pentru a se înscrie la colectiv. Această opoziție surdă a rezistat până în primăvara anului 1962, când toate satele din zonă au fost trecute cu japca în cooperative agricole.

Eu și generația mea am avut șansa ca în 1961, în comuna noastră să fie înființat un liceu teoretic, profil real, iar eu am devenit elev în promoția a treia

(1963-1967). Am fost tot timpul printre premianți. În anii de liceu mi s-au spulberat primele iluzii ale copilăriei și m-am convins că lumea este construită pe baze nedrepte, care ar trebui corectate. Profesorii mă îndemnau spre învățământul politehnic, dar în sinea mea nutream ambiții scriitoricești. Așa se face că am dat admiterea la Facultatea de filosofie a Universității din București, secția de sociologie, o știință nouă la noi, introdusă ca disciplină în 1966, dar cu tradiții glorioase în perioada interbelică. Anii de studii universitare (1967-1971) au reprezentat o perioadă de mare libertate în România, o deschidere largă spre Occident, spre schimbul de idei cu Vestul și spre o desprindere clară de statutul de subordonare față de Moscova. În facultate mi s-a întărit convingerea că societatea românească, dar și lumea în genere, este construită pe baze nedrepte, iar marxismul este un curent de gândire între multe altele. Prin natura ei, sociologia este o știință contestatară, care studiază realitățile sociale, pune diagnostic și propune măsuri de reformare și schimbare.

Din păcate, după câteva serii de absolvenți (eu am făcut parte din seria a doua), sociologia a intrat în conflict cu ideologia partidului unic, care pretindea că știe să rezolve toate problemele din societate. Firește, sociologia a pierdut și a ajuns o cenușăreasă combinată cu istoria. În 1971, însă, când am terminat eu, sociologii se aflau la mare căutare în instituțiile centrale și unitățile economice ale statului. Printre cei interesați de sociologi s-a aflat și ziarul *Scânteia*, organ al Comitetului Central. Se știe că, în primii ani de la ajungerea în fruntea partidului, Ceaușescu a încurajat puternic spiritul critic față de realitățile din societate, iar *Scânteia* a fost vârf de lance al acestei propagande critice. Era o perioadă de înnoire de cadre în toate domeniile, iar presa nu a făcut excepție. La recomandarea unor profesori din facultate, la absolvire am obținut repartizie guvernamentală, alături de alți doi colegi în redacția ziarului amintit. În total, în acel an 1971, am fost încadrați la *Scânteia* vreo zece absolvenți de facultăți de toate profilurile – sociologie, economie, limbi străine, chimie industrială, cei mai mulți dintre noi, inclusiv subsemnatul, nefiind membri de partid.

După câteva luni de la angajare a venit ordinul de încorporare pentru școala de ofițeri în rezervă, organizată în acea perioadă pentru absolvenți. Nu știu pe ce criterii, am fost încorporat într-o unitate din subordinea Consiliului Securității Statului (CSS), înființată cu un an înainte. Așa am ajuns ca, timp de șase luni, să iau cunoștință în premieră cu o serie de date despre organele securității statului, organizare, atribuții și metode de muncă (noțiuni despre rețeaua informativă, rezidență, case conspirative etc.). Fiind împărțiți pe „arme”, eu am făcut parte dintr-un pluton pe profil de „informații” și, împreună cu trei colegi juriști, am făcut două luni practică la Direcția I a CSS, care se ocupa de intelectuali. Desigur, „practică” este cam mult spus, pentru că ofițerii activi nu aveau încredere în noi, ne-au oferit un birou în care lucra o dactilografă, iar noi citeam zilnic fel de fel de broșuri și materiale de uz intern. Nimic însă despre persoanele din vizerul Direcției, despre care am aflat mai târziu că nu erau puține. În această perioadă am primit și prima solicitare de încadrare în organe: mi s-a

propus un post mai bine remunerat decât la *Scânteia*, acela de redactor la revista *Securitatea*, o publicație cu caracter secret destinată uzului cadrelor CSS. Am întrebat ce urma să fac în mod concret. Mi s-a spus că mă voi ocupa de *munca de partid în unitățile militare*. Repet, nu eram membru de partid și nici nu simțeam o mare dorință să devin. Am refuzat categoric, motivând că doresc mai întâi să-mi termin stagiatura la ziarul care m-a selecționat și angajat, apoi voi mai vedea. Într-adevăr, au urmat doi ani de activitate intensă la ziar (secția Anchete, Reportaje, Opinii – ARO), în care lucrau cei mai talentați și cunoscuți reporteri, cu volume de reportaje și chiar de beletristică publicate (Victor Vântu, Victor Bârlădeanu, Ilie Tănăsache, George Radu Chirovici, Mihai Caranfil, Ioan Grigorescu, Petre Dragu ș.a.). În preajma lor mi-am făcut ucenicia și, după un an, am ajuns să semnez anchete și reportaje publicate pe prima pagină a *Scânței*. Multe dintre ele aveau caracter critic, iar în urma lor au fost schimbați câțiva primari sau șefi de instituții.

Începând din 1973, însă, presa română a intrat într-un grav impas. Spiritul critic începuse să deranjeze, iar Conducătorul nu mai dorea nici el să afle mereu vești despre cum nu merg lucrurile în diverse domenii. S-a declanșat o mare acțiune de epurare și lichidare a presei: mai întâi publicațiile ministeriale, ziare, posturi de radio și televiziune regionale, o serie de ziare și reviste centrale. La Agerpres, din 800 de angajați, majoritatea cunoscători de limbi străine, circa 400 au fost îndepărtați, mulți dintre ei primind posturi de recepționar de hotel sau ceva asemănător. *Scânteia* a intrat ultima la restructurare. Mulți dintre cei tineri a trebuit să optăm pentru alte locuri de muncă. Mi s-a propus un post de instructor la secția de propagandă a CC al UTC. Am refuzat. În schimb, am acceptat oferta venită de la grupul revistelor *Viața studentescă* și *Amfiteatru*. Aici am găsit un colectiv mai apropiat de preocupările și de vârsta mea, condus de un tânăr poet talentat, Nicolae Dan Frunteletă, cu largi vederi democratice pentru acele vremuri și cu care am rămas în relații de prietenie până astăzi. Dintre colegii de redacție ale celor două reviste îmi amintesc de poetele Ana Blandiana și Constanța Buzea (soția de atunci a lui Adrian Păunescu), criticul literar M.N. Rusu, apoi Mihai Tatulici, Cornel Nistorescu, Sorin Roșca Stănescu ș.a. Era luna iunie a anului 1974 și am scris despre repartițiile studenților de la centrul universitar din Timișoara, iar în lunile următoare reportaje despre Institutul Național de Creație Științifică și Tehnică (INCREST), înființat cu trei ani în urmă și care pune în aplicare o serie de invenții oferite cu generozitate statului român de savantul Henri Coandă, sau despre centrul de cercetări de fizică atomică de la Măgurele.

Într-o dimineață m-am trezit la redacție, pe Schitu Măgureanu, lângă Cișmigiu, cu doi domni care s-au prezentat ca fiind de la MAE și îmi propun să lucrez la Direcția de sinteză din minister. În principiu eram de acord, dar urma să mai meditez. La o a doua întrevedere, peste vreo săptămână, a urmat o discuție mai aprofundată. Cei doi s-au legitimat și mi-au explicat că, de fapt sunt de la CSS, dar eu ar urma să lucrez, într-adevăr, la o Direcție de sinteză pe probleme externe. Pe parcursul mai multor întâlniri discuțiile s-au extins. Ei îmi vorbeau de

rigorile noului serviciu, de disciplină, seriozitate, lucruri care nu mă impresionau în mod deosebit, cât timp făcusem față la rigorile *Scânteii*. Înainte de a-mi da acordul final am cerut totuși precizări la câteva întrebări care mă preocupau: Dacă domeniul de activitate este exclusiv cel al relațiilor externe, iar obiectul de cercetare este cel al țărilor străine? Dacă sintezele ce trebuiau redactate se bazează pe date reale și urmează să conducă la concluzii riguroase sau era vorba de materiale de propagandă? Dacă este vorba de o muncă de rutină (să înregistrezi documente, să pui ștampile etc.) sau te confrunți zilnic cu elemente de noutate, care te provoacă și îți solicită imaginația și inteligența? În fine, dacă există un sistem de promovare și pregătire profesională permanentă, sau rămâi înghețat pe un post până la pensie? La toate aceste întrebări am primit răspunsuri satisfăcătoare. Cât privește promovările, unul dintre ei l-a parafrazat pe Napoleon: „în ranița fiecărui soldat se află un baston de general!” La drept vorbind, la vremea aceea, deși oltean fiind, nu mă interesa deloc chestiunea gradelor, ci natura muncii și atribuțiilor ce urmau să-mi revină. Au urmat câteva luni de verificări, vizite medicale, teste psihologice, de memorie și inteligență ș.a.m.d.

Î: *Și așa v-ați văzut la Direcția de sinteză a DIE...*

R: Încă nu, a mai urmat un hop... Într-o seară de sfârșit de septembrie am fost convocat la o ultimă întâlnire de discuții de către viitorul meu șef de la „Sinteză”, „Valentin Bucurescu” (nume de serviciu). Era o persoană la vreo 45 de ani, cu un post diplomatic la Geneva, în delegația României la Conferința pentru dezarmare. Acolo a avut rezultate notabile, iar ambasadorul Nicolae Ecobescu, șeful delegației, vorbește și azi elogios despre hărnicia și priceperea sa la scris. Nu avea studii superioare, era mai mult un autodidact. O perioadă făcuse parte din naționala de șah a României, iar acest lucru îi educase în mod direct inteligența, capacitatea de a analiza situații diverse și de a căuta soluții. De aceea, noi i-am dat un alt nume decât cel de serviciu: „Șahistul”. Când m-am prezentat la întâlnire, undeva în zona Universității, mi-a spus că suntem așteptați de generalul Ion Mihai Pacepa, secretar general al Ministerului de Interne. Așa că ne-am îndreptat pe jos spre biroul generalului, în sediul de pe cheiul Dâmboviței. Pe drum nu mi-a dat nicio indicație, doar mi-a precizat formula de salut: „Sunt locotenentul X, m-am prezentat la ordinul Dvs.” În rezervă eu aveam gradul de sublocotenent, dar n-am pus întrebări.

Ajunși în anticamera generalului, a trebuit să așteptăm circa un sfert de oră, până ce acesta termina de văzut niște hârtii. Între timp, ni s-au mai alăturat doi colonei, despre care am aflat mai târziu că unul era secretarul comitetului de partid pe minister, celălalt era șeful cadrelor din DIE, „Nicu Călin”, fratele președintelui. Cât timp am așteptat, cei trei, împreună cu șeful de cabinet al generalului nu au vorbit decât despre starea lor de oboseală și de nevoia de a dormi cât mai mult, ceea ce pentru mine era o ciudățenie, pe care mi-am explicat-o mult mai târziu. În sfârșit, un țârâit de sonerie îi semnalează șefului de cabinet că putem intra. La un birou, pe care lumina discret o veioză, în capul unei mese

lungi, s-a ridicat în picioare un personaj în uniformă cu grad de general locotenent. Mi s-a părut foarte urât, cu o față schimonosită și cu un tic nervos vizibil: își mișca mereu capul într-o parte și în alta, apăsător parcă de grele răspunderi. Mi-a întins mâna, iar eu i-am spus simplu numele, fără să repet formula de salut de care îmi vorbise „Șahistul”. M-a invitat să iau loc, iar de o parte și de alta a mesei s-au așezat cei trei colonei care mă însoțeau. Pacea a intrat direct în subiect: *De ce ai ales să vii la noi?* Am fost un pic surprins, pentru că nu eu alesesem să vin acolo, ci era rezultatul unei selecții și al mai multor serii de discuții și verificări. Fără să mă gândesc, am încercat să dau o explicație: *Din câte am înțeles, principiile dvs. de activitate și principiile mele de viață coincid în bună măsură...* Eu mă gândeam la ceea ce discutasem cu cei care s-au ocupat de angajarea mea: este vorba de un loc în care se cere multă discreție, corectitudine, curaj... Pacea a zâmbit larg, ironic, și m-a apostrofat: *Modest spus, poate fi și așa.* Apoi direct, foarte ofensiv: *Dumneata șii unde ai venit?* Erau întrebări la care chiar nu mă gândisem deloc înainte. Am început să mă explic: *Am înțeles că este o ramură a Securității care se ocupă de probleme externe... Adică la spionaj,* a rostit Pacea apăsător, privindu-mă fix în ochi. Eu am zâmbit și din puțin nu m-a pufnit râsul. Mi se părea o glumă, așa că am răspuns în stilul meu, oltenesc: *Ei, la spionaj! România nu face spionaj!* A fost rândul lui Pacea să rămână aproape blocat. Nu-i venea să creadă. Ca să-i vin în ajutor, mă gândeam eu, am adăugat: *Spionajul e doar în filme!... Și dacă ar fi ca-n filme?,* a reluat Pacea cu un nou avânt ofensiv. Eu însă o țineam pe-a mea, nu și nu, că România nu face spionaj. Pe tot parcursul discuțiilor premergătoare acestui episod, nimeni nu pomenise cuvântul *spionaj*. Iar eu eram dominat de cărțile și filmele cu spioni din timpul războiului, adică un subiect care aparținea trecutului. Nu demult, Ceaușescu se pronunțase într-o declarație pentru transparență în relațiile dintre state, fără înțelegeri secrete, ceea ce pentru mine, la vremea respectivă, excludea practicile spionajului. Eram convins că am picat „testul”, sau „interviul” cum i-am spune astăzi, și ușor debusolat, nu îl mai puteam urmări pe general. Îi auzeam doar vocea: *Uite, tinere: este vorba de un serviciu fără de care nu poate fi concepută existența niciunui stat... Pentru 2-3 ani vei lucra la o direcție de sinteză, apoi, după o anumită pregătire, vei primi misiuni în exterior. Îți doresc succes!* S-a ridicat din nou, mi-a întins mâna și m-am îndreptat spre ieșire. „Șahistul” mi-a făcut semn discret să îl aștept. După câteva minute, a ieșit și el din biroul generalului și am coborât împreună scările.

Î: Care au fost impresiile?

R: Eu, firește, eram nemulțumit de răspunsurile mele, dar „Șahistul” a încercat să mă liniștească. Mi-a spus că unii candidați, când aud că este vorba de spionaj, se blochează, încep să aibă coșmaruri și refuză angajarea, dar eu am putut continua discuția. Apoi m-a invitat la o plimbare prin Parcul Cișmigiu, aflat în apropiere. „Tovarășul Pacea mi-a spus să stăm de vorbă despre unele lucruri”. Apoi a început să-mi spună câteva bancuri, pentru a destinde atmosfera. La un moment dat mă întreabă: „Dvs. știți ce asemănare este între România și Grecia?”

M-am gândit puțin: una este țară socialistă, alta capitalistă, una în Tratatul de la Varșovia, alta în NATO... Doar ortodoxia ne-ar putea apropia. A zâmbit, apoi cu subînțeles: „Nu, amândouă sunt republici elene!” Nu știam dacă să râd, dar mi-am dat seama că este un banc politic. „Șahistul” începuse să-mi placă. La vremea respectivă, Elena Ceaușescu tocmai fusese aleasă membru al Academiei și al Comitetului Politic Executiv (CPEx), dar era încă departe de funcțiile înalte pe care le-a ocupat în anii următori. Dar „organele” simțeau încotro bate vântul. Mai târziu, m-am convins de atmosfera reală care predomină în rândul ofițerilor din DIE, exceptându-i desigur pe politrucii.

După această introducere, „Șahistul” a început să-mi explice: „Dumneavoastră, la ziar, ați cunoscut numai o fațetă a problemelor: că România are mulți prieteni, că politica sa internațională se bucură de o largă apreciere în întreaga lume. Ei, bine, lucrurile nu stau întotdeauna așa. România are și mulți neprieteni, fie că sunt state, grupuri de interese, organizații, agenții de spionaj. Nu toți se bucură de succesele noastre, care sunt reale. Unii încearcă să ne boicoteze, să ne creeze dificultăți, să ne denigreze, și nu fac asta la vedere. Se folosesc adesea de interpuși. Noi suntem cei care ne ocupăm de acești neprieteni, informăm despre ei, descifrăm planurile lor și încercăm să-i oprim să facă rău țării noastre. Dar nu ne ocupăm numai de adversari. Sfera intereselor noastre este mai largă. Serviciile secrete, prin informațiile pe care le obțin pot contribui la deschideri noi în relațiile internaționale ale României. Multe din succesele noastre pe plan extern se datorează, într-o anumită măsură, și activităților noastre. Cunoașteți că Președintele a fost primit la Vatican, de Papa Pius al VI-lea. Noi am fost cei care am argumentat importanța unei astfel de vizite și a unor relații bune cu Vaticanul, un stat mic, dar cu o influență imensă în lume. Ați auzit și de relațiile noastre cu Libia, țară foarte bogată în petrol. Noi am prezentat o fișă amănunțită despre liderul libian, Moammer El Geddafi, și am precizat, printre altele, că este un credincios musulman aproape fanatic, foarte sensibil la acest aspect. Președintele s-a folosit de informație și l-a asigurat că România respectă libertatea de credință și de conștiință, ceea ce a contribuit la stabilirea unui dialog direct, pe bază de încredere, care sperăm să dea rezultate în viitor. Sunt multe alte exemple de relații cu liderii Israelului și ai țărilor arabe, cu președintele OEP, Yasser Arafat, cu conducători ai țărilor africane și asiatice. În curând (noiembrie 1974) România va primi în vizită pe Secretarul de Stat al SUA, Henry Kissinger. Pregătim cel mai amplu documentar, de vreo 80 de pagini, despre această personalitate atât de importantă în viața internațională. Veți avea mult de lucru, dar mai întâi va trebui să vă documentați temeinic”.

Au urmat și alte explicații. Mai întâi, că spionajul românesc are ca obiective fundamentale apărarea României și promovarea intereselor sale în lume: „Noi nu acționăm pentru răsturnarea unor guverne străine, așa cum fac, de pildă, CIA și KGB”. Apoi, faptul că munca în DIE cere discreție totală, este lipsită de publicitate, iar numele noastre nu vor mai apare pe materialele întocmite, ca la ziar. Vom semna doar cu inițialele numelui la final: „Concept:

XY". Satisfacția este că aceste sinteze sunt citite doar de Președinte și, în unele cazuri, și de alți membri ai conducerii statului. Munca însă este apreciată, există un sistem de stimulente și de promovare cum nu se practică în alte instituții. Nu trebuie să dea nimeni din coate pentru a i se recunoaște meritele. Aprecieri vine adesea chiar de la șeful statului, cum a fost la 23 August în acest an. A semnat avansarea la gradul de general a peste 20 de colonei din DIE, nu s-a mai întâmplat niciodată așa ceva. Acest lucru explică aprecierea de care ne bucurăm în fața președintelui.

Discuția s-a prelungit aproape două ore pe aleile Parcului Cișmigiu. Spre final, mai mi-a dat un sfat: „În viață ne confruntăm cu multe dificultăți. Dar, țineți minte două lucruri: nu există problemă fără soluții și, în orice împrejurare, oricât de grea, nu veți fi niciodată singur. Veți avea întotdeauna în spate susținerea unei organizații puternice, bazată pe solidaritate și încredere deplină între membrii săi”.

A fost prima și cea mai consistentă lecție despre spionaj pe care am primit-o. Eram bulversat, dar încrezător. Peste două săptămâni, pășeam pe poarta sediului central al DIE din strada Batiștei, unde aveam să-mi desfășor activitatea neîntrerupt mai bine de două decenii.

Aici nu este loc pentru autocritică! Poți greși doar o singură dată.

Î: *Cu ce v-ați ocupat la început, în ce domeniu/domenii ați activat?*

R.: Mai întâi am făcut cunoștință cu noul loc de muncă: Brigada independentă „ZI”, de analiză și sinteză, care ocupa atunci două etaje (2 și 3) ale clădirii. Existau două sectoare principale: „Exploatarea informațiilor” (secrete) și „Documentare”, care lucra deopotrivă cu documente secrete și publice, la care se adăugau unele componente administrative. Eu am fost încadrat de la început la „Exploatarea informațiilor”, pe spațiile Benelux și țări nordice, într-un birou cu alți doi tineri absolvenți de studii universitare, care aveau în responsabilitate Franța și Africa francofonă, respectiv Marea Britanie și Africa anglofonă. Alte birouri se ocupau de Spania și Portugalia, Italia, Grecia și Turcia, Orientul Mijlociu, Asia, America de Nord și America Latină. De fapt, organizarea internă avea corespondențe cu structurile din unitățile operative care se ocupau de spațiile menționate. Personalul era destul de neomogen: ofițeri în vârstă, mulți doar cu studii medii, formați la „școala vieții”, alături de o categorie de tineri universitari, angajați în ultimul deceniu (comerț exterior, limbi străine, drept, filosofie, reporteri de Radio-TV ș.a.). Cei în vârstă, unii reveniți de la câte un post din străinătate, erau adesea nemulțumiți, nu toți aveau aptitudini pentru scris și, pentru că nu mai aveau perspective în alte direcții, considerau Brigada „ZI” un fel de „cimitir al elefanților”.

În iulie 1974, avusese loc o lovitură de stat în Cipru, urmată de intervenția militară a Turciei și ocuparea nordului insulei. Acțiunea a surprins serviciile de informații române de toate categoriile, iar Ceaușescu a fost foarte nemulțumit. S-au luat o serie de măsuri organizatorice în toate structurile de siguranță națională.

La „ZI”, una din primele măsuri a fost instalarea de aparatură telex pentru recepționarea non-stop a principalelor agenții internaționale de presă (France Presse, Reuters, UPI, Associated Press), aparatură radio modernă ș.a.m.d. Până atunci, aceste „servicii” erau oferite prin înțelegeri cu Agerpres. Acest lucru a presupus întărirea serviciului de permanență pe tot parcursul celor 24 de ore, greutatea și răspunderea mai mare fiind desigur pe timpul nopții, când se finalizau și „buletinele informative” secrete pentru conducerea statului. În ce mă privește, mi s-a acordat o lună de acomodare, când am dublat grupele de serviciu, pentru a învăța metodologia de lucru. Firește, tonul din perioada premergătoare angajării nu mai era la fel de moderat. Mi s-a atras atenția serios că suntem ultimul filtru înainte ca sintezele cu informații secrete să ajungă pe masa președintelui. De aceea, corectitudinea și verificarea acestora trebuie să fie la nivelul maxim: *„Poți greși doar o singură dată. Aici nu este loc pentru autocritică!”* În privința verificării textelor aveam o anumită abilitate de la ziar, unde exista periodic serviciul de „cap limpede”, efectuat noaptea, înainte de apariție. Nici cu redactarea nu aveam greutate. Adevărata problemă era însă de a selecționa informațiile care să facă obiectul unei sinteze cu șanse de a ajunge pe masa președintelui. Acest lucru se învață în timp. Deși încă din prima lună am întocmit o notă care a fost acceptată, în fapt mi-au trebuit vreo trei ani până când am început să simt informația, să pot identifica elementul de noutate și de interes strategic.

Î: *O bucată de vreme ați avut funcții de conducere, până la cea de șef al Direcției de Analiză – Sintează. Din această perspectivă, cum definiți astfel de activități, care a fost obiectivul acestei direcții? Ce înseamnă analiza-sinteza informațiilor?*

R: Până la funcții de comandă a trebuit, așa cum spuneam, să-mi fac ucenicia, care a durat de la încadrarea în octombrie 1974 cel puțin până la fuga rușinoasă a lui Pacepa, la sfârșitul lunii iulie 1978. Apropos, generalul Pacepa era oficial secretar general al Ministerului de Interne și, totodată, adjunct al șefului DIE, generalul Nicolae Doicaru. În calitate de adjunct, Pacepa coordona mai multe unități din DIE, una dintre ele fiind și Brigada „ZI”. El era cel care aviza subiectul și proiectul sintezei informative pentru a doua zi, iar Doicaru venea în fiecare dimineață la orele 6.00, citea toată corespondența de peste noapte, în primul rând telegramele de la grupele externe. Se înțelege că directorii unităților de spațiu veneau la aceeași oră, pentru că dacă avea neclarități, Doicaru îl suna pe șeful de spațiu pentru lămuriri. După ce se pune la curent cu ultimele evenimente survenite pe plan internațional, citea sinteza pregătită de „ZI”, care se chema atunci „Buletin Informativ”, pe care, dacă o accepta, o pune în mapă și pleca cu ea la ministrul de interne, care o semna și o trimitea Președintelui. Atunci când aprecia că sinteza întocmită nu este pe fază cu evenimentele externe sau cu anumite preocupări presante ale șefului statului pe care el le cunoștea, Doicaru bloca sinteza, chiar dacă nu avea ceva de reproșat în privința redactării sau a conținutului. De fapt, nici Doicaru, nici Pacepa nu făceau observații în ce

privește redactarea, pentru ei conta problema tratată și în ce măsură aceasta vine în întâmpinarea așteptărilor președintelui.

Cam o dată pe an, în primele luni, Doicaru trimitea o circulară grupelor externe, semnată „Viforul”, în care aducea o serie de critici privind delăsarea în muncă și calitatea slabă a unor informații, care se încheia cu o tematică de prioritate întocmită de ”ZI” pentru perioada viitoare. Adeseori pune ordine rezolutive pe telegrame, iar uneori scria un comentariu despre anumite aspecte. Pe o telegramă care aborda problema *rotirii cadrelor*, la modă în propaganda de atunci, Doicaru a scris ceva de genul următor: „*Rotire da, dar cizmarul să rămână cizmar, mecanicul - mecanic, medicul - medic ș.a.m.d.*” Pare că avea o anumită țintă această rezoluție.

Așa cum mi s-a explicat, Ceaușescu însuși dăduse unele indicații cum să arate sintezele: scrise cu litere mari (caractere Olympia), să nu depășească trei pagini și să fie foarte exacte și clare. Dictase chiar cum să înceapă: „*Definim date că...*”, după care urma prezentarea informației. Câțiva ani, această formulă devenise un stereotip, după aceea au mai intervenit unele variațiuni. Cerința principală era aceea ca informația transmisă să fie secretă, credibilă, verificată și circulată doar pe canalul special. Ceaușescu ținea foarte mult ca fiecare instituție (MAE, DIE, Agerpres etc.) să-și respecte atribuțiile din statut. El primea informații din toate aceste instituții și răbufnea dacă primea de la DIE o informație pe care o primise anterior pe linie oficială. Probabil că se întâmplaseră unele cazuri, pentru că Doicaru luase măsuri draconice să evite repetarea lor. În plus, Ceaușescu ținea ca unele informații să i se raporteze direct, fără a fi consemnate în documente scrise. La o ședință de bilanț, de pildă, Pacepa ne-a spus că tocmai fusese primit, împreună cu Doicaru, de către Comandantul Suprem, căruia îi raportaseră din agendă rezultatele din anul precedent: câte recrutări de agenți străini, câte tehnologii de vârf aduse și transmise în industrie, câte recuperări de valută sau de averi ale unor cetățeni români din emigrație care decedaseră și nu aveau urmași ș.a. După ce i-a ascultat, Ceaușescu le-a atras atenția: „*Sper că nu veți dactilografia aceste informații!*” La un moment dat, chiar i-a spus lui Tudor Postelnicu, după ce acesta fusese numit șef al Departamentului Securității Statului (DSS): „*Dacă ai ceva important, vii și-mi spui la ureche!*”

În primii ani de la angajarea mea, sintezele cu informații secrete se dactilografiau pe o matriță de carton special, numele de țări sau persoane erau criptate prin scriere de mână, apoi matrița intra într-un proces de „multiplicare”, iar la final, fiecare exemplar era numerotat și pe el se capsă bilețelul cu numele destinatarului, începând cu Nicolae Ceaușescu. După aprobare, exemplarele erau semnate de ministrul de interne.

Paleta problemelor care făceau obiectul informărilor era foarte largă, practic Ceaușescu voia să știe tot despre evenimentele mai importante din lume: despre lovituri de stat, asasinate (mai ales când victimele erau personalități pe care le cunoscuse), conflicte majore, între care cel arabo-israelian ținea cap de

afiș, întâlniri la nivel înalt și eventuale înțelegeri secrete care puteau viza și România, și multe altele. Fluxul de informații de la grupele externe către Centrală era foarte mare, dar nu toate „gulgutele”, cum le numeau în glumă ofițerii operativi, aveau și valoarea necesară. La Sintează exista aprobată o grilă de apreciere a valorii informațiilor („valoare informativă”, cu mai multe gradații; „valoare documentară”, de asemenea cu gradații, și „fără valoare”). Ultima categorie se datora cel mai adesea caracterului public dinaintea ei (demonstrat cu dovezi din presă) și constituia frecvent obiect de dispută între cei de la Sintează și cei de la Operativ. După 1990 am aflat că astfel de dispute sunt specifice tuturor serviciilor de informații. Când am ajuns în unitatea de sinteză am fost impresionat de numărul abonamentelor la presa străină, practic fiecare spațiu era acoperit cu publicațiile cele mai valoroase care apăreau acolo. În plus, exista o Bibliotecă, gestionată de sectorul Documentare, dotată cu cele mai valoroase ghiduri, atlase, istorii, dicționare, cărți de spionaj etc., toate aduse din străinătate, această sarcină făcând parte din ordinul de misiune al fiecărui ofițer trimis la post.

Personal eram nemulțumit de calitatea informațiilor provenite de pe spațiile de care mă ocupam. În timp ce colegii mei erau prezenți săptămânal cu o sinteză (pe Anglia, Franța, RFG, Spania, Portugalia, Grecia, Turcia, ca să nu mai vorbesc de Orientul Mijlociu), pe țările nordice și Benelux reușeam cu greu să încropesc ceva, fiind slab acoperite informativ sub aspect politic. Poate că ofițerii de la post erau specializați mai multe pe chestiuni economice, comerciale sau tehnico-științifice, dar în cele politice, care constituiau „hrana” zilnică a sintezelor, lucrurile nu stăteau deloc bine. După primele 6-7 luni de la angajare, pe la jumătatea anului 1975, s-a ținut o ședință de bilanț pe unitate, în prezența lui Pacepa. Atunci se organizau bilanțuri de două ori pe an, la jumătate și la final. „Șahistul” mi-a propus să iau și eu cuvântul, fiind cel mai tânăr dintre angajați, dar nu mi-a sugerat ce subiecte să abordez. Eu am fost foarte critic la adresa calității informațiilor de pe spațiile pe care le păstoream, iar la un moment dat am spus: „Există părerea (la operativ, desigur), că aceste spații nu prezintă interes pentru conducere și de aceea procentul de exploatare este mic. Păi, dacă în Europa există o asemenea mentalitate, atunci ce să mai zică ofițerii de pe spațiile africane?” Pacepa mi-a dat dreptate, dar generalii de la Divizia Europa, prezenți la bilanț, erau nervoși, își dădeau coate... „Cine e, mă, ăsta?” După câteva zile, „Șahistul”, probabil la „sugestia” celor vizați de mine, mi-a propus cu o voce mieroasă: „Tovarășul P., ce ar fi să preluați dvs. toată problematica africană, și spațiile francofone și cele anglofone, întregul continent?” Ce puteam să zic? De a doua zi am preluat toate dosarele, am început o acțiune de documentare temeinică, iar la finalul anului am primit prima felicitare scrisă de la direcția de spațiu „Africa”, pentru contribuția la creșterea procentului de valorificare a informațiilor. Am lucrat aproape trei ani pe Africa, aflată în plin proces de decolonizare. Erau multe evenimente și situații conflictuale (conflictul etiopianosomalez din Cornul Africii, problemele angoleză, namibiană și rhodesiană ș.a.),

iar Ceaușescu efectua anual turnee pe continent și urmărea cu atenție ce se întâmpla acolo. Atunci mi-am făcut adevărata ucenicie la „ZI” și nu am regretat niciodată această perioadă.

Î: *Vă amintiți vreun episod african de interes pentru cititorii noștri?*

R: Mai întâi trebuie spus că România acelor ani, sub bagheta lui Ceaușescu, dezvolta relații pragmatice cu toate statele, indiferent de regimul politic. Cu anumite nuanțe, desigur. Cele mai bune relații erau cu mișcările de eliberare sau cu țările care își proclamaseră independența de curând (R. P. Congo, Mozambic, Angola, Tanzania, Zambia etc.). Dar aveam raporturi bune și cu statele cunoscute pentru atitudinea lor favorabilă SUA sau fostelor metropole (Zair, Gabon, Senegal, Republica Centr-Africană ș.a.). Jean Bedel Bokassa, liderul Republicii Africa Centrală, s-a proclamat la un moment dat împărat. El era dependent de francezi și belgieni, dar României i-a acordat facilități mai mari decât fostelor metropole. Cele mai performante societăți mixte create de România în Africa (două dintre ele pentru exploatarea diamantelor naturale și a lemnului pentru mobilă) erau în țara lui Bokassa.

Î: *Pacepa scrie în „Orizonturi Roșii” că acestea erau rezultatul activității DIE și al plasării Gabrielei pe lângă Bokassa...*

R: Sigur că avea și DIE contribuția sa la astfel de relații. Cu Gabriela lucrurile au stat însă altfel decât a scris Pacepa. Gabriela era o balerină constănțeană frumoasă și isteată, care i-a căzut cu tronc lui Bokassa la o vizită în România. Ea a acceptat să devină soție de împărat și a plecat după soț la Bangui. Împăratul mai avea însă alte trei soții, de care atunci când intervenea un motiv oarecare se despărțea, le dădea o despăgubire și le expulza. Ultima întâmplare de acest gen se petrecuse cu o zaireză. Adesea, împăratul pleca la vânătoare și Gabriela se plictisea. Într-o zi, un militar din garda împăratului a pozat-o goală la piscină și i-a arătat fotografiile lui Bokassa. Probabil că a ieșit scandal, iar Gabriela, care era de o statură mai impunătoare decât a micului împărat, cred că l-a pus repede la punct. Așa se face că Bokassa s-a prezentat intempestiv la Ambasada României din Bangui să o „predea” pe Gabriela necondiționat. În ambasadă se aflau șeful misiunii și rezidentul DIE, ambii fără soții. Cei doi au încercat să-l convingă pe Bokassa ca, până la perfectarea formalităților, să o tolereze pe româncă la reședința sa, dar acesta, aproape speriat, a refuzat categoric. Până la urmă, ambasadorul și-a dat acordul să o găzduiască în apartamentul său până la clarificarea situației. Oricum, împăratul a fost generos, i-a dat Gabrielei o sumă frumoasă pentru a se stabili în Franța. Aceasta este varianta pe care mi-a spus-o la timpul respectiv chiar „omul nostru din Bangui”, pentru a-l parafraza pe un scriitor britanic.

Altădată, Bokassa i-a convocat la biroul său pe ambasadorii URSS, Chinei și României. La primire, împăratul le-a transmis un avertisment : „Unul dintre voi nu-și vede de treabă. Dacă nu se potolește, am să-i tai o ureche!” Informația a parvenit în Centrală pe canalul nostru, iar telegrama pe formular roșu a fost transmisă lui Ceaușescu, însoțită de o explicație: Bokassa îl viza pe ambasadorul

sovietic, dar nu a dorit să-l înfrunte direct, lăsând să planeze o îndoială asupra tuturor. Trebuie menționat că, în anii respectivi, confruntarea sovieto-americană, dominanta confruntării Est-Vest, se derula preponderent în lumea a treia, iar Africa era un teren predilect. În mijlocul acestei confruntări, România avea o poziție privilegiată, era preferată în multe acțiuni de cooperare economică, iar oamenii noștri aveau acces direct la liderii mișcărilor de eliberare, la miniștri și adesea chiar la șefii de stat africani, obținând informații de primă mână. Pe această bază, spre exemplu, am putut decela bine în încrengătura de formațiuni care compuneau mișcarea de eliberare din Rhodesia/Zimbabwe și am sugerat să se meargă pe gruparea ZANU (Robert Mugabe), în timp ce sovieticii, englezii sau americanii au mizat pe alte grupări care s-au dovedit ulterior perdante. Propunerea noastră a fost acceptată de Secția externă a CC și s-a dovedit viabilă în deceniile care au urmat. Despre sprijinul acordat de România lui Robert Mugabe (ZANU) la câștigarea primelor alegeri organizate în 1980 vorbește și colegul nostru Ristea Priboi în cartea sa recentă „*Lumini și umbre din viața unui spion*”, prezentată în numărul anterior al revistei noastre.

I: *Să revenim la rigorile muncii de analiză-sinteză...*

R: Activitatea de analiză și sinteză era complexă, presupunea o informare zilnică aprofundată și un efort suplimentar pentru a redacta în final un Buletin corespunzător. Timpul era practic nenormat. Datorită stilului de muncă al directorului Brigăzii „ZI”, atmosfera din unitate era însă în suferință: în timpul zilei, „Șahistul” se ocupa de tot felul de probleme (discuții, ședințe, mai trăgea de limbă pe câte unul să afle „ce se mai întâmplă prin brigadă”, diverse întâlniri), iar la sfârșitul programului chema șefii de birouri și întreba: „Cu ce ieșim mâine?” Fiecare avea câte un proiect, dar lucrul efectiv începea pe la orele 19,00, în prezența ofițerului și a șefului său. „Șahistul” recitea „baza”, adică telegramele și materialele din care se întocmise proiectul, apoi dădea o nouă formă de redactare și întregul proces, inclusiv multiplicarea și punerea sintezei în plicuri, se încheia de regulă pe la orele 2-3 dimineața, uneori și la 4,00. Oamenii erau obosiți, stresați și comentau pe la colțuri. La un moment dat „Șahistul” s-a internat o săptămână pentru control medical. Câțiva ofițeri au profitat și s-au prezentat la Pacepa, care a convocat o ședință în care i-a ascultat pe nemulțumiți. S-au spus multe lucruri grele, Pacepa nu a intervenit deloc, iar la final a tras o singură concluzie: „*Probabil că stilul de muncă este deficitar, dar devotamentul șefului dvs. este mai presus de orice îndoială*”. Și a plecat. Părerea mea este că și Pacepa, și Doicaru cunoșteau bine regimul de muncă din unitate, dar îl tolerau, pentru că așa erau siguri că sinteza prezentată dimineața nu poate fi concurată, ca actualitate și oportunitate, de nicio altă instituție cu atribuții în plan extern. Sigur, „Șahistul” a aflat totul, a luat unele măsuri de îmbunătățire a stilului său, dar mai mult declarativ. În fond, până la fuga lui Pacepa, atmosfera la „ZI” a rămas destul de încordată.

La un moment dat, Ceaușescu a cerut o contribuție mai mare a DIE la informarea pe probleme economice și de comerț exterior. În țară se producea

mult, dar la întreprinderi se adunau stocuri mari de produse care nu aveau căutare în exterior din cauza calității. „Deficiențele” în comerțul exterior au devenit repede o preocupare. Îmi amintesc de o sinteză foarte bine documentată care prezenta grave defecte la un lot de încălțăminte pentru armata libiană. Era vorba de circa un milion de perechi de încălțări, la ele lucraseră multe fabrici de profil, dar o bună parte avea defecțiuni iar libienii, care plăteau în valută forte și ne oferiseră multe facilități, inclusiv concesiuni de terenuri petrolifere, le-au reclamat. Când a citit sinteza, Ceaușescu s-a enervat: „*Dar voi ce ați făcut? Voi doar constatați? De ce nu acționați pentru a preveni?*” Din acel moment, până în decembrie 1989, niciun material de informare care semnală deficiențe de orice gen (buletin, notă, telegramă pe formular roșu) nu pleca la Ceaușescu fără să se precizeze în final ce măsuri s-au luat, cu sprijinul desigur al celorlalte ministere și instituții, pentru a se preveni sau remedia problema în cauză.

I: *Cum s-a văzut de la „ZI” trădarea lui Pacea de la finele lunii iulie 1978?*

R: Situația generală din România devenea tot mai grea, iar acest lucru se resimțea și la nivelul DIE. Degringolada în DIE a început în martie 1978, odată cu schimbarea lui Nicolae Doicaru de la conducerea spionajului și numirea sa ca ministru al turismului. A fost o decizie absolut neașteptată, dar ca *soldat* disciplinat al partidului, Doicaru nu putea să spună „nu”. El a fost însă afectat profund, a vizitat fiecare unitate înainte de plecare, a rostit cuvinte de încurajare pentru personal despre „*această muncă sensibilă, pe care mulți nu o înțeleg*”, apoi l-a sărutat pe fiecare angajat în parte. A fost ceva fără precedent. Doicaru a fost într-un fel victima procesului de rotire a cadrelor, pe care el însuși îl apostrofase cândva pe o telegramă. Era însă ceva mai mult. În ultimii ani, Doicaru își făcuse mulți inamici chiar în anturajul lui Ceaușescu, începând cu soția acestuia. Unii veterani mi-au relatat mai multe momente de tensiune între Doicaru și Elena cu ocazia vizitelor în străinătate. La un moment dat, Elena i-a reproșat lui Doicaru că a trimis prea mulți agenți de securitate pentru pregătirea vizitelor la nivel înalt. Doicaru a înghițit în sec, dar a transmis un ordin proverbial subordonaților care încearcă să iasă în evidență în astfel de ocazii: „*Ofițerul de informații nu trebuie să iasă ca păduchele în frunte!*” Au mai fost și alte situații, când Doicaru a refuzat să dea curs unor solicitări capricioase ale Elenei. Pe de altă parte, eu am fost surprins că, la acel început de an 1978, Doicaru a participat la ședințele de bilanț din toate unitățile DIE, inclusiv la „ZI”. Pretutindeni a fost foarte critic și, fără excepție, l-a ridicat în picioare și i-a adresat cuvinte grele șefului de cadre, „Nicu Călin”, fratele președintelui. O asemenea poziție nu putea rămâne fără urmări.

Înlocuitorul lui Doicaru, generalul Alexandru Dănescu, a reprezentat alegerea cea mai neinspirată. Poate că omul avusese rezultate la sectorul logistic al MAI, dar pentru noul post era total nepotrivit. Citea de mai multe ori până înțelegea cele trei pagini zilnice pe care urma să le trimită președintelui. În schimb era foarte dur cu toți cei din subordine. Atmosfera s-a deteriorat rapid, iar

Pacepa a devenit în următoarele luni de nerecunoscut. Indiferent de relațiile pe care le avea, în virtutea poziției sale, atât cu serviciile americane, cât și cu cele sovietice, cred că nemulțumirea față de numirea lui Dănescu la conducerea DIE (devenit pentru câteva luni DGIE – Direcția Generală pentru Informații Externe) a constituit un motiv serios pentru dezertarea și trădarea sa.

Vestea dispariției sale în Germania a căzut ca un trăsnet. După ce a aflat, „Șahistul”, schimbat la față, a convocat tot efectivul unității de sinteză în ședință: „A dispărut tovarășul Pacepa. Nu știm ce s-a întâmplat. Poate a fost răpit, poate este aruncat în vreun șanț... Nu știm. Urmărim cu maximă atenție toate posturile de radio și agențiile de știri”. Nimeni nu putea crede inițial că este vorba de trădare. După ce acest fapt s-a confirmat a urmat o perioadă crâncenă. A început rapid un proces de epurări și selecție sub comanda directă a unor cadre din MAI. De la „ZI” au plecat cam jumătate dintre angajați – unii în presă, alții la Securitatea internă, la Miliție sau în alte sectoare de activitate. Unitatea de Analiză-Sinteză a avut șansa că la comandă a fost numit colonelul Ion Rușeț, doctor în științe de securitate, care activase la Sectorul Învățământ din MAI și era foarte bine apreciat în minister.

Î: *Este larg răspândită opinia că, practic, spionajul românesc ar fi fost pus atunci pe butuci...*

R: Este o exagerare, iar viziunea catastrofică este răspândită adesea deliberat de așa-ziși istorici care compilează din diverse documente propagandistice din epocă. Trădarea lui Pacepa a stârnit furia lui Ceaușescu și l-a determinat să fie mult mai rezervat îndeosebi față de Securitatea externă. Asta pe de o parte. Pe de altă parte, trădarea a afectat într-adevăr, pentru o perioadă, munca specifică pe spațiile occidentale. Retragerea intempestivă a „fantomelor” a reprezentat o lovitură mai ales pentru spionajul tehnologic. Dar activitatea de analiză-sinteză se baza, atunci ca și azi, pe fluxul de informații politice și economice sosite zilnic în Centrală, ori acestea nu proveneau de la „fantomе”, care aveau sisteme de comunicare speciale și la intervale de timp mai mari, ci de la ofițerii aflați sub acoperire pe spațiile din întreaga lume. Iar două treimi din lume era reprezentată atunci de țările în curs de dezvoltare (Africa, Asia, Orientul Mijlociu, America Latină), cu care România avea relații excelente. La scurt timp a fost refăcut fluxul de informații și pe spațiile occidentale. La drept vorbind, România nu se afla în conflict, exceptând elementele de ideologie, nici cu SUA, nici cu marile puteri vest-europene, spații pe care munca de influență a continuat cu bune rezultate, începând cu reînnoirea anuală a clauzei națiunii celei mai favorizate, până către finalul epocii comuniste. După fuga sa, Pacepa a încercat să declanșeze scandaluri de răsunet (cazul parlamentarului social-democrat vest-german sau al istoricului Gustav Pordea din Franța), acuzați de spionaj în favoarea României, ambele procese fiind pierdute de transfug. Dacă Pacepa ar fi fost corect cu americanii, „mărturiile” sale ar fi putut chiar contribui la creionarea unei imagini favorabile politicii externe a României. Dar el a mințit cu premeditare, pentru a se face mai interesant, mai ales în privința relației cu

sovieticii: prin tot ce a declarat și a scris a alimentat teza falsă că România ar fi reprezentat „calul troian” al URSS, că toate tehnologiile occidentale obținute ar fi fost livrate Moscovei, ceea ce era absolut fals, dar a adus în mod clar prejudicii intereselor generale ale țării.

La Direcția de Analiză-Sinteză a început un amplu proces de reșezare și reorganizare a activității sub comanda directă a colonelului Ion Rușeț. Primul an și jumătate a fost însă foarte greu, datorită politrucilor care dirijau spionajul românesc, în frunte cu Tudor Postelnicu. Acesta chiar a emis un ordin (care ni s-a comunicat într-o ședință profesională) prin care ofițerii analiști de la Sinteză au fost puși sub supraveghere informativă (ascultare de telefoane, filaj) pe motiv că sunt deținători de informații secrete pe care ar putea să le divulge. Este adevărat că eram la curent cu informațiile raportate zilnic lui Ceaușescu, dar mai erau și alte canale de comunicare directă de către unitățile operative, iar noi oricum nu aveam acces la „surse”, domeniul cel mai sensibil ce putea fi periclitat prin „pălăvrăgeală” sau „lăudăroșenie”, cum erau incriminate astfel de fapte. Drept urmare, timp de vreo patru ani, deplasările pe spații pentru documentare ale ofițerilor analiști au fost sistate complet.

Analizele făcute de o comisie specială de anchetă după dezertarea lui Pacepa arătau că DIE se abătuse de la obiectivele muncii de spionaj, preferând să acorde prioritate chestiunilor economice și tehnico-științifice, care le-ar fi adus șefilor acestuia mai rapid aprecieri din partea conducerii statului. Numai că acele direcții erau urmarea unor ordine exprese ale lui Ceaușescu, iar acesta, după câteva luni, observând absența unor astfel de raportări din partea Centrului de Informații Externe (CIE), noua denumire a Serviciului, a reacționat. S-a revenit rapid la preocupările de ordin economic și tehnico-științific și în curând se va înființa Întrînderea de comerț exterior „Dunărea”. Aceasta a coincis cu aducerea la conducerea CIE a generalului Nicolae Pleșiță.

Î: *Un personaj controversat, după cum susțin mulți...*

R: Controversat da, dar la timpul respectiv a fost o măsură care a contribuit la o contrabalansare a derapajului care începuse în activitățile de spionaj. La Analiză am dobândit o libertate mult mai mare de inițiativă în alegerea subiectelor și redactarea sintezelor, s-a început o amplă mișcare de promovare a cadrelor tinere, s-a trecut la revederea unor ordine și a lecțiilor de specialitate, au fost reluate deplasările pe spații ale ofițerilor analiști mai ales în contextul unor vizite la nivel înalt. Fostele „Buletine informative” pentru președinte se numeau acum „Note-Raport” și erau fără excepție scrise de mână. Pleșiță avea o relație de prietenie cu generalul Iulian Vlad, șeful Securității interne, iar această relație a contribuit la atenuarea concurenței, uneori neloiale, între „Extern” și „Intern”, care adusesese multe prejudicii activităților de informare în general. Este adevărat că, fiind o fire impulsivă și cu o viziune influențată evident de activitățile anterioare, Pleșiță a făcut și o serie de greșeli. Una dintre ele se referea la insistența cu care cerea unităților operative să organizeze întâlnirile cu „sursele” în țară, unde situația se afla sub control, ceea ce a stârnit

nemulțumiri. Operativii argumentau corect că spionajul se face în exterior, iar aducerea în țară a „surselor” le-ar putea compromite.

Ceașescu către Homoștean și Postelnicu: „Și voi, mă?”

De la venirea la comanda Departamentului Securității Statului, care avea cele două componente de bază - Securitatea Internă și, respectiv, Informațiile Externe (spionajul) -, Tudor Postelnicu a încurajat și chiar stimulat discret transmiterea de informații edulcorate, care să aducă „vești bune” și să elogieze calitățile de conducător ale Comandantului Suprem. „Tonul face muzica”, se știe bine, iar de la grupele externe au început să se îndrepte spre Centrală, în mod sistematic, „informații” laudative despre șeful statului, multe asemănătoare cu propaganda de partid care începea să capete dimensiuni caraghioase. În vara anului 1981 (9-12 iunie), Nicolae Ceaușescu a efectuat o vizită de stat în Austria, la invitația cancelarului Bruno Kreisky, unul din liderii marcanți ai Internaționalei Socialiste, care avea o contribuție importantă la dezvoltarea relațiilor cu România. În astfel de situații, CIE lua măsuri de pregătire a vizitei pe spațiu, împreună cu MAE, MCE, Agerpres etc., iar în țară, prin Direcția de Analiză, prezenta anticipat sinteze pe problematica austriacă. După încheierea vizitei, devenise un obicei de a prezenta o sinteză cu „reacții și aprecieri” despre eveniment. Așa s-a întâmplat și de această dată: din telegramele sosite de afară, s-a întocmit o sinteză în care laudele la adresa lui Ceaușescu nu mai conțineau din toate direcțiile: Bruno Kreisky ținuse o ședință specială de guvern, Kurt Waldheim (austriac), secretarul general al ONU, îl elogiase și el pe președintele român, iar Margaret Thatcher, premierul britanic, își făcuse un obicei de a aduce vorba despre Ceaușescu în ședințele sale de cabinet.

În dimineața în care am înaintat sinteza cu astfel de „informații”, pe la orele 10.00, generalul Pleșiță a sunat și ne-a convocat la cabinetul ministrului Postelnicu pe toți componenții Sectorului de „Exploatare a informațiilor”. Nu cunoșteam motivul, dar când te convoca ministrul era, de regulă, un semn rău, prevestitor de furtună. Ne-am prezentat la minister, pe cheiul Dâmboviței, tot efectivul: colonelul „M.P.”, șeful Sectorului, în vârstă de vreo 45 de ani, și alți trei-patru ofițeri, căpitani sau locotenenți majori. Când am intrat în cabinetul ministrului, „ședința” de analiză era deja pregătită: de o parte se aflau ministrul de interne George Homoștean, generalul Nicolae Pleșiță, șeful CIE și adjunctul acestuia, responsabil pe probleme economice. Tudor Postelnicu, ministru secretar de stat și șef al DSS, rumen la față și cu frizura tunsă scurt, se plimba nervos dintr-o parte în alta, ca un leu în cușcă, urmând să „modereze” întâlnirea. Noi ne-am așezat pe scaune în partea opusă prezidiului. La vederea noastră, Homoștean a avut o reacție de mirare, exprimată chiar pe un ton admirativ, cât suntem de tineri și de puțini la număr, ceea ce a detensionat din start atmosfera. Apoi, chiar Homoștean a deschis discuția: *„Munca de informare a șefului statului este de mare răspundere. Să știți că nu este deloc ușor nici pentru noi. Astăzi am fost chemați de Comandantul Suprem, eu și tovarășul Postelnicu. Comandantul*

Suprem ne-a aruncat de pe birou „Buletinul” cu informații întocmit de dumneavoastră și ne-a spus doar atât: „Și voi, mă?” Am ieșit fără altă explicație, iar acum am vrea să analizăm situația, să tragem niște concluzii pentru a nu mai repeta un astfel de caz”.

A urmat la cuvânt generalul Pleșiță, care a continuat pe tonul inițiat de Homoștean, evitând să arunce vina asupra celor de la sinteză: „Și noi avem răspunderea noastră, pentru că am acceptat acele informații. Culmea e că, după vizită, cancelarul Kreisky s-a internat la spital, iar Waldheim se află într-o vizită în China...”. Concluzia era clară: informații trase de păr, neverosimile.

Adjunctul lui Pleșiță a încercat să arate cu degetul către noi, la fel și Postelnicu, dar ședința s-a terminat fără sancțiuni. Mi-am dat seama că Homoștean și Pleșiță erau pe aceeași lungime de undă, niciunul dintre ei nu-l agreau pe Postelnicu. Cât privește concluzia de fond, nespusă explicit în ședință, cred că a fost vorba de o încercare de protest a lui Ceaușescu față de laudele fără limite care i se aduceau inclusiv în informările de la CIE. După știința mea, a fost prima și ultima dată când s-a întâmplat așa ceva.

Peste doi ani, în primele ore ale zilei de 1 septembrie 1983, un avion de linie al companiei coreene KAL, care zbura din Alaska spre Seul, a deviat de la traseu și a pătruns în spațiul aerian sovietic. A fost interceptat de un avion de vânătoare sovietic și doborât cu două rachete, toți cei 269 de pasageri aflați la bord pierind în incident. De această dată, grupa Radio-Telex (știri publice) de la Direcția de Sintează nu a mai scăpat de sancțiunile lui Postelnicu. Acesta a dispus trecerea în rezervă a șefului grupei, maiorul „I.D.” (un ofițer talentat, fost ziarist) pentru că nu i-a raportat telefonic despre scandalul iscat pe plan mondial, inclusiv la ONU, în ziua când s-a aflat despre eveniment. Grupa respectivă adunase toate știrile și pregătea un buletin de presă complet pentru a doua zi, dar Postelnicu nu a acceptat nicio explicație. Cu toate acestea, generalul Pleșiță nu a pus în aplicare ordinul lui Postelnicu și l-a salvat pe ofițer printr-o mutare imediată la o unitate operativă, pentru o perioadă până când cazul va fi uitat. Ceea ce s-a și întâmplat peste doi ani, când Pleșiță nu mai era în funcție, dar Postelnicu era încă șef al DSS.

În fine, despre Pleșiță s-a mai spus că folosea adesea un limbaj vulgar, cel mai adesea bășcălios, în multe privințe asemănător cu cel al lui Hrușciiov, mai ales când ridiculiza oameni politici străini aflați pe poziții de adversitate față de România. Într-o perioadă m-am aflat timp de o lună la comanda Direcției de Analiză, când șeful acesteia a plecat într-un lung concediu în străinătate. Deși eram doar căpitan, Pleșiță m-a acceptat și, în fiecare zi, mă prezentam la raport cu știrile de presă de peste noapte și proiectul de sinteză pentru șeful statului. Niciodată nu a recurs la jigniri sau la cuvinte ofensatoare la adresa mea, chiar și când se supăra pentru anumite lucruri. Într-o dimineață, spre exemplu, eram în biroul său și îi prezentam știrile recente de pe mapamond. La un moment dat a sunat telefonul scurt. Eu m-am ridicat să ies din birou, conform unor reguli nescrise, pentru a nu auzi convorbirea, dar generalul mi-a făcut semn să rămân.

La capătul firului era ministrul George Homoștean, care a început pe un ton glumeț („*Ce faceți, tovarășe general, cum ați dormit...?*”), ceea ce pe Pleșiță l-a pus în gardă că urmează vreun reproș. Așa s-a și întâmplat: „*Nu m-ați informat și pe mine că a murit Mihail Suslov, pe care l-am cunoscut personal*”. Generalul a acoperit receptorul cu mâna și mi-a zis: „*Auzi, mă, că nu am informat despre moartea lui Suslov?*” Eu i-am șoptit că știrea a apărut în ziarul *Scânteia*, iar noi nu preluăm știri din presa română. Pleșiță i-a spus acest lucru, dar Homoștean nu s-a declarat mulțumit: „*Da, măi, dar eu voiam să aflu de la voi*”. Și a închis telefonul. Mihail A. Suslov (8 noiembrie 1902 - 25 ianuarie 1982) a fost unul dintre ideologii proeminenți ai PCUS, care avea o cartotecă cu citate din Marx, Engels și Lenin, utilizate ori de câte ori voia să arate linia politică corectă lui Hrușciov sau Brejnev, mai puțin cunoscători ai clasicilor marxism-leninismului. La începutul anilor 80, liderii sovietici se aflau în conflict deschis cu conducerea română, iar *Scânteia* îi amintea destul de rar și foarte succint, așa cum se întâmplase și cu moartea lui Suslov, menționată în câteva rânduri într-un colț al ultimei pagini a ziarului. Poate și de aceea îi scăpase lui Homoștean, care, ca orice demnitar și funcționar al statului, avea *Scânteia* pe birou în fiecare dimineață. Eu am continuat să raporteze știrile, dar Pleșiță era vădit tulburat și nu mă mai urmărea. La un moment dat zice: „*Bă, eu îl bag în p. măsii pe Suslov ăsta, dar te rog să ieși măsuri acolo, la dumneata, să nu se mai repete*”. Și cu asta chestiunea s-a încheiat.

Î: *Ce a urmat după înlocuirea lui Pleșiță de la comanda CIE?*

R: Din 1984, când a fost schimbat Pleșiță, situația internațională a României se agrava de la un sezon la altul, iar Ceaușescu era tot mai izolat în relațiile cu Vestul, mai ales după preluarea conducerii de la Moscova de către M. Gorbaciov (martie 1985). În locul lui Pleșiță a urmat adjunctul său, generalul Aristotel Stamatoiu, un profesionist, care se ocupa mai ales de ICE Dunărea și avea o relație bună cu Postelnicu. Paleta informațiilor pentru președinte era destul de largă, iar problematica economică ocupa un loc important. Luase un anumit avânt și compartimentul tehnico-științific, erau procurate din nou tehnologii de vârf sau erau aduși în țară, în mod legendat, specialiști străini de valoare, care acordau asistență tehnică în diverse sectoare deficitare ale economiei. Săptămânal, astfel de probleme făceau obiectul sintezelor noastre și erau bine primite de șeful statului, care le citea și puneă un „V” (văzut) pe plicul pe care ni-l returna. Uneori își dădea și acordul printr-un „Da”, în cazul în care Nota-Raport se încheia cu o propunere, care viza de regulă cărui sector economic sau institut de cercetare să-i fie predată o anumită documentație procurată de ofițerii CIE. Din păcate, față de predecesorii săi, generalul Stamatoiu nu a fost primit niciodată de Ceaușescu. Acesta îi trimitea doar o carte de vizită cu „La mulți ani!” de Anul Nou, iar dialogul se derula exclusiv prin intermediul lui Tudor Postelnicu.

Pe de altă parte, Ceaușescu, pe măsură ce înainta în vârstă și simțea înăsprirea constrângerilor din afară datorită politicii sale interne, devenea tot mai rigid, atât în relațiile cu Vestul, cât și în cele cu URSS și sateliții acesteia. Într-o

noapte din aprilie 1986, pe fondul mai multor acțiuni teroriste din anii precedenți care au vizat direct prezența americană în Liban și alte state arabe, președintele Reagan a ordonat bombardarea capitalei libiene, susținând că are „probe directe și precise” de la serviciile americane și engleze că Libia a fost implicată în comiterea unui atentat la o discotecă din Berlin, soldată cu moartea unui sergent al armatei americane. În acțiunea de bombardament a fost ucisă o fiică adoptivă a liderului libian Geddafi. De această dată, grupa de serviciu Radio-Telex, condusă de același maior „I.D.” salvat de Pleșiță și revenit la Direcția de Analiză, l-a trezit din somn pe generalul Stamatoiu, care s-a prezentat imediat la serviciu, a preluat știrile despre bombardament așa cum erau traduse și dactilografiate, la prima mână, le-a xeroxat și a plecat cu ele la Postelnicu, venit și el la sediul ministerului. La orele 6.00 dimineața, sub conducerea lui Ceaușescu s-a desfășurat o ședință a Comitetului Politic Executiv (CPEX), care, pe baza xeroxurilor menționate, a analizat situația creată prin bombardarea Libiei. Ceaușescu a tunat și fulgerat împotriva bombardării unui stat suveran și independent, indiferent de motivele invocate, acuzându-i pe americani de „terorism de stat”. România acelor ani respingea categoric acțiunile teroriste, pe care le distingea de luptele pentru eliberare națională, dar era o chestiune de principiu să condamne orice recurgere la forță sau la amenințarea cu forță în relațiile dintre state. Declarația lui Ceaușescu, făcută publică în aceeași zi, a turnat gaz pe foc pe relațiile româno-americane, aflate și așa în declin. Un an mai târziu, cartea lui Pacepa („Orizonturi Roșii”) primea undă verde să apară pe piață, iar Ceaușescu și România să fie acuzată în fel și chip de sprijinire a terorismului, mai ales a celui de sorginte palestiniană.

În toamna anului 1987, Tudor Postelnicu a fost „promovat” ministru de interne, locul său la conducerea DSS fiind preluat de generalul Iulian Vlad.

I: *Cum s-a desfășurat activitatea de sinteză în această perioadă? Care era contribuția informațiilor obținute prin mijloace specifice de tip SIGINT: filaj, mijloace tehnice de înregistrare-ascultare, interceptare corespondență etc. Se cunoaște proveniența lor (sursa) de către ofițerul analist? Dar în cazul informațiilor de tip HUMINT? Cum e cu sursele deschise?*

R: Am scris pe larg despre perioada în care generalul Iulian Vlad s-a aflat la conducerea DSS în serialul publicat în *Periscop* („Trei decenii de la schimbarea de regim din România. Din primăvară până în iarnă”, numerele 1-4/2019), dedicat împlinirii a 30 de ani de la evenimentele din 1989. Aș reaminti doar faptul că, imediat după preluarea mandatului la conducerea DSS, generalul Vlad a luat sub comanda sa directă Direcția Analiză-Sinteză din cadrul CIE, aprobând și semnând zilnic Notele-Raport întocmite de analiștii din CIE, dând indicații privind tematica și contribuind inclusiv cu informații suplimentare la „documentarea” sintezelor întocmite.

Indiferent de sigla purtată (DIE, DGIE, CIE, SIE), Serviciul de spionaj a beneficiat întotdeauna de aportul tuturor surselor posibile de informații – de la cele publice, la cele furnizate de rețeaua informativă și cele obținute prin mijloace

tehnice. Despre sursele publice am amintit: ele sunt strict necesare ofițerului analist pentru a înțelege și explica evenimentele care fac obiectul informărilor întocmite. Încă din momentul în care am fost angajat, la începutul anilor 70, era un fapt cunoscut, invocat adesea de șefii profesionali, că informările CIA, spre exemplu, se bazau în proporție de circa 90% pe surse publice, și doar un procent foarte mic pe surse secrete și ultrascrete. Din 1974, așa cum am precizat, informațiile din surse publice cu relevanță pentru siguranța națională (acte teroriste, lovituri de stat, declarații privitoare la România etc.) au constituit obiectul unor *buletine de știri* de uz intern, întocmite la Direcția de Analiză-Sinteză și înaintate zilnic conducerii Serviciului și unor cadre din conducerea Ministerului. Unele dintre acestea erau comunicate și conducerii statului. Obiectul de bază al sintezelor noastre zilnice l-au constituit însă, întotdeauna, informațiile secrete.

După aprecierea mea, fără pretenția de a da un verdict absolut, sintezele spionajului românesc s-au bazat în cea mai mare parte pe informațiile obținute din surse umane, fie prin discuții directe ofițer-sursă, fie prin furnizarea de documente sustrate din domenii de interes informativ, iar acestea din urmă nu au lipsit niciodată, iar uneori chiar au depășit capacitatea de valorificare a serviciilor secrete românești, cum a fost cazul documentelor provenite de la NATO furnizate de cunoscuta „rețea Caraman” în deceniul șapte al secolului XX. Au existat și cazuri de „spargere” a unor cifruri de stat străine, dar informațiile obținute pe această cale, fără a diminua importanța lor, s-au referit îndeosebi la țări arabe și africane și vizau o sferă relativ restrânsă de interes direct pentru informare, mai ales probleme de terorism. Regula generală existentă în toate serviciile de spionaj este aceea că ofițerul analist nu are acces la sursa informațiilor, el le supune analizei și verificării pe baza unei grile standardizate (caracterul secret, elementul de noutate, veridicitatea, credibilitatea ș.a.m.d.), fără a fi interesat de sursă, care rămâne cunoscută doar de unitatea operativă care o gestionează. Firește, în cursul elaborării unei sinteze și în funcție de sensibilitatea unora dintre informații, ofițerul analist are posibilitatea să se consulte cu ofițerul operativ de caz asupra *seriozității și posibilităților* sursei, iar acest lucru se întâmplă în toate serviciile de spionaj din lume.

Acești bolovani care ne conduc

Revenind la perioada generalului Iulian Vlad din anii 1987-1989, subliniez că atunci Direcția de Analiză-Sinteză a beneficiat din plin și de aportul informațiilor obținute din surse SIGINT: filaj, mijloace TO (tehnică operativă) etc. Astfel de informații proveneau de regulă de la organele interne și UM 0110 (profilată pe contraspiionajul împotriva URSS și sateliților săi), adică erau obținute în țară, unde posibilitățile de folosire a mijloacelor tehnice erau neîngrădite, după cum susținuse cândva și generalul Pleșiță. Până atunci, aceste informații erau valorificate pe canalul de informare al Securității interne, dar generalul Vlad a eliminat acest paralelism, ne-a pus la dispoziție nouă, celor de la

Analiză-Sinteză informațiile obținute prin mijloace TO și, combinate cu informații obținute din exterior pe probleme similare, dădeau greutate unor sinteze cum nu mai primise niciodată până atunci șeful statului. Este adevărat însă că Ceaușescu nu mai avea discernământul din prima sa perioadă, iar un exemplar al Notei-Raport manuscris (xerocopie 1) era trimis concomitent și Elenei Ceaușescu, care, de regulă, nu le dădea crezare și îl influența și pe soțul său, aburindu-l cu povești despre cât de mult este iubit de popor.

Generalul Vlad a mobilizat potențialul serviciilor din subordine la capacitate maximă, pentru a putea acoperi informativ toate problemele de securitate ce se agravau de la o zi la alta, România fiind supusă la presiuni externe neîntâlnite până atunci, atât din Est cât și din Vest. Pe lângă informațiile secrete, generalul Vlad dorea să fie informat și despre tot ce se spune la adresa României în toate mijloacele de informare în străinătate (ziare, reviste, cărți, posturi de radio și televiziune, acțiuni de protest în fața ambasadelor etc.), organizând colective speciale pentru acest lucru. În cursul nopții aceste informații din surse publice se adunau la Direcția de Analiză-Sinteză, care le pregătea pentru dimineață când, la ora 6.00 se prezenta la unitate colonelul „Bucur”, șeful direcției. În circa un sfert de oră, el trecea în revistă principalele piese puse pe mape de ofițerul de serviciu (Nota-Raport, telegrame pe formular roșu, Note, Buletine de știri radio și telex, casete TV-video) cu care, la ora 7.00, se prezenta la generalul Vlad, de unde revenea în jurul orei 9,00. Fiind așa multe materiale, atenția principală era îndreptată spre sintezele secrete, iar în celelalte se mai strecurau uneori și greșeli.

Într-o noapte din 1988, de la Paris a sosit o telegramă care informa că doi autori cunoscuți – Pierre Accoce și Pierre Rentchnick - publicaseră o nouă ediție a unei lucrări apărute în anii 1976 și 1977: *Ces malades qui nous gouvernent*. În 1988, ediția era completată cu nume noi și se intitula *Ces nouveaux malades qui nous gouvernent*, în care pe lângă lideri arabi, latino-americieni, asiatici, apărea și Nicolae Ceaușescu. Ofițerul de serviciu, „Tudor”, foarte capabil de altfel, fost redactor de radio și televiziune, autor al unor romane publicate, a tradus titlul scriind cu creionul „*Acești **bolnavi** care ne conduc*” și a dat dactilografei telegrama să o transcrie pe un formular roșu pentru a putea fi prezentată conducerii. Sufocată de atâtea materiale peste noapte, dactilografa a transcris „*Acești **bolovani** care ne conduc*”, iar ofițerul a preluat telegrama fără să o mai citească. „Bucur” a sesizat totuși greșeala și a avut timp să o corecteze înainte de a pleca la raport. Când a revenit în unitate era încă furios și mi-a spus: „*Să-l pui pe Tudor în discuția colectivului!*” „*Ce a mai făcut, tovarășe colonel?*” „*Cum, nu ți-a raportat? Ia uite aici: dacă pleca așa mai sus?*” „*Ee, nu putea să-i scape tovarășului Vlad*”, am zis eu, la care „Bucur” a izbucnit: „*Aa, și dumneata ești social-democrat!*”, făcând aluzie la spiritul împăciuitorist de care acuza Lenin social-democrația în perioada puterii bolșevice. Apoi a luat un rudotel, calmantul pe care îl avea permanent la îndemână, și a plecat în oraș câteva ore, după care a revenit la lucru și totul a reintrat în normal, ca și cum nimic nu s-a întâmplat.

Epoca parteneriatelor și a libertăților democratice

Î: *În colectivitatea în care ați lucrat, ați fost mereu în preajma conducerii instituției și a țării. Știu că ați fost apreciat de mai multe ori de fostul președinte al României, domnul Emil Constantinescu, care s-a exprimat în acest sens și în paginile revistei noastre. Ne puteți spune câte ceva despre modul cum se receptau informările la acest nivel?*

R: Vorbim deja de perioada postdecembristă, când CIE a devenit SIE, pe baze noi, restructurate fundamental și adaptate noilor exigențe ale dezvoltării democratice și ale extinderii parteneriatelor de cooperare cu principalele servicii de informații din lume, în primul rând cele din spațiul euro-atlantic.

La „pupitrul” Direcției de Analiză-Sinteză

După decembrie 1989 a urmat din nou o perioadă de pensionări masive și de întinerire din temelii a aparatului de informații externe, de promovare a unor ofițeri cu experiență dovedită în funcții de comandă, de implicare activă în pregătirea condițiilor de aderare a României la NATO și Uniunea Europeană. Un rol important în prima perioadă l-a avut aducerea la comanda SIE a generalului Mihai Caraman, care prin autoritatea și competența profesională, a contribuit decisiv la repunerea aparatului într-o poziție de lucru care să-i permită să servească interesele țării în condițiile încetării confruntării Est-Vest și ale marilor schimbări survenite la nivel mondial.

În aceste condiții am primit și eu primele funcții de comandă stabilite prin statutul de funcționare al Direcției de Analiză și Sinteză informativă, mai întâi aceea de șef de serviciu, apoi adjunct al șefului unității și, din 1994, când aveam deja 20 de ani de activitate ca ofițer analist, am fost numit la comanda Direcției.

Trebuie să precizez că, până în 1989, deși Direcția de analiză era considerată interfața Serviciului extern, datorită materialelor pe care le înainta zilnic conducerii statului, în fapt ea era tratată ca o „cenușareasă”, fiind încadrată în categoria a treia de salarizare în comparație cu celelalte unități din componența DIE/CIE. După 1990 această anomalie s-a remediat, iar Analiza și-a dobândit

locul cuvenit, așa cum este cazul departamentelor de analiză a informațiilor, din alte servicii, precum CIA sau BND, unele dintre cele mai dezvoltate și performante din lume. În același timp, meseria de analist s-a profesionalizat și a trecut la activități standardizate în sistemele de informații occidentale. În ultimele decenii, departamentele de analiză s-au perfecționat tot mai mult, își recrutează personalul din mediile academice, din rândul scriitorilor, jurnaliștilor și chiar al oamenilor de știință. Ele sunt autonome, separate de sectoarele operative, dar cu care comunică, așa cum spuneam, pe cazuri și situații concrete. De altfel, în acea perioadă a luat amploare inițierea și extinderea parteneriatelor de cooperare cu majoritatea serviciilor de informații din spațiul euro-atlantic, iar Direcția de Analiză a avut un rol important în stabilirea și consolidarea acestora.

La dineul de la Palatul Elysee, cu ocazia vizitei de stat a președintelui României în Franța (1999)

Atunci am avut întâlniri și schimburi de experiență cu omologii mei și i-am cunoscut pe șefii serviciilor din majoritatea țărilor din spațiul euro-atlantic, din fostele state socialiste europene și din țări cu pondere majoră în viața internațională, precum Israel, Federația Rusă și China.

Deoarece ați evocat mandatul președintelui Emil Constantinescu, vreau să menționez că, la solicitarea Domniei Sale, SIE a asigurat prezența unui analist în echipa de experți de politică externă care îl însoțea în vizitele în străinătate. Domnul Constantinescu citea cu atenție materialele noastre și a apreciat că SIE, alături de Armată, s-au integrat mai rapid și s-au comportat ca membri de facto ai structurilor de securitate occidentale, înainte ca România să fie primită ca membru de jure al acestora.

Firește, întotdeauna și în toate serviciile din lume, legătura cu șeful statului și stabilirea informațiilor care i se prezintă sunt atributul exclusiv al Directorului aceluia serviciu. În cazul de față, păstrând desigur proporțiile, era un model american ca președintele să aibă în preajma sa un analist, sistem în vigoare chiar în aceeași perioadă când la Casa Albă se afla președintele Bill Clinton și despre atribuțiile căruia vorbește în memoriile sale directorul de atunci al CIA, George Tenet („În mijlocul furtunii. Anii mei la CIA”).

Rolul analistului este de a răspunde la întrebări punctuale ale președintelui, de a furniza clarificări în privința anumitor informații și de a menține o legătură directă cu Centrala pentru orice astfel de probleme de interes pentru șeful statului. În calitate de șef al Direcției de Analiză, am fost desemnat să îndeplinesc acest rol de analist în preajma președintelui pe timpul vizitelor în străinătate, rol pe care l-am exercitat aproape trei ani, până la începutul anului 2000, când am primit altă misiune.

Î: *Domnule general, sunteți membru al Consiliului Director al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din SIE, scrieți mult în revistă despre Republica Moldova, ca și despre alte subiecte. Cum considerați activitatea Asociației și a Periscopului în ce privește promovarea imaginii acesteia și a membrilor ei, foste cadre de spionaj, precum și a culturii de securitate?*

R: Asociația mai întâi, apoi revista *Periscop*, s-au născut din nevoia imperioasă de a contribui prin mijloace legale adecvate la apărarea onoarei și demnității calității de ofițer de informații externe, de a păstra memoria instituțională și, nu în ultimul rând, de a dezvolta la tineri dragostea pentru această profesie de mare răspundere pusă exclusiv în slujba interesului național. Este o profesie care presupune dăruire totală, patriotism și devotament necondiționat, multe privațiuni de-a lungul carierei, suportate de întreaga familie, dar satisfacțiile cred că merită orice eforturi și sacrificii. Fiind direct implicat în activitățile Asociației și revistei, eu le apreciez în mod deosebit, dar sper ca și colegii noștri, cititorii și prietenii revistei, să nutrească sentimente de prețuire pentru ele.

NU TE VOI UITA, IERUSALIME!

Ioan Ioniță-Colentina

„Fă bine, Doamne, întru bună voirea Ta Sionului și să se zidească zidurile Ierusalimului” (Psalmul 50)

UN VIS DEVENIT REALITATE

De mai mulți ani, s-a aprins tot mai tare în mine dorul de a vizita Locurile Sfinte din Israel. Dilema era dacă să mă duc singur sau în grup organizat?! În final, am conchis că un lup singuratic este totdeauna mai puternic, mai ager, cu simțurile mai dezvoltate decât un animal domestic. Așa că am ales să mă duc singur.

O excursie în grup avea avantajul că în șase zile am fi făcut un tur pe la cele mai importante locuri biblice, dar într-o fugă nebună prin Iudeea, Samaria și Galileea, situație în care vizitarea obiectivelor ar fi fost mai degrabă o trecere în revistă, iar eu vream altceva. Nu aveam nevoie de ghid: am studiat Vechiul și Noul Testament, aveam cartea „Pelerin în Țara Sfântă”, cu detalii religioase, istorice, geografice, artistice, arhitecturale și hărți ale locurilor și obiectivelor ce se regăsesc în listele tuturor agențiilor de turism, și pe care urma să o iau cu mine, am în biblioteca personală „Istoria Universală a poporului evreu”, „O istorie zbuciumată a poporului evreu” etc.

În plus, în armată eram cel mai fericit când în aplicații aveam în mână un Kalașnikov cu pat rabatabil, două încărcătoare pline și o hartă militară, făcând parte din elite în mânuirea lor. Între timp, am schimbat Kalașnikovul cu crucea iar harta militară cu cea turistică. Așa că, înarmat de data aceasta cu hărțile Israelului, Ierusalimului, Betleemului, Cetății Vechi a lui David..., chiar că mă enerva dependența de un ghid.

Un oarecare impediment îl constituia faptul că nu vorbesc prea bine limba engleză. Știam însă că oficialitățile vorbesc și franceza iar negustorii, româna și rusa, ceea ce avea să se adevărească. Și dacă acestea nu aveau să fie suficiente, urma să apelez la semnologie. Spre sfârșitul perioadei, aveam să constat nostimada că, sub bombardamentul auzului, limba mea trecea automat la numerele și câteva expresii uzuale și în engleză.

Și, pe când analizam eu toate acestea, întâmplarea face că am găsit o ofertă tentantă, pentru o perioadă de opt zile, care includea și vizitarea Ierusalimului, mulțumitor pentru mine, chiar dacă nu aș mai fi văzut nimic altceva. Îmi propusesem, totuși, să mai vizitez Betleemul și râul Iordan.

Am plecat de acasă într-o noapte de ianuarie, temperatura afară era de -5 grade, trotuarele fiind acoperite parțial cu zăpadă care scârțâia sub talpă. Am ajuns pe Aeroportul Ben Gurion în jurul orei 08.45, după aproape trei ore de zbor, fără peripeții. Știam din țară că, la controlul pașaportului pentru acordarea vizei

de intrare, evreii sunt foarte exigenți, din motive întemeiate de securitate, și că, încă din antichitate aceștia erau mari meșteri la formularea întrebărilor capcană. Mai știam că persoanele singure sau venite pentru prima oară în Israel erau tratate cu mai multă „atenție” decât cele aparținând unor grupuri organizate sau aflate la a doua călătorie, cutumă de care am „beneficiat” din plin, cel puțin în prima fază.

După o coadă „rezonabilă” în fața unuia dintre punctele de control, am încercat să scurtez așteptarea și am trecut de bariera despărțitoare a culoarelor (mare greșeală!!!), pentru a ajunge la un alt ghișeu, care părea că „se mișcă” ceva mai repede. Nu vă sfătuiesc să procedați ca mine: în aeroport, nu trebuie să pari agitat, să te plimbi prin sala de așteptare, să întrebi prea multe în stânga și în dreapta, sau să schimbi rândul, etc.

Am avut, însă noroc (sau, nu?). Când am ajuns la ghișeu, polițistul din fața mea m-a întrebat politicos, în românește: „De ce ați venit în Israel?”. I-am răspuns, fără ezitare, ușor cu emfază: „De 50 de ani aștept clipa asta!”. Se pare că replica mea, sinceră dar probabil interpretată greșit, nu l-a mulțumit pe funcționarul de la ghișeu, care m-a „invitat” într-o încăpere alăturată. Aici, am avut o scurtă „conversație”, în ebraică (cu translator), noul interlocutor întrebându-mă ce și unde lucrez, dacă am mai călătorit în afara țării și dacă am mai fost vreodată în Israel. În scurt timp, mi s-a returnat pașaportul, cu viza necesară și urarea „Bun venit în Israel!”

Ies din aeroport și plec spre gară, care este foarte aproape, pe o ploaie zdravănă. Urc apoi în trenul spre Beer Sheva, cu schimbare la prima stație în Lod, cu destinație spre Ierusalim. Când am văzut pe panoul electronic din gară denumirea Beer Sheva am simțit că fac un salt în istorie, înapoi cu aproape 4000 de ani până la Părintele Avraam, strămoșul poporului evreu. Acolo au făcut jurământ Avraam și Abimelec că vor avea aceeași bunăvoință și credință unul față de altul (pe românește Beer Sheva înseamnă „Fântâna Jurământului; Fântâna Făgăduinței”)-Genesa 21;31.

DE LA MINUS CINCI GRADE, LA PORTOCALI PE ROD

Traseu pitoresc. Munții, care au altitudinea unor dealuri de la noi, sunt terasați și cultivați cu portocali. Fructele erau coapte, unele chiar căzute pe pământ. Apare soarele! Nu-mi vine să cred! Să te trezești în câteva ore de la temperaturi de minus 5 grade, cu zăpadă și gheață scârțâind sub tălpile picioarelor, la livezi de portocali și fructe coapte, chiar că trăiam ca într-o frumoasă poveste! Numai că, până la Ierusalim, ploaia ne-a ajuns din urmă.

În fața gării, întreb un bărbat unde este stația autobuzului 18? Ca din pământ, au mai apărut încă 2-3 persoane care mi-au spus foarte convingător că nu există niciun autobuz cu acest număr, dar se ofereau insistent să mă ducă la destinație contra 35 dolari! Nu mi-a fost greu să-mi dau seama că erau arabi, șoferi de taxi, care nici în ruptul capului nu erau interesați să-mi spună mie unde este stația de autobuz, când sperau din tot sufletul să mă aibă de client. Le-am spus în românește, special ca să nu înțeleagă, că la prețul acesta prefer să merg pe

jos. Și chiar am plecat pe jos vreo 30 de metri, am urcat niște scări până la șosea unde era o stație la care pe placă figura și autobuzul 18! M-a costat 6,90 șekeli, adică doar 1,75 dolari! Economisise 33,25 dolari! Era încă un câștig substanțial, nu-i așa? La suma aceasta, s-ar fi bucurat chiar și un american (sic!). Am coborât din autobuz la Cetatea Veche. Din cauza ploii nu puteam folosi harta. O arăboaică tinerică, mai mult decât amabilă, mă conduce prin Poarta Damasc, până la Hostel El Arab. A fost segmentul de excursie cel mai obositor, nu numai pentru că mă trezisem cu noaptea'n cap, dar continua să plouă, nu aveam umbrelă, indicatoarele erau scrise în ebraică (rareori și în engleză), banii erau complet diferiți și dificil de manevrat...

La hostel, în sfârșit, o surpriză plăcută. Îl întâlnesc pe părintele Adrian Ierusalimitul, un bun prieten din țară, care de ani de zile stă mai mult prin Israel, în România venind mai degrabă în pelerinaj și care era la Ierusalim de aproape două luni. Dânsul își făcuse un crez din a aproviziona românii cazați la hostel cu mâncare adusă de la o mănăstire de maici. Astfel încât, deși aveam o sumă de bani alocată pentru hrană, nu am mai cheltuit decât pe halva, rahat și baclavale! Îmi era foarte clar că mă ținea Dumnezeu de mână! Părintele Adrian mai avea în ocrotire două călugărițe fără uniformă, una fostă șefă de promoție la Facultatea de Filozofie, iar cealaltă profesoară universitară, cu studii la Harvard în SUA.

Achit la recepție anticipat cele șase nopți de cazare (în total, 120 de dolari), mă instalez confortabil în Cetatea Regelui David, învăț repede să socotesc cu noile bancnote și monede și încep să colind prin labirintele când acoperite, când descoperite, din Cetatea Veche a Ierusalimului, ca să intru în atmosferă. Mai întâi, am luat-o pe Suo Xhan El Zeit în sus și m-am întors pe El-Wad, fără să observ că traversasem deja de două ori Via Dolorosa, întrucât aceste ulicioare, de cele mai multe ori, nu au mai mult de trei-patru metri lățime, având un farmec aparte, mai puțin pentru cei care trebuie să asigure aprovizionarea cu mărfuri.

ROMÂNII SUNT IUBIȚI LA IERUSALIM

La strigătele negustorilor „Friend! Friend!” și îndemnurile lor foarte insistente să cumpăr ceva, le spun că acum privesc, memorez și voi reveni. Nu mă interesa dacă mă credeau sau nu ci doar să mă lase în pace. Constatam că formula de revenire avea efect, întrucât mă slăbeau cu insistențele, dar tot nu se puteau abține să nu mă întrebe de unde sunt. Le răspundeam senin: România. Imediat îmi zâmbeau, adăugând, „a, România-Ceaușescu”, ca să mă încredințeze că nu sunt neștiutori despre țara noastră.

În mod firesc, evreii ne simpatizează. Se poate spune că România a contribuit la înființarea statului Israel, o mare parte din populația emigrată provenind din România, țară care a recunoscut Israelul la doar câteva luni de la crearea acestuia, în 1948, și nu a întrerupt relațiile diplomatice nici după Războiul de șase zile din 1967. Ulterior, cu toate tensiunile extreme, specifice Orientului Mijlociu, România, „un stat mic care făcea politică în stil mare”, s-a remarcat

printr-o diplomatie echilibrată, întreținând relații de cooperare, atât cu statul evreu, cât și cu țările arabe.

Arhitectura, clima, vegetația, îmbulzeala, fizionomiile, portul, limba –în care la fiecare cuvânt era nelipsită litera „h” pe care o pronunțau prelung și accentuat-, mâncărurile și aromele de la magazinele de mirodenii și condimente, de la tonetele cu kebab sau porumb fiert, contribuiau din plin la imaginea oriental arăbească din mai toate cartierele Ierusalimului.

La toate acestea trebuie adăugat și fundalul sonor de la moschei, cu sunetele urcătoare și coborâtoare, lungi, lungi de tot și plângătoare, începând cu ora cinci dimineața, cu intervale până seara și de la clopote care uneori se amestecau unele cu altele. Comercianții nu mai închid magazinele în timpul slujbelor, ca pe timpuri, dar foarte mulți ascultă casete la stații date la maxim, ale căror sunete, pe acele ulicioare aglomerate și înguste, se propagă pe zeci de metri, încât de multe ori ai impresia că te apropii de o moschee.

Am observat foarte multe patrule de poliție și armată, din care erau nelipsite și fetele soldat, cu automatele la umăr, de cele mai multe ori pe le colțuri de stradă, staționând gata de intervenție, alteori în deplasare. Mă întrebam dacă chiar sunt necesare o asemenea desfășurare de forțe și risipă de bani. Răspunsul mi-l dădeam singur: evreii sunt foarte chibzuiți, mai ales când este vorba de bani. Prin urmare, dacă nu ar fi necesare atâtea efective, cu siguranță că nu le-ar ține. Dacă ne gândim însă la valurile de atentate care au provocat atâtea tragedii în rândurile poporului evreu, mai poate cineva să spună că efectivele de poliție și armată sunt exagerate?

MOZAIC CULTURAL

DIN ZIARE ADUNATE

Petru Neghiu

JURNALUL NAȚIONAL

—► „*Trump, cultivat 40 de ani drept unealtă a KGB*”, afirmă **Șerban Mihăilă** într-un articol incendiar, din care spicuim: „Plantat de Uniunea Sovietică la Washington în anii 80, Iuri Shvets îl compară pe fostul șef al Casei Albe cu faimoasa «Cambridge five», rețeaua britanică de spionaj care a divulgat secrete Moscovei, atât în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, cât și la începutul Războiului Rece. Acum, în vârstă de 67 de ani, Shvets, fost maior în KGB, a folosit drept paravan poziția de corespondent la Washington pentru agenția rusă de știri TASS. Apoi, el s-a mutat în SUA permanent, în 1993, obținând cetățenia americană. Astăzi, Shvets este investigator în securitate corporatistă și a fost partener cu Aleksander Litvinenko, asasinat la Londra în 2006. Shvets este o sursă-cheie pentru «American Kompromat», noua carte a jurnalistului Craig Unger, autorul altor două lucrări deja celebre, «House of Trump» și «House of Putin»”.

Acesta este un exemplu în care oamenii au fost recrutați atunci când erau studenți și, apoi, au ajuns în poziții importante. Cam așa au stat lucrurile și cu **Trump, recrutat și împins în politică de KGB**.

În cartea sa, Craig Unger descrie cum Trump a apărut pe radarul spionajului rus în 1977, când s-a căsătorit cu prima sa soție, Ivana Zelnickova, un cunoscut model ceh la vremea respectivă. Imediat, Trump a devenit ținta unei operațiuni de spionaj, derulată de serviciile secrete din fosta Cehoslovacie, în colaborare cu KGB. Trei ani mai târziu, Trump avea să-și deschidă prima afacere de amploare, hotelul «Grand Hyatt» din New York.

Pentru KGB a fost o ofensivă de șarm. Au fost strânse numeroase informații despre personalitatea sa, astfel încât ei știau cu cine aveau de-a face”, își amintește fostul maior. „Impresia generală era că el este extrem de vulnerabil din punct de vedere intelectual și psihologic, dar și foarte predispus la flatare. Acesta a fost și lucrul pe care ei l-au exploatat. Au jucat ca și cum ar fi fost impresionați imediat de personalitatea sa, făcându-l să creadă că este omul care ar trebui să devină președintele Statelor Unite într-o bună zi și că oameni ca el ar putea schimba lumea. L-au îndopat cu aceste așa-numite idei de «măsur active» și iată că s-a întâmplat! Așadar, a fost o mare realizare pentru KGB în vremea respectivă”, a adăugat el.

—► **„România și mitraliera”**, sau cum *„în timp ce bulgarii bat milionul de euro, noi nu facem nici 150 de milioane”*, susține **Adrian Stoica**, care continuă: *„De la exporturi de armament de peste un miliard de dolari înainte de 1989, în 2020 nu vom atinge nici 150 de milioane de euro, după ce în primele trei trimestre exporturile au fost de circa 94 de milioane de euro, potrivit datelor centralizate de Departamentul pentru Controlul Exporturilor (ANCEX), din cadrul Ministerului Afacerilor Externe. Promisiunile fostului Guvern privind sprijinirea acestei industrii compuse din 16 fabrici și 11.000 de angajați s-au dovedit anul trecut doar baloane de săpun. Lipsa comenzilor, importurile tot mai mari și fără clauze de offset, un nivel al salarizării neatractiv și un personal tot mai îmbătrânit sunt ingredientele care au împins la dezastru industria de apărare a României”*.

—► **„Povestea porcului: ieftin la poarta fermei, scump la galantar”** - o altă intervenție din același cotidian, semnată de **Dragoș Frumosu**, președintele Sindicatelor din Industria Alimentară - Sindalimenta, din care preluăm următoarea remarcă uluitoare: *„Pe fondul scăderii prețului la carnea de porc, fie ea din import, fie din producția internă, remarcăm faptul că această scădere a costului cu materia primă nu se regăsește în aceeași proporție și la comercianți. Asta face ca românii să scoată mai mulți bani din buzunare decât ar fi normal în această perioadă. Eu am spus-o întotdeauna: hipermarketurile dau ora exactă la prețuri în România. Așa se întâmplă și acum, după modelul cu care marii retaileri ne-au obișnuit de ani de zile. Deși se invocă mereu faptul că avem o piață liberă, nu ar fi lipsit de interes ca în astfel de situații statul, prin instituțiile sale abilitate, să ia anumite măsuri. Primele ar fi niște controale în ceea ce privește adaosurile comerciale practicate de marile lanțuri de retail”*.

—► **„Războiul dintre SUA și China este foarte aproape”** concluzionează același **Șerban Mihăilă**, care îl citează pe John Blaxland, un influent lider australian: *„Un război deschis între Statele Unite și China va avea loc în următorul deceniu, «cel mai probabil în următorii trei până la cinci ani», avertizează unul dintre cei mai influenți oameni politici australieni. Aceste declarații incendiare au fost făcute într-un moment în care documente de la Casa Albă dezvăluie că SUA intenționează să intervină în forță, dacă Beijingul invadează Taiwanul. Conducerea comunistă insistă că Taiwan este parte a teritoriului chinez și revendică suveranitatea asupra Mării Chinei de Sud.*

Diplomația «lupului singuratic», lipsa dorinței de a negocia în privința Mării Chinei de Sud, precum și încrederea în sine manifestată în Oceanul Indian și în Pacificul de Sud au crescut îngrijorarea generală și au subminat popularitatea Chinei”.

NAȚIONAL

—► **„Statul Islamic nu este mort - ucide aproape zilnic”**, ne avertizează **Radu Jacotă**, care trage un semnal de alarmă: *„Pe 30 decembrie, 39 de soldați sirieni au fost uciși într-o ambuscadă revendicată de ISIS în provincia Deir Ezzor; 4 ianuarie: 8 soldați ai regimului, precum și 4 combatanți aliați și 3 civili*

au pierit în nordul provinciei Hama; 11 ianuarie: cel puțin 8 soldați sirieni și luptători aliați au fost de asemenea uciși. Câteva mii de luptători SI, sunt desfășurați în Siria.. Statul Islamic prosperă în zone gri, când țările nu mai au controlul asupra regiunii lor. În Siria avem un stat care nu slăbește războiul, se află sub greutatea sancțiunilor și se luptă să-și refacă teritoriul. În Irak, avem o țară în plină criză economică, cu prăbușirea prețului petrolului. Dacă situația din aceste țări nu se va stabili, vom avea întotdeauna oameni care vor dori să adere la Statul Islamic și care vor întări organizația. Și la nivel geopolitic, este vorba de a împiedica puterile externe, precum Turcia și Iran, să alimenteze jihadiștii în propriile interese. Dar SI nu va fi niciodată complet eradicat. Ideologia Statului Islamic este acolo, continuă să prospere”.

—► **„Planul lui Bill Gates. Pas cu pas până la supunerea totală!”**, autor **Nicholas Cezar**. Este o altă știre zguduitoare, cu subtitluri la fel de incitante („Cum poate răpi Soarele un simplu om”; „Fără soare, fără ploaie, fără terenuri agricole fertile”; „Altceva urmărește Gates. Controlul total al energiei”).

„Când a vorbit lumii despre o pandemie care va îngenuchea întreaga planetă, nu puțini au fost cei care și-au făcut cruce, temându-se pentru starea fondatorului Microsoft. Însă, când după nici jumătate de an «profeția» s-a adeverit, vedem că trebuie luat în serios nu numai tot ce spune, dar mai ales tot ce pune la cale Bill Gates. Planul lui Bill Gates este întortocheat și nu prea, cine are ochi, vede, cine are urechi, aude, cine are minte, înțelege. Fidel țelului pe care nu o dată l-a dezvăluit public (reducerea numărului populației globului), miliardarul american își continuă joaca de-a Dumnezeu. Pas cu pas până la supunerea totală a omenirii”.

—► **„Marea resetare, decisă la Davos! Noua Ordine Mondială preia puterea în toată lumea”**, susține într-un alt număr, **Nicholas Cezar**, care constată: „La Davos nu s-a făcut nicio greșală, tot ce s-a vorbit a fost parte din agenda planificată de atâția ani de marile familii conducătoare ale finanței mondiale. Unii numesc vremurile astea «sfârșitul statului național suveran». Acum, aceleași familii autoconducătoare se îndreaptă spre crearea următoarei generații care va instaura dominația globală. Iată ce a găsit acum la Davos: «Ceea ce va duce la a 4-a revoluție industrială este o fuziune a identității noastre fizice, digitale și biologice. Printre aceste tehnologii de fuziune se numără microcipuri implantabile active».

Aspectul confuz este dat și de multitudinea de grupuri frontale, ONG-uri și programe care au același obiectiv comun: controlul drastic asupra fiecărui membru al societății în numele sustenabilității. Covid-19 a fost doar începutul, declicul care a adus schimbarea”.

—► **„Milionarii care l-au sponsorizat pe Joe Biden năvălesc la Casa Albă! George Soros este în fruntea lor”**, susține într-un alt articol interesant **Nicholas Cezar**, din care preluăm un scurt pasaj: „Miliardarii care l-au sponsorizat pe Joe Biden năvălesc la Casa Albă, fiecare cu nemulțumirea și nevoia lui. În fruntea lor, după cum remarcă presa încă nealiniată sistemului, stă

George Soros, controversatul afacerist acuzat că orchestrează distrugerea actualului sistem social. Globalismul este o armă în mâinile nepotrivite, cu care se poate câștiga orice război și asta pe perioadă nedeterminată!

Schimbarea despre care se vorbea de Davos, în ianuarie, prevede și o resetare a granițelor actuale. Statele reprezintă un sistem de organizare perimat, consideră Soros, drept pentru care se lucrează intens la instalarea Noii Ordini Mondiale – fără frontiere, fără identități naționale, fără opreliști. Globalizarea e mai aproape ca oricând și însuși Joe Biden o încurajează. Recent, se pare că un grup de miliardari pregătesc calea pentru «parteneriate public-private» care vor ajuta la o mai rapidă integrare a valului de refugiați așteptat pentru 2021 și 2022”. Asta este, sorocul este soroc...!!!

ROMÂNIA LITERARĂ

—► „*Fanarioții de la noi, dincolo de clișee*” - un interviu cu profesorul universitar **Tudor Dinu**, care predă limba, literatura și civilizația greacă la Universitatea din București, autorul unei lucrări în trei volume intitulată „Bucureștiul fanariot”.

Tema este, evident, incitantă: Cităm: „Nu timpul a călcat pe urmele epocii fanariote, ci noi înșine, românii, care am distrus în mod deliberat patrimoniul cultural laic al perioadei, în dorința de a ne transforma țara într-o Franță a Orientului. Am culcat la pământ mai devreme sau mai târziu nu doar hanurile, cișmelele, chioșcurile, băile turcești, ci și casele cu o arhitectură de inspirație balcanică, pentru a înălța vile cu alură pariziană sau vieneză. Am aruncat grabnic la coș șalvarii, anteriele, ghiubelele și calpacele pentru a le înlocui într-o primă fază cu pantaloni nemțești, frac, redingotă și joben, am renunțat la tot mobilierul și recuzita domestică orientalizantă pentru a deveni pe de-a întregul europeni...”

București reprezintă, alături de Iași, centrul cel mai reprezentativ în care s-a dezvoltat plenar civilizația cosmopolită româno-greco-orientală, dar exclusiv creștină, pe care o putem defini drept fanariotă, în vreme ce în restul orașelor din Principate aceasta a cunoscut variante mai atenuate sau chiar nu a reușit să dezlocuiască paradigma morală tradițională”.

Și astăzi, ce putem spune: o tot tragem de atunci și tot nu ne-am europeanizat, nu pentru că n-am fi vrut noi, nu prea au vrut alții. „Perfida/perfidul Albim/ Europa!!!”

—► „*Centralitatea pierdută a literaturii*”, o dezbatere aprinsă, din care am reținut câteva idei din intervenția lui **Gabriel Chifu**: „Cred că literatura noastră actuală se află într-o evidentă pierdere de teren, ponderea sa, rolul public jucat se diminuează neîncetat, până la o îngrijorătoare limită de jos...” Autorul decelează trei cauze ale acestei situații:

- „... evoluția tehnologică, funcționarea lumii după un cod, cu mecanisme și repere în accelerată schimbare (...) au mutat lumea dintr-o civilizație de tip Galaxia Gutenberg, într-una de tip iconic, dominată de imagine...”;

• „...degradarea parcă de neoprit a școlii românești. Un învățământ slab, cu profesori cel mai adesea plafonați; lipsiți de cunoștințe solide și fără vocația aceea rară de apostoli, de lucrători ai minților tinere...”;

• „...subminarea prin ea pe ea însăși a literaturii române actuale, prin loviturile pe care și le aplică singură, dinăuntru... Există un conflict aprins între grupuri (constituite pe legături de vârstă, dar și de interese) care au (sau susțin că au) o reprezentare diferită a canonului literar și care, atacându-se fără conținere, în chip violent, transmit un mesaj foarte prost către un public și așa împușinat și confuz”.

Am mai adăuga și noi o cauză; parti-pris-urile politice la fel de violente manifestate inclusiv public, la fel de violente în favoarea unor orientări politice și desființarea altora!!! Și, poate, prea mult anticomunism... la seral, cum ar zice un ziarist.

EVENTIMENTUL ISTORIC

—► **„Tricolorul găurit, un simbol al Revoluției române copiat după unul maghiar?”**, se întreabă **Alecu Racoviceanu**, care continuă: *„Sunt cele două simboluri ale unor mișcări anticomuniste inspirate unul din altul? Primul, cel ungar, a apărut în 16 octombrie 1956, la Budapesta, în timpul unei manifestații studențești... Pe 17 decembrie 1989, apare la Timișoara tricolorul românesc găurit. Revoluția a pornit, așa cum bine se știe, de la manifestațiile de solidaritate cu Laszlo Tokes. De altfel, singurul om politic din țara noastră care a marcat cele două drapele găurite, cel maghiar și cel românesc, a fost Tokes, printr-un eveniment din 2014, organizat la biroul său de europarlamentar”.*

Da, se pare că nu prea suntem originali nici în datul... găurilor, cât mai degrabă al... tunurilor!!!

—► **„Secrete din dosarele lui Pacepa și ale altor nouă «trădători» condamnați de Ceaușescu”** sunt „dezvăluite” de **Liviu Țăranu**. Este vorba de cunoscuții Mandache Gheorghe, Mihai Atanase, Iacob Gh. Ioan, Dumitrăchescu Constantin, Răuță Constantin, Marcu V. Ioan, Vulpe C. Ion, Tipănuș Gh. Virgil și Sîrbu Dumitru, despre care cercetătorul CNSAS redă și câteva concluzii, pe baza unui raport al U.M. 0920/I.C din 29.09.1979:

- verificările la încadrare și după aceea au fost superficiale;
- nu s-au respectat principiile muncii de selecționare și verificare a condițiilor la încadrare ca ofițeri deplin conspirați;
- tendința de căpătuială, imoralitate și minciună a unora dintre aceștia;
- relații neprincipiale (adică pile, n.n.) statornicite între unii dintre trădători și șefii lor ierarhici din MAE, MCE și MI;
- păstrarea unora dintre ei la post între 8 și 18 ani, fapt ce a dus la ruperea de realitățile din țară.

„Apreciam că, indiferent de cauzele care au provocat sau amplificat hotărârea de a trăda patria și jurământul militar nu scuză cu nimic pe cei ce au comis astfel de faptă, ei sunt și vor rămâne dezertori din misiuni și trădători ai patriei și poporului lor!” conchide raportul menționat.

Da, considerăm și noi: trădători au fost, trădători sunt încă...!!!

În afara faptului că nu ne explicăm de ce autorul pune cuvântul trădători între ghilimele, credem că este mult pe lângă tema pregătirii cadrelor de spionaj ale României de atunci, de acum și dintotdeauna. Am spus: Atenție, la ce hârtoage se mai găsesc pe la CNSAS!!!

CĂTAVENCII

—► „*Vrem fotbal de Mondiale, / Nu vrem drumuri, școli, spitale!*”, scandează **Viorel Moțoc** la rubrica „Șut și țară”, precizând printre altele: „Am auzit una bună, de la secretarul general al LPF: s-ar putea spune că în România s-au construit mai multe stadioane decât spitale, zicea Iustin Ștefan, la Look Sport. Foarte haios, foarte corect! mereu spuneam și noi că fotbalul carpato-danubiano-pontic nu-i doar o oglindă a lumii noastre românești. E un domeniu de avangardă, un veritabil laborator. Am făcut stadion, dar n-am nimerit și gazonul. Când am descoperit, în sfârșit, misterioasa formulă a unui gazon care nu se mai rupe, ei bine, au apărut alte belele. Nu se pornește instalația de încălzire, iarna. Nu merge drenajul, atunci când plouă-ninge, noi vom învinge. Uneori mai pică și nocturna. Iar când acestea toate fi-vor rezolvate, ne pomenim cu probleme-n brațe: avem stadion, dar nu mai avem echipe. Mai demult (nu suntem nostalgicii vremurilor apuse), era fix pe dos (...) Și, uite-așa, Arena națională, un spital de lux pentru un singur bolnav cronic – fotbalul românesc”. Și, în încheiere, puțin optimism: „Aștia suntem, stimați compatrioți, așa am ajuns. Hai România!”

—► „*Boboteaza de altădată*”, un remember pios al poetului Mircea Dinescu despre Sărbătorile de iarnă, cu un final de tristă actualitate: „*Până la vârsta de 101 ani, străbunica mea avea relații tainice cu Cel de Sus, se gătea în ziua Bobotezii ca o mireasă, așteptându-l pe popa cu botezul ca un mesager al Mirelui, care-i va smălțui odaia de dormit cu pensula de busuioc muiată în căldărușa cu apă sfințită. După scurta slujbă, îi chema pe copiii mei de la joacă rugându-l pe bătrânul duhovnic să-i stropească și pe ei cu ploaia de aur, să crească sănătoși și veseli și fără frică de moarte.*

Dumnezeu a ferit-o pe dreptcredincioasa Iulica Bonțideanu de vremurile scârbovnice când mesagerii morții îmbibați de putere au pus aghiazma la obroc, lăsându-i pe preoți să se învâртеască în jurul caselor ca orbeții, în căutarea creștinilor pierduți”.

Așa este maestre, alte vremuri atunci, alte vremuri acum...!

LUMINA

Cotidianul Patriarhiei Române a împlinit 16 ani de ființare. Într-o ediție „Lumină de Duminică”, redactorul-șef **Diac Alexandru Briciu** rememorează în editorialul „*Talantul scris*” vârstele ziarului: „*Apărut în cetatea Iașilor în urmă cu 16 ani, «Ziarul Lumina» este rezultat al activității misionare fără precedent a Preafericitului Părinte Daniel, inițiată ca Mitropolit al Moldovei și Bucovinei și desăvârșită în calitatea de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. După cuvenita trudă a pregătirii cotidianului, inițiatorul a afierosit acest demers Patriarhului de vrednică pomenire Teoctist Arăpașu, alegând ca primul număr*

să vadă lumina tiparului în 7 februarie 2005, ziua când Întâistătorul Bisericii noastre împlinea venerabila vârstă de 90 de ani. Coincidența face ca anul acesta data de 7 februarie să fie în Duminica a 16-a după Rusalii, când se citește Evanghelia după Matei (25, 14-30), respectiv «Pilda talanților», a cărei pericopă ne arată că înmulțirea darului/ talantului numit «Ziarul Lumina» a fost cu rod, demn de răspunsul Mântuitorului; «Bine, slugă bună și credincioasă! peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău»”.

Cu același prilej, **prof. univ. dr. Daniel Condurache** specialist în jurnalism și Științe ale Comunicării la Facultatea de Litere a Universității „Al. I. Cuza” din Iași relatează: „*Pentru că suntem la o aniversare, aș vrea să spun, și nu din complezență, că tipul acesta de operațiune media - publicațiile «Lumina» la care mă uit foarte atent, a reușit, probabil prin eforturi considerabile, să țină o linie dreaptă în toată harababura asta din media. Și mai ales a reușit să facă un lucru fundamental, pe care toți îl reclamă, dar mulți îl uită – să ajungă și în România de la sat. Pentru că, în țara asta, jumătate din populație trăiește în mediul rural, ca să fiu și mai specific în jurul parohiilor din mediul rural”.*

La rândul nostru, urăm publicației Ortodoxiei românești să-și înmulțească în continuare talanții și să-și împlinească misiunea de întărire a credinței strămoșești și de perpetuare și dezvoltare a valorilor culturale ale neamului românesc: „La mulți ani și multă LUMINĂ!”

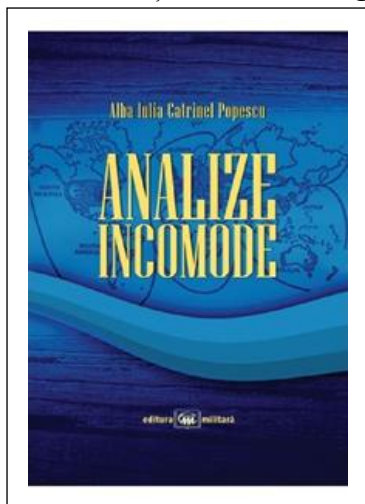

NOI APARIȚII EDITORIALE

Dr. soc. Ioan C. Popa și Dr. ist. Ion Constantin

Semnalăm cititorilor noștri apariția a două noi volume aparținând cunoscutei specialiste în geopolitica aplicată, Dr. Alba Iulia Catrinel Popescu:

► Volumul ***Analize incomode*** (Editura Militară, București, 2020, 254 pagini) cuprinde 5 capitole (analize) referitoare la diverse aspecte ale relațiilor internaționale, prin care se evidențiază interdependențele actuale ale lumii în care trăim, evoluția diverselor regiuni și caracterul integrat al acestora.

În primul capitol este analizată Uniunea Europeană ca actor geopolitic, o perspectivă mai puțin abordată în literatura de specialitate. Autoarea prezintă principalele teorii ale geopoliticii, de la origini până în prezent, urmărind să deslușească trăsăturile puterii dominante (hegemonului) în relațiile internaționale. Pentru a vedea dacă Uniunea Europeană se încadrează în această categorie, autoarea analizează pe larg cazurile SUA, al Federației Ruse și al RP Chineze care îndeplinesc toate condițiile pentru a fi hegemon. În opinia autoarei, SUA dețin supremația globală pe patru din cele 5 paliere ale puterii hegemonice: militar,

cultural, instituțional, politic – doar din perspectivă economică a pierdut în favoarea Chinei, din cauza externalizării masive a propriului capital. Întrebarea pe care și-o pune Alba Iulia Popescu este dacă Uniunea Europeană ar putea să devină la un moment dat putere dominantă. Uniunea Europeană ar putea fi o „peninsulă a Marii Asii” care potențează apariția unui „hegemon absolut al masei continentale” (Federația Rusă). O a doua variantă este cea a unei „Europe promontoriu”, o Europă a națiunilor, în descendență directă cu etapele deja parcurse din anii 1950 până astăzi. O a treia variantă este cea a unei Europe „încremenite în proiect, fără o identitate clară... o Europă prinsă geopolitic în cleștele ruso-chinez”.

Cel de-al doilea capitol al lucrării abordează un subiect mai puțin întâlnit în analizele de relații internaționale: minereurile strategice. Este vorba de grupul metalelor platinice care reunește șase elemente chimice ce aparțin metalelor tranziționale. Autoarea analizează și pământurile/metalele rare, arătând că principalul producător global a 10 din cele 14 minereuri strategice este în acest moment China, iar de acestea depinde avansul tehnologic deopotrivă mondial și european. Un aspect inedit atrage atenția: deși Africa de Sud este în topul

producătorilor de astfel de metale, nu a folosit la adevăratul său potențial acest avantaj în relațiile internaționale.

Al treilea capitol se referă la Frăția Musulmană, cea mai veche și cea mai mare organizație politică islamistă din lume. Analiza realizată de Alba Popescu este una dintre cele mai complete dedicate acestei organizații, fiind rodul unei cercetări extrem de elaborate. Concluzia autoarei este că „Frăția Musulmană reprezintă un actor nonstatal global, poate cea mai reușită expresie a panideii lui Karl Haushofer și cea mai perfidă expresie a globalizării”. Este vorba de o organizație cu o „ideologie ultraconservatoare care utilizează metodele de recrutare ale unui serviciu secret, având o structură de tip militar, bazată pe disciplină și loialitate... susținute de fonduri impresionante”. Capitolul 4 reprezintă un studiu de caz demn de semnalat, cel al unei activiste musulmane din SUA (Linda Sarsour), legată de Frăția Musulmană.

Cel de-al cincilea și ultimul capitol al volumului se referă la Inițiativa celor Trei Mări, privită în context istoric și geopolitic. Alba Iulia Popescu apreciază că această inițiativă este strâns legată de analiza pe care Mackinder o făcea la începutul secolului XX despre valoarea geostrategică excepțională a Istmului Ponto-Baltic – teritoriul dintre Marea Baltică și Marea Neagră –, considerând că dominația sa este vitală pentru orice putere care dorește să stăpânească lumea. De fapt, arată autoarea, ideea a fost expusă pentru prima oară de Alexander von Humboldt, în lucrarea sa *Kosmos*, în care a arătat că acest istm este frontiera naturală continentală a Europei. Autoarea urmărește cu atenție felul în care această temă a revenit în gândirea lui Mackinder până la articolul publicat în 1943, în *Foreign Affairs*, testamentul său geopolitic. Ea consideră că este vorba de o „zonă geopolitică” ce se caracterizează prin: eterogenitate etnică și lingvistică; unitate civilizațională, nivel crescut al indicelui de dezvoltare umană, omogenitate economică relativă, istorie recentă comună.

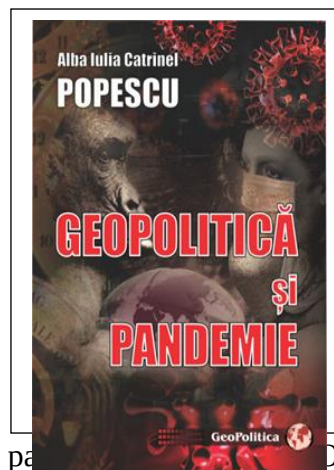
Reține atenția modul deosebit de interesant în care autoarea analizează actualitatea temei creării unei structuri statale de amploare în această zonă, respectiv proiectul refacerii Uniunii Polono-Lituaniene susținut de prințul Czartoryski la jumătatea secolului al XIX-lea, proiect continuat de mareșalul Józef Piłsudski în perioada interbelică prin conceptul strategic *Intermarium* (*Międzymorze*), care presupunea crearea unei federații de state de la Marea Baltică la Marea Neagră. Demnă de menționat este observația autoarei potrivit căreia, dacă acest proiect ar fi fost realizat, „s-ar fi conturat Europa celor trei viteze, a nucleului central, a periferiei estice și a spațiului de vecinătate”. De asemenea, merită a fi semnalate motivele pentru care această inițiativă nu a putut fi realizată, rolul Pactului de la Locarno, Tratatului de la Rapallo și Pactului de neagresiune polono-german din 1934, prin care „Germania a temporizat și, în final, a blocat construcția *Intermarium*-ului lărgit, care era de fapt o încercare de refacere a Antantei, alianța care a înfrânt Puterile Centrale”. Alba Iulia Popescu analizează în continuare planurile de constituire a Inițiativei celor Trei Mări, reuniunile la vârf care au avut loc în ultimii ani, precum și coridoarele de

transport al energiei la nivel pan-european pe care o astfel de inițiativă le poate încuraja.

Volumul de studii *Analize incomode* conține date extrem de relevante pentru înțelegerea relațiilor internaționale. Alba Popescu a realizat nu numai o activitate remarcabilă de sinteză, dar a reușit și să ofere interpretări noi, extrem de adecvate, pentru înțelegerea interacțiunilor dintre state la nivel global. Lucrarea demonstrează că geopolitica este în continuare un instrument foarte util, ce ajută la înțelegerea unor consecințe care altfel ar fi putut să treacă neobservate.

Apreciem concludiv că oricine este interesat de studiul relațiilor internaționale are de acum înainte la dispoziție, prin volumul *Analize incomode*, un instrument de lucru de certă valoare.

► Volumul ***Geopolitică și pandemie*** (Editura Top Form, București, 2020, 176 pagini) tratează o problemă de maximă actualitate, cea a evoluțiilor geopolitice în contextul schimbărilor produse pe plan global de pandemia coronavirusului.

Cartea apare într-un moment cât se poate de potrivit, având în vedere că peisajul geopolitic se modifică rapid și perceptibil datorită influenței cumulative a mai multor factori de ordin politic, economic, cultural, ideologic, cu impact transformator major. Relansarea competiției marilor puteri pentru supremație mondială se desfășoară într-un cadru unic, în care exprimarea politică a postmodernismului este minciuna și dezinformarea, în care tehnologiile de avangardă (inteligentă artificială, cibernetică, tehnici de manipulare și control comportamental etc.) au luat amploare și, peste toate acestea, se suprapune COVID-19 care, fără îndoială are impact geopolitic.

Autoarea prezintă pe larg împrejurările în care a apărut virusul COVID-19, datele cunoscute până în prezent, cum afectează pandemia economia mondială dar și economiile naționale, eforturile depuse pentru controlul acesteia, cum este „valorificată” problema pandemiei în discursul belicos al liderilor politici etc. Se relevă faptul că pandemia a surprins Uniunea Europeană, care se confrunta deja cu o serie de provocări, care îi afectează unitatea și viabilitatea.

Lucrarea analizează metodic modul cum pandemia se suprapune și mărește actualul peisaj geopolitic sumbru, marcat de polarizare, contestarea modelului de relații internaționale postbelice, relansarea cursei înarmărilor, apariția unor noi alianțe politico-militare concomitent cu șubrezirea celor existente, reapariția naționalismului extremist, iliberalismului și multe alte rele care par să pregătesc terenul pentru o nouă confruntare sistemică. În opinia autoarei, pandemia va accentua dificultățile UE ca actor politic și geopolitic, fiind posibile trei scenarii și anume: 1) demantelarea Uniunii prin decizia tuturor statelor membre; 2) părăsirea UE de către o parte a statelor membre, după

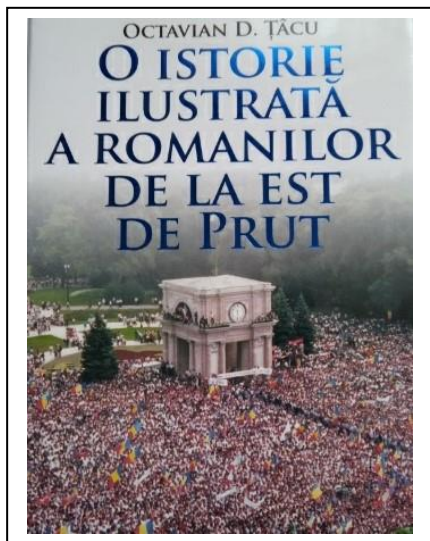
modelul Brexit; 3) menținerea UE în formatul actual, cu mari disfuncționalități și tensiuni, urmate de reforma profundă a uniunii și revenirea la statutul său primar, de pact economic important.

Concluzia de bază a lucrării este că pandemia a atacat mecanismul economico-financiar comunitar, structura cea mai importantă a construcției europene, existând posibilitatea reînstituirii măsurilor protecționiste menite să salveze economiile statelor cu deficite mai mici.

După cum arată Gen. brg. (r) Dan Niculescu în Cuvântul Înainte, „Cartea este și un avertisment că omenirea din nou se află la răscruce, că pericolul este real și că ne grăbim prea tare să repetăm greșelile trecutului. Mesajele transmise sunt bine argumentate și fundamentate de fapte, textul este clar, fără ambiguități, dar sunt și lucruri care trebuie citite printre rânduri”.

Incontestabil, atât volumul *Analize incomode*, cât și lucrarea *Geopolitică și pandemie* sunt contribuții valoroase, pe care le recomandăm tuturor celor interesați de geopolitică, dar și publicului larg doritor să înțeleagă mai bine lumea în care trăim.

Pe 28 ianuarie 2021, la sediul Uniunii Ziariștilor Profesioniști din București a avut loc lansarea cărții ***O istorie ilustrată a românilor de la Est de Prut*** (723 pagini), apărută la Editura Litera, sub semnătura lui Octavian D. Țăcu.

Deputat în Parlamentul de la Chișinău și unul din liderii proeminenți ai mișcării unioniste din Republica Moldova, Octavian D. Țăcu (născut în anul 1972 la Ungheni) este o personalitate complexă, istoric, om politic și fost boxer profesionist, de 7 ori campion național la box, reprezentant al Republicii Moldova la Jocurile Olimpice de vară din 1996. A făcut parte din Comisia pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova, în ianuarie 2010, iar în anul 2013 a fost ministru al Tineretului și Sportului. A publicat 10 cărți (în România, Republica Moldova, Germania, Marea Britanie și SUA).

Apărută în condiții grafice deosebite, lucrarea se referă la istoria românilor de la Est de Prut, din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, cu privire specială asupra diverselor ramificații ale prezenței românești în spațiul euro-asiatic, de la Caucaz, Crimeea și Țările Baltice, la Asia Centrală, Siberia și Extremul Orient.

În cadrul celor 14 capitole ale lucrării, autorul abordează istoria românilor de la Est de Prut, numiți generic și „români estici”, dintr-o perspectivă a complementarității cu istoria României. Se evidențiază faptul că românii

răsăriteni au făcut parte de la începuturi din poporul român, iar identificarea lor tardivă drept moldoveni nu înseamnă că erau diferiți de restul românilor. Este demolată astfel, pe baza unor argumente științifice incontestabile, mitologia sovietică privind existența unui popor și a unei limbi moldovenești diferite de poporul român și limba română.

Lucrarea demonstrează că, începând cu 1359, populația românească de la Est de Prut cunoaște cinci mari procese de construcție statal-națională, implicând atât rusificare, românizare, europenizare, sovietizare (care cuprindea deopotrivă rusificare și ucrainizare), cât și moldovenizare, fiecare lăsând o moștenire particulară asupra aspectului său identitar actual. Perioada statului medieval Țara Moldovei (1359 - 1812) a definit pentru circa cinci sute de ani reperele istorice ale identității moldovenești, în esență românească, fapt confirmat de numeroasele atestări documentare ale timpului, inclusiv străine, de auto-identificare a locuitorilor, dar și de raportare a lor la frații munteni sau ardeleni.

Imperiul Rus (1812-1917) i-a adus pentru prima oară pe românii din Basarabia într-o comunitate separată de cea a restului românilor. Chiar dacă politicile țariste statal-imperiale nu au fost la fel de agresive precum cele sovietice în cultivarea „diferenței” moldovenești, însuși momentul existenței nesemnificative a basarabenilor în structurile imperiale a creat premisele unei comunități „imaginate”, un spațiu care are un anumit contur geografic și politic, în care coabitarea îndelungată a locuitorilor, fie voită, fie forțată, generează real sau imaginar sensul apartenenței la el.

Prin răpirea Bucovinei (1775) și a Basarabiei (1812), Țara românească a Moldovei a fost sfâșiată de către Imperiul Habsburgic și Imperiul Rus, aflate într-o rivalitate regională și europeană cu Imperiul Otoman, care exercitau suzeranitatea asupra țărilor române. Ambele proiecte imperiale de modelare identitară diferențiată a românilor din Bucovina (partea de nord a Țării Moldovei) și din Basarabia (partea sa de est) au pus începuturile unui proces de înstrăinare a lor de istoria celorlalți români. Restul românilor din Țara Moldovei vor realiza ulterior unificarea cu cei din Țara Românească și vor pune fundamentele statului românesc modern la 1859. Imediat după Mica Unire, România a acționat pentru resuscitarea identității românești din Basarabia și readucerea acestui teritoriu în cadrul statului unitar român, iar imperialismul rus/sovietic n-a precupețit niciun efort pentru a contracara aceste politici.

În timpul României întregite (1918-1940) basarabenii au cunoscut un intens proces de românizare, în contextul politicilor de construcție statal-națională promovate de aceasta pentru a integra românii din provinciile istorice, intrate în componența ei, într-o națiune română organică. Politica de românizare, reușită în parte, în revigorarea ideii de identitate românească a basarabenilor a fost concomitent un moment al „comparației” cu ceilalți români, în special cu cei care au venit în provincie să promoveze politici românești. Deoarece Basarabia a fost confruntată în perioada interbelică cu o situație dificilă, atât din cauza incertitudinii statutului său internațional, cât și a calității guvernării românești,

acest fapt a creat multiple animozități între centru și provincie, inclusiv în sens identitar. Ca să agraveze și mai mult situația, Uniunea Sovietică a speculat starea grea a Basarabiei în perioada interbelică pentru a accentua diferența dintre basarabeni și ceilalți români. Promovând o activă acțiune subversivă în interiorul Basarabiei și României, ea a creat RASSM, pentru a pune bazele unei construcții identitare „moldovenești” alternative în stânga Nistrului. Astfel, românii de la Est de Prut vor fi prinși între două modele de construcție identitară, unul românesc, de revenire la românism, altul sovietic, care urmărea înstrăinarea acestora de România și reeducarea lor în spirit antiromânesc și prorusesc. ***În Basarabia și Bucovina s-a acționat inclusiv prin mijloace specifice ale activității de spionaj***, desfășurându-se o intensă propagandă bolșevică, prin care populația locală era îndemnată la „revoluție”.

Procesul de construcție identitară – în cadrul Uniunii Sovietice (1924-1940, 1940-1941, 1944-1989) – a fost și cel mai dezastruos, atât din punct de vedere al consistenței sale, cât și al consecințelor de durată asupra românilor de la Est de Prut. Uniunea Sovietică a creat de fapt o națiune „moldovenească” teritorială, care avea propriul aparat de stat și elite conducătoare. Chiar dacă fără o suveranitate reală sau drept nelimitat de expresie politică, RSS Moldovenească a avut de fapt, în multe aspecte, atributele unui stat „suveran”. Este perioada în care peste o jumătate de milion de români au fost dispersați în afara hotarelor celor două entități românești - România și RSSM -, cea mai mare parte în Ucraina, Federația Rusă și Asia Centrală.

Această perioadă atestă și un proces de asumare a identității „moldovenești” de către românii din RSSM. Această asumare – arată Octavian D. Țăcu – „a fost o urmare a nevoii de supraviețuire și de conviețuire cu autoritățile sovietice după 1940/1944, dar și, nu arareori, de prosternare benevolă în fața acestora, populația autohtonă însușindu-și o atitudine de prudență față de circumstanțele timpului. Conformarea acesteia, bazată pe o experiență istorică îndelungată, nu a fost una surprinzătoare în perioada sovietică, la fel cum nu este surprinzătoare în Republica Moldova... Sentimentul de a fi parte a unei supraputeri și cunoașterea unui standard de viață relativ bun, în contrast cu cel pe care România l-a avut în ultima perioadă a epocii comuniste, a creat un mit al superiorității «moldovenilor» față de români în timpul aflării în Uniunea Sovietică, un mit menit să sublinieze originalitatea acestora. Deși erau marcați de efectele unui tradiționalism transmis prin generații, indiferent de regimurile politice care s-au perindat prin soarta lor, «moldovenii sovietici» - conchide autorul - n-au fost debranșați complet de la românism, chiar dacă cei 22 de ani de administrație românească s-au dovedit insuficienți pentru asumarea lui plenară. Totodată, regimul n-a reușit să- i transforme definitiv în ceea ce a fost planificat să fie”.

După obținerea independenței (1991), populația românească a Republicii Moldova este confruntată cu un nou proces de construcție statal-națională. Pornind de la principiul „...am creat Moldova, acum trebuie să creăm

moldovenii“, elitele politice moldovenești, moștenitoare în mare parte ale stereotipurilor de mentalitate sovietică, au procedat la consolidarea identității politice și naționale „moldovenești“. O parte din politicieni au utilizat în acest sens mecanismele statale de care dispuneau și spectrul larg de oportunități care s-au deschis odată cu obținerea independenței. Pe deplin justificat, Octavian D. Țăcu apreciază că „spre deosebire de România, care a avut întotdeauna o poziție transparentă, clară și bine intenționată în relația cu Republica Moldova, fosta nomenclatură comunistă, instalată la putere la scurt timp după declararea independenței, a dus o politică duplicitară, nesincera și mimetistă în raporturile cu Bucureștiul. După desprinderea doar *de jure*, nu și *de facto*, de imperiul sovietic, aflat în colaps, noua putere a fost interesată de apropierea de România numai formal și în măsura în care ar fi putut obține unele avantaje economice... Fiind tributari îndochinării și mentalităților din perioada sovietică, demnitarii care au guvernat Republica Moldova până în prezent, indiferent de culoarea politică, chiar și așa-ziii proeuropeni, nu au avut niciodată voința necesară pentru a recunoaște patrimoniul identitar comun și a alege o direcție de dezvoltare europeană alături de România. Mai mult chiar, unele guvernări, cum au fost cea agrariană și cea comunistă, au instituționalizat tezele moldovenismului sovietic și le-au ridicat la rang de ideologie de stat”.

Într-un capitol distinct dedicat istoriei românilor din spațiul postsovietic, lucrarea cuprinde o serie de materiale, investigații și cercetări făcute în cadrul proiectului național pentru tineret *Expedițiile Memoriei*, inițiat în anul 2013, care avea ca scop organizarea unor deplasări ale tinerilor, pe timp de vară, către locurile deportărilor sovietice ale românilor din Basarabia. Până în prezent au fost realizate cinci expediții de acest gen, primele două în Kazahstan, restul în Siberia și regiunile îndepărtate ale Federației Ruse (Irkutsk, Novosibirsk, Tomsk și ținutul Krasnoiarsk). „Resuscitarea și vitalitatea comunităților românești din spațiul post sovietic - arată autorul în finalul lucrării - ar trebui să fie rezultatul unui efort conjugat al celor două state românești, pentru că această unitate de acțiune ar determina nu numai o eficiență a recuperării sale existențiale, dar și o claritate la nivelul unității interne, prin asumarea unei identități românești comune din partea compatrioților noștri răzlețiți prin fosta Uniune Sovietică, de tristă amintire”.

Desfășurate sub conducerea președintelui UZPR, Doru Dinu Glăvan, dezbaterile de la lansarea cărții s-au bucurat de participarea și aprecierile istoricilor Bogdan Bucur, Constantin Corneanu, Ion Constantin și ale redactorului-șef al Revistei Periscop, Ioan Popa și diplomaților Iuliana Gorea Costin și Mihai Gribincea.

Apreciem ca bine venită apariția acestei lucrări, solidă ca informație, riguroasă ca tratare, nuanțată ca analiză. Ea se adresează atât specialiștilor, cât și marelui public, fiind un excelent mijloc de cunoaștere a circumstanțelor istorice care au dus la situația stranie din zilele noastre când, de o parte și de alta a Prutului, există două state românești.

De curând am primit la redacție numerele din 2019 și 2020 ale publicației **Mesager bucovinean**, revistă de cultură pentru bucovinenii de pretutindeni, editată de Societatea pentru Cultură și Literatură Română în Bucovina, în parteneriat cu Centrul Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi” din Cernăuți și Asociația Social-culturală „Bucovina” din Chișinău.

În pofida dificultăților nu doar de ordin financiar, cauzate și ele nu doar de pandemie, colectivul redacțional, dedicat trup și suflet scopului nobil pe care îl urmărește – acela de a reflecta corect și cuprinzător problemele ce îi frământă pe românii rămași fără voia lor în afara granițelor statului român –, reușește să asigure un conținut bogat și variat, la nivelul de calitate și exigență cu care ne-a obișnuit de la apariție.

Titlurile articolelor care alcătuiesc cele patru numere anuale, grupate fortuit, câte două, sunt relevante pentru sentimentele de *îngrijorare* care îi domină pe românii din Ucraina. Numerele 1-2 (65-66) din 2020, consacrate în întregime problemelor comunității românești din Ucraina, se deschid cu editorialul semnat de redactorul-șef al revistei, Ștefan Hostiuc, grăitor prin însuși titlul său: „Societatea civilă și mass-media românească din Ucraina, în fața unui examen dur de rezistență”, care notează: „*asigurarea celor aproape o jumătate de milion de români din Ucraina cu presă în limba maternă (scrisă și audio-vizuală) a devenit o problemă. În regiunea Cernăuți, cititorii români nu se mai pot abona decât la două publicații în limba română, iar în celelalte două regiuni – Odesa și Transcarpatia – la niciuna*”.

Pe parcursul celor 128 de pagini ale acestui volum sunt prezentate, cu detalii semnificative, încercările la care sunt supuși în ultimii ani conaționali noștri de la granița de nord. Mai întâi problemele generate de reforma administrativă: „*Planul inițial de împărțire teritorial- administrativă a regiunii*”

Cernăuți pune în primejdie integritatea comunității românești. Bulgarii din regiunea Odesa, amenințați cu pericolul dezbinării, și-au rezolvat repede problema. Mediul lor asociativ, sprijinit cu promptitudine de vârfurile conducătoare ale țării înrudite, a cerut cu fermitate păstrarea unității administrative a comunității. La fel au procedat și maghiarii din Transcarpatia. Nici ei nu au fost diseminați în mai multe raioane (...). Satele românești din sudul Basarabiei, foarte răzlețe, nu au avut nicio șansă să se țină alături într-o singură structură raională. Mai complicată a fost problema românilor din regiunea Cernăuți. Dacă s-ar fi adoptat proiectul inițial, trimis la Kiev de către autoritățile locale, românii bucovineni, împărțiți până atunci în patru raioane administrative, s-ar fi regăsit în trei megaraioane: Cernăuți și Storojineț, în proporție de până la 10 la sută, și Hotin, în proporție de până la 5 la sută. Dar planul inițial al Kievului a fost schimbat în urma intervenției MAE al României” (Ștefan Hostiuc).

Cu toate acestea, „răul deja s-a produs. În noul macroraion Cernăuți, românii reprezintă circa 24 la sută din totalul populației, în timp ce ungurii și bulgarii au reușit să-și asigure în noile macraraioane o pondere de 43 la sută. Comunitatea românească din regiunea Cernăuți, prin vocea Consiliului Național al Românilor din Ucraina, care a trimis nenumărate demersuri forurilor superioare din Kiev și din București, a cerut ca, la împărțirea regiunii în macraraioane, să-i fie păstrată unitatea, astfel încât cele patru raioane cu populație românească, existente la acea dată, Storojineț, Hliboca, Herța și Noua Suliță, să formeze un singur macroraion. Ar fi fost un macroraion în care proporția etnică ar fi fost echitabilă. Mai mult, în cadrul acestui perimetru oamenii se cunoșteau bine unii cu alții, fiind împreună în toată perioada de după 1944 (...). De altfel și Constituția (prin art. 132) ne era favorabilă, obligând autoritățile să țină cont de factorul etnic, istoric, tradiții etc. Ne erau favorabile și prevederile internaționale în domeniu. N-a fost nici Kievul mai înțelegător și tolerant, dar nici Bucureștiul mai insistent”. Așa se face că a rezultat un megaraion în care „românii nu mai au reprezentativitatea pe care au avut-o până acum” (Eugen Pătraș, avocat).

În același timp, școala de limbă română, în general, și limba română, în special, continuă să se afle în grea suferință, după cum semnaleză autorii unor articole precum: „În apărarea limbii române” (Zinaida Pinteac), „Lupta pentru școala românească. Cazul comunei Herța” (Marin Gherman), ambele în volumul 1/2020); „Moldovenismul, o doctrină politică” (Ștefan Hostiuc), „Moldovenismul din Ucraina: interese geopolitice și realități sociale” (Marin Gherman), „Renașterea moldovenismului în regiunea Odesa” (Veaceslav Alexeev), „Politica, instrument de formare a unei noi națiuni: națiunea civică moldovenească” (Ion Eremia), „Școlile cu limba română de instruire din Ucraina: trecut și prezent” (Constantin Ungureanu), „Odiseea grădiniței românești din Cernăuți” (Vasile Târâțeanu, membru al Academiei Române), incluse în volumul II (Nr. 3-4/63-64/2019); „Dreptul la existență, câștigat în instanță (Istoria unei

„optimizări” cu năbădăi a trei școli românești din Cernăuți)” – Eugen Pătraș (Nr. 3-4 (67-68) 2020.

Firește, în paginile revistei se regăsesc în mod constant ecourile dureroase ale tragediei ocupației sovietice din 1940, ale cărei urmări se prelungesc până astăzi. Câteva titluri din numerele 3-4/2020 sunt semnificative: „Despărțirea de Bucovina sovietică” (Grigore Crigan), „Ziua de 28 iunie 1940 în destinul românilor din actuala regiune Cernăuți (Petru Grior), „Sesiunea a VII-a sau bâlciul orwellian al legitimării *eliberărilor* staliniste” (Gheorghe Pitei).

Să mai notăm, la finalul acestor scurte considerații, faptul că în 2021 se împlinesc opt decenii de la tragicele evenimente sângeroase din nordul Bucovinei, când grănicerii sovietici au deschis focul cu mitraliere pentru a stopa migrarea țăranilor bucovineni spre țăramul liber al României. În contextul comemorării acestor triste evenimente (Lunca, 6-7 februarie 1941, apoi Fântâna Albă și Suceveni, 1 aprilie 1941), urmate de deportări în masă ale familiilor și rudelor celor care au încercat să-și obțină libertatea peste noua frontieră sovieto-română impusă prin dictat de Moscova, o mică delegație de membri și simpatizanți ai Alianței pentru Unirea Românilor (AUR) a efectuat, în ultima decadă a lunii februarie a.c., vizite la Mahala și Lunca, două localități lovite crunt acum 80 de ani de furia regimului stalinist. Concluzia unuia dintre membrii delegației: ***„Situația fraților noștri din Ucraina este greu de descris în cuvinte. Ei se simt prizonieri și luptă din răspuțeri pentru a supraviețui. Este absolută nevoie de susținerea și solidaritatea noastră!”***

CÂRMACII

Alexandru Vlahuță

Revista „Periscop” a mai publicat texte de Alexandru Vlahuță, pe care criticul Tudor Vianu, în celebrul său volum dedicat „Artei prozatorilor români”, îl plasa, alături de Delavrancea, Duiliu Zamfirescu și chiar Mihail Sadoveanu, în grupul reprezentanților „noului realism liric și artistic”. Ca și alți scriitori români de la sfârștul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, Vlahuță era mândru de frumusețile țării („România pitorească”), dar și preocupat de soarta acestora în fața lăcomiei fără margini a politicienilor fără scrupule, vânzători ai intereselor naționale. Poezia pe care o reproducem în acest număr, scrisă în 1881, nu este singulară în peisajul literaturii române. Mihai Eminescu îl invoca pe Vlad Țepeș („Cum nu vii tu, Țepeș doamne...” sau pe Ștefan cel Mare („Ștefane Măria Ta, Tu la Putna nu mai sta...”), în timp ce Caragiale îi ridiculiza pe falșii patrioți de tip Cațavencu și pe politicienii lingușitori pe lângă cei puternici.. (Redacția)

*

Vai, nenorocită țară, rele zile-ai mai ajuns!
 A lor gheare-nfipite-n pieptu-ți fără milă l-au străpuns
 Și-n bucăți împart, infamii, carnea ta, avutul tău!
 Tot ce s-a găsit pe lume mai stricat, mai crud, mai rău,
 Țști nemernici fără suflet, fără nici un căpătâi,
 Țin a tale zile-n mână, ș-a ta cinste sub călcâi.
 Și călări pe tine, țară, se cred zei aceste bestii,
 Cum se cred ades copiii împărați călări pe trestii.
 Ei sunt mari și tari, și nu au nici rușine, nici sfială
 Că-ntr-o zi, poate, urmașii le vor cere socoteală
 De-a lor fapte. Ce le pasă? Lopătari, la cârma țării
 Sunt stăpâni pe vas, pe vânturi, și pe valurile mării!
 Și când cugeți c-acești trântori, astă haită de samsari
 Prin tertipuri și prin intrigi au ajuns puternici, mari,
 Și când vezi pe-a vieții scară unde-au fost și unde sunt,
 Când îi vezi cu ce mândrie, cu ce ochi semeți și crunt
 Privesc azi din înălțime spre norodul tăvălit
 În mizeriile-n care ei, călăii, l-au trântit,
 Când te uiți cum se răsfață, cum își fac de cap mișeii,
 Vai, începi să crezi că-n ceruri adormit-au de mult zeii!

Ș-apoi, după ce-au dat palme, și-au scuipat în fața țării,
 După ce-a-mbrâncit poporul în prăpastia pierzării,

După ce n-a rămas lucru nebatjocorit de ei,
Au curajul acești oameni de nimic, acești mișei
Au curaju-n fața lumii ca să strige-n gura mare:
Ne vrea țara! Îi vrea țara? Auziți nerușinare!
Vai, de-ar fi pe voia țării, știți voi unde v-ați trezi!
Într-o ocnă da! acolo oasele v-ar putrezi!

Cum să mai vedem în țară cinste, muncă, propășire,
Când spoiala azi e totul, când vezi că prin lingușire
Și fățarnicii, netoții, au ajuns așa departe!
Cum să-ți mai trudești viața ca să-nveți puțină carte
Când te uiți că-n astă țară, dată pradă celor răi,
Înțelepții sunt victime, ticăloșii sunt călăi!

(Lui Vasile Alexandrescu-Urechia), 1881.

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

CUVÂNTUL PATRIARHULUI ROMÂNIEI LA PROCLAMAREA ANULUI OMAGIAL ȘI COMEMORATIV 2021

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2021 drept *Anul omagial al pastorației românilor din afara României* și *Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul*; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor.

Cele două teme, omagială și comemorativă, evidențiază două coordonate esențiale prioritare în viața și activitatea pastoral-misionară a Bisericii noastre.

Grija pastorală și atenția specială manifestată de Patriarhia Română față de comunitățile ortodoxe românești din afara granițelor țării s-a concretizat prin înființarea de numeroase parohii și eparhii noi care să vină în întâmpinarea nevoilor sufletești ale credincioșilor români ortodocși din afara României.

Prin slujitorii ei, Biserica Mamă îi sprijină și încurajează pe fiii ei duhovnicești din afara granițelor țării și înțelege greutățile cu care aceștia se confruntă. Românii migranți au aspirația unui viitor prosper, dar trăiesc uneori în societăți din ce în ce mai secularizate și individualiste, sunt priviți adesea cu

răceală sau suspiciune, fapt care nu le insuflă un sentiment de pace și mulțumire sufletească.

De aceea, în bisericile ortodoxe românești din străinătate, românii simt bucuria regăsirii și trăirii credinței strămoșești, participă la viața liturgică și își alină dorul mistuitor după cei dragi și după locurile natale, își reconfirmă identitatea lor profundă și își redescoperă originile.

Se adună mai ales în jurul unui preot de parohie, căruia îi spun în limba maternă nu doar păcatele la spovedanie, ci și problemele cotidiene.

Prin cult, dar și prin evenimentele culturale și acțiunile social-filantropice organizate de parohiile din diaspora română, sunt promovate valorile permanente ale Ortodoxiei și ale poporului român, se transmit tradițiile românești și se cultivă limba română, toate acestea contribuind la păstrarea identității culturale, etnice și ecleziale ortodoxe a românilor din diaspora.

Totodată, promovarea identității românești ortodoxe asigură o integrare socială în țările gazdă fără asimilare culturală și fără deznăționalizare.

Sperăm într-o conviețuire armonioasă a migranților români cu cetățenii din țările de adopție, mai ales acum când, în multe locuri din lume, criza medicală, morală, spirituală și economică se manifestă și prin tensiuni sociale care pot degenera în conflicte interetnice și interreligioase.

Cu multă dragoste părintească, îi îndemnăm pe românii care trăiesc departe de țară să rămână permanent în contact cu cei dragi rămași în țară, pentru ca distanțele geografice mari să nu producă îndepărtare sufletească sau înstrăinare spirituală a unora față de alții și să se păstreze unitatea familiei.

Sporirea comuniunii și conlucrarea fraternă între românii care muncesc sau studiază în afara României și cei dragi rămași în țară sunt o necesitate.

Îi îndrumăm pe credincioșii ortodocși din țară și din străinătate să prețuiască familia – constituită din bărbat, femeie și copii –, deoarece familia binecuvântată de Dumnezeu reprezintă spațiul intim cel mai de preț în care se exprimă iubirea conjugală, dar și dragostea părintească, filială și frățască.

Le adresăm îndemnul de a educa generația tânără în duhul iubirii de Dumnezeu, de Biserică și de neam, și de a le cultiva copiilor și tinerilor virtuți esențiale ca: dragostea și compasiunea, solidaritatea cu oamenii aflați în dificultate, blândețea, sinceritatea, curajul și încrederea.

Prin hotărârea Sfântului Sinod din 25 februarie 2009, **prima duminică după sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului a fost dedicată migranților români, ca semn al permanentei griji pastorale a Bisericii Ortodoxe Române față de românii stabiliți definitiv sau temporar în străinătate.**

Îi încredințăm că Biserica Ortodoxă Română, ca o mamă spirituală care nu-și abandonează niciodată fiii, prin vrednicii ierarhi și preoți misionari în diaspora, le va fi în continuare alături, susținându-i atât prin rugăciunile ei permanente, cât și prin activitățile ei concrete pastorale, social-filantropice și culturale.

De asemenea, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2021 ca *An comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor.*

Pomenirea în Biserică a celor adormiți în Domnul constituie un act de credință ortodoxă și mărturie a iubirii față de semenii.

Pentru cinstirea memoriei lor, Biserica Ortodoxă păstrează o rânduială amplă de slujbe și pomeniri (parastase) care cuprind rugăciuni și cereri pentru iertarea păcatelor acestora, odihna și mântuirea sufletelor lor.

Cimitirele au desigur o semnificație liturgică, dar și o valoare culturală. Ele sunt expresia respectului și pioasei aduceri aminte față de înaintași.

Timpul orientat de credincioși spre Învierea de obște se exprimă și prin permanenta comemorare a celor adormiți în Domnul, în rândul lor numărându-se și eroii neamului nostru românesc.

Pomenirea eroilor din toate timpurile și din toate locurile, ca și cultul morților în general, constituie manifestări de statornicie în credință, de continuitate și unitate în cuget și simțiri de-a lungul generațiilor.

Este semnul neuitării și prețuirii noastre pentru jertfa lor și speranța comuniunii lor veșnice cu Hristos Domnul, în nădejdea învierii și a vieții veșnice.

Istoria Bisericii Ortodoxe Române dă mărturie peste veacuri despre grija pe care a avut-o pentru memoria înaintașilor.

La fiecare Sfântă și Dumnezeiască Liturghie sunt pomeniți ierarhii Bisericii, ctitorii, miluitorii și binefăcătorii sfintelor lăcașuri, eroii, ostașii și luptătorii români din toate timpurile și locurile care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori, pentru apărarea patriei și a credinței ortodoxe strămoșești, pentru întregirea neamului, pentru libertatea, unitatea și demnitatea poporului român, precum și toți cei adormiți din neamurile noastre.

Ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toți românii, din țară și din străinătate, dăruindu-le sănătate și mântuire, ocrotindu-i de tot răul și întărindu-i în tot lucrul bun, spre bucuria Bisericii noastre și a poporului român de pretutindeni, iar pe cei adormiți în Domnul să-i așeze în ceata dreptilor și să le dăruiască odihnă în lumina și iubirea Preasfintei Treimi.

† **Daniel**

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

CAZANIA

Tâlcuirea Evangheliei duminicii a șaisprezecea după Pogorârea Duhului Sfânt (Ev.Matei XXV,14-30)**Preot Mirea Vîrtejanu**

Unii dintre învățați și filozofi, necrezând în purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de lume și de om, zic că toată făptura este purtată și condusă de întâmplare, sau de legile cele firești, care sunt într-însa. Prin pilda Evangheliei din duminica a XVI-a după Pogorârea Duhului Sfânt, ***despre împărțirea talanților, după potriwa puterii fiecăruia, cum și despre socoteala talanților care s-a făcut fiecăruia, cu răsplătirea celor care i-au înmulțit și pedepsirea celui care i-a ascuns***, învățătura cea adevărată a Mântuitorului nostru Iisus Hristos ne arată lămurit Pronia dumnezeiască, adică deosebita purtare de grijă a lui Dumnezeu, pentru fiecare om și pentru întreaga făptură. În purtarea Sa de grijă, Dumnezeu va cere socoteală omului de felul în care a folosit darurile Lui și bunurile întregii făpturi date lui spre folosință.

Despre vremea acestor socoteli, adică despre Judecata viitoare, vorbind, Domnul a zis pilda aceasta: „un om oarecare, plecând departe, a chemat slugile sale și le-a dat pe mână avuția sa”. Omul care a dat avuția sa slugilor sale este Prea Bunul Dumnezeu, care a dat darurile sale oamenilor. Este numit om pentru iubirea Lui față de oameni, iar plecarea Lui departe înseamnă îndelunga Sa răbdare față de slugile Sale, care au primit darurile Lui și cărora, nu îndată, ci după multă vreme, le-a cerut roada darurilor pe care li le-a dat lor. ***„Unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi, altuia unul, fiecăruia după puterea lui, și a plecat”***. Talanții înseamnă aici darurile lui Dumnezeu, care sunt mintea, înțelepciunea, bogăția, vrednicia, talentul, sănătatea și altele. Împărțirea acestora nu se face în mod egal. Unul ia cinci, altul doi, iar altul unul; dar niciunul nu rămâne fără de talant. Împărțirea se face apoi după măsura puterii fiecăruia. ***Dumnezeu împărțește atâția talanți câți poate fiecare să-i înmulțească***. Iar numerele: cinci, doi și unul, poate că n-au fost puse la întâmplare de Domnul, numai ca să arate că a primit fiecare mai mult sau mai puțin, ci numărul de ***cinci*** se referă la cele cinci simțuri; cel de ***doi***, la cele două firi care se găsesc în om: cea sufletească și cea trupească; iar numărul unu, la chipul omului care este alcătuit din cele două firi.

„Mergând, cel ce luase cinci talanți a lucrat cu ei și a făcut alți cinci talanți; așisderea și cel cu doi, a câștigat încă doi; iar cel ce luase un talant s-a dus, a săpat o groapă în pământ și a ascuns argintul Domnului său”. ***Lucrarea cu talanții înseamnă punerea lor în slujba altora, iar săparea și ascunderea lor în pământ înseamnă refuzul ajutorării celor din jurul nostru***. Cel care a luat darul

învățăturii și propovăduiește Evanghelia tâlcuiește dumnezeieștile scripturi, învață pe cei necredincioși, alcătuiește și scrie cărți folositoare și dă altora învățături prin care îi luminează, acela înmulțește talantul; iar cel care este învățat, dar nu-și deschide gura lui pentru a învăța pe alții și nici mâna nu și-o mișcă pentru a scrie spre folosul aproapelui, acela ascunde talantul învățăturii.

Dar ce trebuie să înțelegem atunci când auzim că cel dintâi a făcut alți cinci talanți, sau cel de-al doilea a dobândit alți doi? Trebuie să înțelegem înmulțirea cea pământească a darului și adăugirea slavei cerești, pentru că, prin învățătura și arătarea științelor sale, cel învățat face și pe alții învățați; meșterul, prin arătarea regulilor meșteșugului său, face și pe alții meșteri; iar aceora care înmulțesc în acest chip darul, slavă și răsplătiri li se adaugă în ceruri, după măsura înmulțirii darurilor primite de la Dumnezeu.

Mai departe, Sfânta Evanghelie ne spune că, „După multă vreme, a venit Stăpânul acelor slugi și a făcut socoteală cu ei”. După multă vreme, adică atunci când va veni Domnul nostru Iisus Hristos cu slavă, să judece vii și morții, va face socoteală înfricoșată cu toți oamenii și va cerceta faptele fiecăruia. Despre o astfel de socoteală, ni se vorbește și în pilda datornicului cu cei zece mii de talanți, când se zice: „Asemănatu-s-a Împărăția cerurilor omului împărat, care a vrut să se socotească cu slugile sale. La socoteala făcută de Stăpân cu slugile sale, apropiindu-se, cel care luase cinci talanți a adus alți cinci talanți, zicând: Doamne, cinci talanți mi-ai dat în mână, iată alți cinci talanți am câștigat la ei. Zis-a lui stăpânul: bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău. Apropiindu-se și cel cu doi talanți, zise: Doamne, doi talanți mi-ai dat în mână, iată alți doi talanți am câștigat la ei. Zis-a lui Stăpânul: bine slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău”.

Câtă recunoștință și câtă mulțumire vedem la aceste două slugi pentru ceea ce primiseră de la Stăpânul lor! Ei mărturisesc că Dumnezeu este autorul faptelor lor bune, zicând cel dintâi: „Doamne, cinci talanți mi-ai dat în mână...”, iar al doilea: „Doamne, doi talanți mi-ai dat în mână, iată alți talanți am câștigat la ei”. Stăpânul i-a lăudat pe amândoi, zicând către fiecare: „Bine slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune”.

Într-adevăr, puține și mici sunt darurile cele din viața aceasta trecătoare, în comparație cu slava cea cerească și cu Împărăția cea veșnică ale cărei uși le deschide Dumnezeu celui care a înmulțit talantul Său, zicându-i: „Intră întru bucuria Domnului tău”! Răsplătirea ostinelilor sfinților bărbați, care cu bucurie au dat spre folosul aproapelui darul ce li s-a încredințat, este fericirea cea veșnică, întru slava cea negrăită, și Împărăția lui Dumnezeu cea fără de sfârșit.

Apropiindu-se apoi și ***cel care a luat un talant***, zise: „Doamne, te-am știut că ești om aspru, care seceri unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai vânturat. De aceea, m-am temut și m-am dus de am ascuns talantul Tău în pământ; iată, ai ce este al Tău”. Prin aceste cuvinte, Domnul ne-a arătat nemulțumirea oamenilor vicleni și leneși. Ei nu se mulțumesc niciodată cu ce le

dă Dumnezeu și nici nu-i aduc mulțumirea pe care I-o datorează, ci totdeauna se plâng și se arată nemulțumiți. Neîmplinindu-și datoria lor, ei caută îndreptățiri necuviincioase, care nu-i îndreptătesc, ci îi osândesc, cum a făcut și această slugă vicleană, când a venit să dea socoteală stăpânului său de întrebuințarea talantului ce primise. „Doamne, a zis el, eu te-am știut că ești om aspru, fiindcă seceri unde n-ai semănat și aduni de unde nu ai vânturat. De aceea, temându-mă de asprimea ta, nu am înmulțit, dând la alții darul tău, ci l-am ascuns în pământ; iată talantul pe care mi l-ai dat, îl ai deplin și întreg înapoi”. Dar, răspunzând, Stăpânul său i-a zis: „**slugă vicleană și leneșă**, știai că secer unde n-am semănat și adun de unde n-am vânturat! Se cuvenea atunci ca tu să pui banii mei la zaraf și, venind eu, aş fi luat ce este al meu, cu dobândă”.

Zarafii, adică schimbătorii de bani, pentru munca depusă în schimbarea banilor de aur în bani de argint sau de ramă, primeau o plată din care dau dobândă stăpânului care le dădeau banii cu care să poată face schimburile. După cum zarafii, luând banii de la alții, câștigă și ei, dar dau dobândă și celor care le-au dat banii, tot așa și cei cărora li s-a făcut bine, primind binefacerea, au și ei foloase și aduc câștiguri nemuritoare binefăcătorilor lor, fiindcă Dumnezeu îi răsplătește, în locul binefacerilor din această viață trecătoare, cu Împărăția Sa cea veșnică.

Domnul a muștrătat pe sluga care n-a înmulțit talantul, prin aceleași cuvinte prin care el a căutat să-și îndreptățească fapta, zicându-i: „Slugă vicleană și leneșă, tu nu ai înmulțit talantul meu din pricina răutății inimii tale și a lenevirii tale. Dacă tu m-ai fi cunoscut, precum zici, că sunt un om aspru și secer unde nu am semănat și adun de unde nu am vânturat, pentru aceasta și mai mult trebuia să te temi de asprimea mea și să depui la zarafi talantul pe care l-ai luat. Trebuia, adică, să dai bogăția în mâinile săracilor, sau învățătura în sufletele oamenilor și eu, venind în ziua judecății să judec vii și morții, aş fi luat talantul meu cu dobândă”.

Dar care este dobânda pe care o ia Domnul, când se înmulțesc talanții? Dobânda este câștigarea oamenilor, care se mântuiesc. Deci, în acest chip, muștrând Domnul îndreptățirea fără de rost și necuviincioasă a omului viclean și leneș și arătând că la judecata cea de pe urmă, îndreptățirile nu mai au loc și că cei greșiți nu mai pot să se îndrepte, dă îndată pedeapsa cea înfricoșată, zicând: „Luați de la el talantul și dați-l celui ce are zece talanți, căci tot celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce n-are și ce are i se va lua. Iar pe servitorul cel netrebnic aruncați-l în întunericul cel mai dinafară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”.

Înfricoșată și groaznică este pedeapsa dată celui care a ascuns talantul: luați deci de la el talantul, adică să nu mai aibă niciodată darul cel dumnezeiesc. Dar, oare, darul se ia în veacul de acum, sau în cel viitor? În veacul de acum se ia darul de la cei nepăsători, iar în cel viitor se dă răsplătirea meritată celor dreți, pentru folosirea cea bună a darului. Așa a fost luat de la Iuda darul apostoliei,

îndată după vinderea lui Iisus, iar la a doua venire nu va avea parte de veșnica slavă care este pregătită pentru cei care au înmulțit talantul apostoliei.

Se ia deci talantul de la cel nevrednic și se dă celui vrednic: „Și dați-l celui care are zece talanți”. **Omului zgârcit i se ia darul dumnezeiesc, iar celui darnic i se adaugă dar peste dar**, „căci tot celui ce are i se va da și-i va prisosi”, adică celui ce are inimă darnică i se dă și i se adaugă mila și darul lui Dumnezeu, iar de la cel care nu are inimă darnică, se va lua darul pe care-l are, căci deși are talant, nu are inimă și voință darnică. Vedem astfel că întâi a luat de la dânsul talantul, apoi l-a dat chinurilor veșnice, arătându-se prin aceasta că niciunul din cei care au primit darul dumnezeiesc nu se osândește, cât timp are darul lui Dumnezeu asupra lui, ci mai întâi i se iau darurile cele dumnezeiești, apoi este dat chinurilor veșnice, zicând: „Iar pe servitorul cel netrebnic aruncați-l în întunericul cel mai dinafară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”.

Cel ce ascunde talantul, adică darurile lui Dumnezeu, este slugă netrebnică și fără niciun folos înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Pentru aceasta, Domnul poruncește îngerilor să arunce pe un asemenea om departe de la fața Lui, căci departe de dumnezeiasca lumină, care este însuși Dumnezeu, este întunericul cel mai dinafară, unde este plângere și întristare neîncetată, unde este nepovestită scrâșnire de dinți din cauza durerilor celor cumplite.

Când Iisus Hristos vorbea în pilde, de multe ori zicea: „Cel care are urechi de auzit, să audă”, învățându-ne prin aceasta că El nu grăia pentru urechile trupești, ci pentru cele sufletești, care dau auz gândului bun, prin care să se audă și să se înțeleagă cele ce grăia El. Pentru înțelegerea acestor învățături este nevoie de mare luare aminte și de adâncă pricepere. De care ne învrednicește și pe noi, Doamne Iisuse Hristoase, ca să putem să pricepem și să înțelegem sfintele Tale învățături din Sfânta Evanghelie de astăzi și să nu ajungem slugi netrebne și vrednice de osânda Ta, ci slugi supuse, ascultătoare și vrednice de chemarea cu care ai chemat pe slugile care au înmulțit talanții Tăi, zicându-ne și nouă: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune; intră în bucuria Domnului tău”!

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

► În această perioadă, Biroul executiv a avut în preocupare continuarea măsurilor de sprijinire a membrilor Asociației și a celorlalte cadre în rezervă, pensionari militari și membri de familie, de asigurare a medicamentelor prescrise, urmare a faptului că a continuat limitarea accesului la unitatea sanitară a SIE. De asemenea, s-a acordat sprijin membrilor Asociației și familiilor acestora în vederea înscrierii pe listele de programare pentru efectuarea primei doze de vaccin anti-Covid-19. La această activitate și-au adus contribuția domnii Iordache Gheorghe, Bărbulescu Gheorghe, Sandu Constantin, Enescu Petrică, Barbu Cornel, Lăcraru Adrian și doamna Vasile Aurora.

► A avut loc videoconferința reprezentanților Asociațiilor semnatare ale Acordului-Cadru de colaborare din Sistemul Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională, prilej cu care a fost adoptată o Platformă comună de acțiune/strategie privind modalitățile de realizare a obiectivelor stabilite pentru perioada 2021 – 2024.

► Activitățile organizatorice statutare au fost organizate în condițiile situației epidemiologice actuale. Au avut loc două ședințe de Birou executiv și una a Comisiei de etică. De asemenea, ședința Consiliului director din luna martie s-a desfășurat cu respectarea strictă a măsurilor de protecție anti-Covid-19. S-au analizat probleme organizatorice, financiare și propuneri ale membrilor Asociației privind asistența medicală și socială, precum și ale Comisiei de etică. S-a pus în evidență necesitatea de a lua măsuri pentru ca membrii Asociației să cunoască în detaliu prevederile Statutului și să acționeze în cunoștință de cauză. În acest sens, s-a hotărât să fie tipărite un număr mai mare de exemplare ale Statutului, la cererea membrilor Asociației.

Biroul executiv al Asociației

IN MEMORIAM

General CONSTANTIN ROTARU

9 MARTIE 1949 – 21 DECEMBRIE 2020

Generalul CONSTANTIN ROTARU, fost adjunct al Directorului Serviciului de Informații Externe, personalitate marcantă a spionajului românesc, ne-a părăsit după o lungă și grea suferință, doborât de o boală necruțătoare.

*

S-a născut la 9 martie 1949 în Bârlad, într-o familie de intelectuali, care l-a învățat ce înseamnă munca, cinstea, onoarea, demnitatea și mândria de a fi român.

După terminarea liceului, a absolvit cursurile Politehnicii, specializări în domeniul comerțului exterior și cooperării economice internaționale, precum și diverse stagii de pregătire militară și de limbi străine, care i-au modelat caracterul integru și o personalitate aparte.

A activat, cu rezultate remarcabile, în ministere importante ale economiei naționale, dar și în sectorul privat, unde s-a remarcat prin profesionalism, corectitudine, dinamism și spirit de inițiativă, calități care i-au adus promovări spectaculoase și, ulterior, avansarea rapidă în ierarhia militară.

În cadrul Serviciului de Informații Externe, a condus o structură de intelligence cu profil economic, iar în perioada noiembrie 1999 – noiembrie 2005 a deținut funcția de secretar de stat, adjunct al Directorului Serviciului de Informații Externe, fiind trecut în rezervă cu gradul general cu patru stele.

A fost distins cu diferite ordine și medalii militare, iar „pentru rezultate remarcabile obținute în timpul activității”, a fost decorat cu „Steaua României” – în grad de comandor.

Generalul Rotaru, camaradul nostru din ACMRR, a fost cel care, alături de directorul SIE din acea perioadă, a susținut și s-a implicat personal în crearea Asociației noastre, la 19 octombrie 1999. Ulterior, ca membru al Asociației rezerviștilor din SIE, s-a implicat cu dăruire în bunul mers al acesteia, fiind alături de noi până în ultima clipă, când a fost chemat la raportul final, de către Comandantul Suprem al nostru, al tuturor.

Veșnică pomenire, domnule general!

Consiliul director al ACMRR din SIE